AUREL RAȚIU GAVRIL CHINDEA

IZVORU MUREȘULUI,
SATUL DE LA IZVOARELE LEGENDEI

AUREL RAȚIU GAVRIL CHINDEA

IZVORU MUREȘULUI,
SATUL DE LA IZVOARELE LEGENDEI

Editura Vatra Veche
Târgu-Mureş
2018

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
RAȚIU, AUREL / CHINDEA, GAVRIL
Izvoru Mureșului, satul de la izvoarele legendei / Aurel Rațiu , Gavril Chindea, Târgu-Mureş : Editura Vatra Veche, 2018
194 pag.
ISBN 978-000-00-000-0

I. Mihai Suciu (Prefață)
II. Gavril Chindea (Cuvânt înainte)
III. Aurel Rațiu (Izvoru Mureșului, casa mea de-acasă)

Tehnoredactare computerizată: Alexandru Tcaciuc
Lectori: Nicolae Băciuţ, Tarfin Todea
Toate drepturile rezervate
Copyright ©Aurel Rațiu, Gavril Chindea

Tiparul executat la INTERMEDIA GROUP SRL
Târgu-Mureş, strada Iuliu Maniu, nr. 14
Telefon: 0265-216666
ROMÂNIA

Prefața

Printre atâtea incertitudini la ordinea zilei, un lucru e sigur, dincolo de orice interpretare sau echivoc: nu ne alegem nici momentul, nici locul „aterizării” în această lume a minunilor și a deșertăciunilor. Un alt „truism” suportă interpretări și corecții: pentru fiecare pământean, român sau neromân, baștina semnifică cel mai frumos loc din lume, spațiu strict definit geografic, dar excedat emoțional, investit cu superlativul „axis mundi”, fie el și un teritoriu arid sau mlăștinos, odată glisat în teritoriu afectiv, conotat mai mult cu inima decât cu mintea. Și nu trebuie luată în deșert bătaia inimii: în definitiv, fiecare dintre noi are nevoie de o rădăcină, o ancoră într-o lume bântuită de uraganele schimbării. Și nu neapărat în bine.

Fericit cel născut în leagănul de stâncă al Mureșului! Nu trebuie să-și bată capul spre a imagina frumuseți naturale; le are aevea, generos oferite de un tărâm de basm... adevărat. Acolo sus, la cumpănă de ape, leagăn al Mureșului dar și al Oltului, poveștile se scriu singure. Trebuie doar să știi asculta foșnetul alunilor sau freamătul fagului și al molidului, să poți descifra susurul pârâiașului abia scăpat din strânsoarea muntelui, a Hășmașului Mare. Poate, este și o compensație pentru oamenii locului, mai puțin povestași, mai introvertiți, mai închiși în sine. Neocoliți nici de vitregiile naturii, de capriciile vremii și ale vremuirilor, de asprimile și rigorile drastice ale muntelui. Munțomani autentici, s-au mai închis în sine, tăinuindu-și preaplinul sufletesc, revărsat în creații folclorice memorabile.

Pe lângă atâtea alte repere identificatoare și superlative din actul său de identitate, Izvoru Mureș se singularizează drept cea mai însorită, ca durată, așezare din România. Dat natural care nu-l izolează în platoșa orgoliilor; dimpotrivă, ofranda este disipată generos asupra oricărui nelocalnic care se încumetă să-i guste valențele ospeției. Asta nu scoate din ecuație asprimea iernilor și durata anotimpului alb, cu neprețuite beneficii mai cu seamă pentru

străin, oaspeții localității-stațiune, unde iarna a devenit chiar pretext și prilej de sărbătoare, cu atributul ei principal, zăpada. Și fără intenția de a macula simfonia munților sau balada râului, trebuie să spunem că frumusețea-unicat, măreția legendară a *„piciorului de plai”*, generosul văl de lumină cu care l-a îmbrăcat Sfântul Soare, bucură sufletul, dar nu compensează în plan material, cel al existenței cotidiene. Al supraviețuirii, în ultimă instanță. *„Cerul și pământul să judece lipsa de rodnicie a acestui loc! Amin!”,* se menționa, sentențios, dar și cu o nuanță de aroganță nemeșească, în Conscripția de la 1750.

La Izvoru Murelșului, pământul roditor restrâns, aproape lipsă la apel, i-a scos din sat pe băștinași; puși pe drumuri, de nevoie, nu de voie. În vremuri de demult, străbunii s-au căznit să smulgă pădurii, fratelui-codru, loc de casă (coliba, a doua formă de locuire după bordei) sau (și) de ogor. Agroterasele din Padină, acum pârlogite (idem agroterasele din Mălăiștea Voșlobeniului), proiectate încă prin secolele V-XI, stau mărturie eforturilor de „umanizare” a locului, concrete și convingătoare certificate de atestare a prezenței active a dacilor liberi și rebeli dincolo de Limesul Roman, cu secole bune înaintea altoirii secuilor întru apărarea „limes”-ului altui imperiu, cel habsburgic. Mărturie istorică, dar și stavilă, menită să spulbere tendențioase teorii „imigrationiste” ale unor mercenari ai istoriei (inclusiv aserțiunea referitoare la sorgintea moldovenească a așezării, de care păcătuiește și dascălul-cărturar Teodor Chindea, chiar dacă un flux uman a existat mereu, cu dublu sens, Hășmașul nefiind graniță impenetrabilă). Problema autohtoniei a fost elucidată mai recent de istorici cu expertiză și cu bun simț, bazați pe dovezi arheologice de netăgăduit, inlusiv tezaurul dacic de la Valea Strâmbă sau vestigiile, artefactele de la Sâncrăieni-Ciuc. Esențial și apreciabil rămâne faptul că românii locului nu și-au pierdut pecetea etnicității, nu s-au înecat în oceanul siculic înconjurător agitat, impresionând istorici de notorietate ca Nicolae Iorga. Iar Octavian Codru-Tăslăuanu glisa în planul miracolului, al „minunii” persistența românilor din Voșlobeni, în vreme ce conaționalii lor din toate satele Giurgeului s-au lăsat asimilați de secui.

Revenind în contemporaneitate, cel mai la îndemână le-a fost izvorenilor de la începuturile veacului trecut „drumul de fier”, calea ferată ce traversează așezarea de la un capăt la altul, șerpuind

pierdută printre tufe de alun și pâlcuri de molid. Au înșfăcat felinarul și steguleț sau ciocanul de verificare a șinelor, a macazurilor și a frânelor vagoanelor, au îmbrăcat vestonul și chipiul în culori „rapidiste”, alb-roșu, de ceferist. Reconversie profesională: nu s-au mai numit țărani sau păstori, ci frânari, acari, cantonieri. Cam la periferia meseriei de „ceferist” (feroviar), dar aduceau acasă o pâine, fie ea și mai înnegrită cu uleiuri arse și cu aromă de fum.

Contextul întemeierii așezării numite azi Izvoru Mureș îl vor aborda în extenso autorii acestei lucrări, băștinașul Luțu Chindea și fiul adoptiv al locului, confratele meu Aurel Rațiu. Punctul de start, baștina de unde au „roit”, „Botenii” a fost satul Voșlobeni. Câteva familii purtătoare ale acestui nume de familie și-au luat „arme și bagaje” – prunci și animalele de pe lângă casă, cățel-purcel -, întemeind, la vreo trei kilometri, cătunul botezat cu numele lor de familie: Boteni. Alții, cu numele Tinca, aveau să întemeieze cătunul Tincani. Pare precară imaginația... toponimică, dar a biruit abordarea pragmatică. Cu dor de ducă și mai puternic s-au dovedit voșlobenarii descălecați la Livezi, în Ciucul de Sus, unde au întemeiat satul cu aromă de fructe. Al treilea cătun, Mureș Izvor, l-au fondat tot prin roire secuii din Tomești. Și nu trebuie săpat prea adânc pentru a afla motivația migrării: sporirea populației, extensia familiilor. Se ajunsese ca în aceeași ogradă să conviețuiască până la 10 familii, întemeiate succesiv de urmașii părinților, *„părinții din părinți”*. Or, situația suprapopulării spațiului incumba și riscuri potențiale. A existat chiar un moment tragic în istoria Voșlobenilor când așezarea a fost mistuită de flăcări din cauza densității caselor și a acareturilor. Nu o dată, săpând în grădina casei părintești, am scos la iveală temelii ale construcțiilor civile ale neamului meu, al Sucilor.

Teritoriile celor două așezări erau și continuă să fie nedefinite, cu numeroase intersectări, dar fără litigii. Nu a existat nicicând o delimitare strictă a moșiei celor plecați de a celor rămași, relațiile fiind de rudenie: Padina, un platou înclinat de pe coasta sud-estică a Cocoșelului, este teritoriu comun, un fel de *„no man’s land”*. Idem, Mestecenii, un ogor restrâns dintre Voșlobeni (cătunul Mureș) și Boteni, unde și familia mea deține cu acte în regulă o parcelă. Până și în pădurea-unicat de fagi numită Boizaș, situată în hotarul Botenilor, câțiva voșlobenari au în poprietate parcele

forestiere. Proprietățile voșlobenarilor se insinuează și în profunzimea codrilor de pe versantul Răchițișului, care se prăvale peste Izvoru Mureș. La Cărare, o poieniță încântătoare, tighelită mai ieri cu molizi falnici, zăboveam vară de vară cu părinții preț de trei zile, spre a recolta fânul. Nopțile le petreceam sub aripa protectoare a unui molid, înveliți în fân proaspăt cosit; un foc, mocnind în vatra improvizată din bolovani, la rădăcina copacului-gazdă, ne afuma mai mult decât ne încălzea, cumulând și menirea de a îndepărta jivinele pădurii, iar un izvoraș cu apa limpede și rece ca gheața ne ostoia setea în miezul zilei și al trudei. Apa țâșnea în lumină dintre rădăcinile unui brad. Fântânița își trimitea surplusul de apă în niște jgheaburi din trunchiuri mari de brad – troci, unde se adăpau cireada de vite, înainte sau după „stanițe”, precum și sălbăticiunile locului, de la căprioare la urși. Mai departe, apa cobora povârnișul muntelui, grăbindu-se să salute Mureșul.

Roirea nu s-a limitat la începuturile întemeierii cătunelor numite, continuând până azi, în ambele sensuri. Bunicul actualului edil al comunei, ing. Mihai Tinca, descindea din Tincani la Voșlobeni, unde și-a aflat soție și domiciliu stabil, pe strada Josenilor, „S-a măritat”, după exprimarea unor hâtri. Reîmpământenit, era identificat tot prin soție: Nitu Chivii Blagii. Există și băștinași din Voșlobeni care și-au găsit consoarta în Izvoru Mureșului. Un văr de-al meu, Aurel Voaideș, și-a adus o Marie din Boteni, iar Aurica, fata lor, după moartea părinților, s-a întors la baștina maternă, dimpreună cu soțul ei, stabilindu-se în gosodăria bunicilor materni. În urma unor întâmplări tragice în familie, un unchi, frate bun al mamei mele, tot Voaideș pe nume, Grigore Voaideș, s-a retras la Izvor, unde și-a întemeiat o mică gospodărie – văcuță, oițe, orătănii, cățel-purcel și pisică, livadă – taman în inima stațiunii turistice. În vecinătate, s-a stabilit și un fost secretar al primăriei Voșlobeni, Dumitru Borda. Ovidiu, fiul cunoscutului disk-jokey „din Tabără”, Ghiță Moldovan, s-a căsătorit cu Mirela, fiica profesorului Aurel Vița, stabilindu-se în casa socrilor din Voșlobeni. Exemplele ar putea continua din moment ce fenomenul roirii a izbutit să treacă pragul contemporaneității.

La Izvor, simțul gospodăresc a fost mai solicitant; cei „roiți” nu erau nici leneșii satului, nici „paria”, iar legăturile cu spațiul matrice nu au fost niciodată amputate. Ai mei își vizitau cu regularitate la anumite evenimente unul dintre numeroșii lor fini,

botezați și nășiți, *„Finul de la Canton”*. Gheorghe Țiriac era numele finului, avea casa la intrarea în Boteni dinspre Voșlobeni, dar stătea mai mult la cantonul CFR din Padină, fiind angajat la Calea Ferată. Unii voșlobenari îi mai ironizau pe „boteni”, fiind mai puțin expansivi. Îi priveau de sus, dar fără temei, nefiind nici ei cu nimic mai... înalți, mai breji. Teritoriu neconflictual, născător chiar de anecdotică. Chemându-și finul botean să-l ajute să căsăpească un bou voinic, nașul i-a pus barosul în brațe pentru lovitura de grație, în vreme ce el ținea strâns de ștreang. Urmărind privirea „călăului” ațintită asupra prezumptivei victime, speriat, gospodarul l-a întrebat: *„Finule, tu te uiți unde dai sau dai unde te uiți?!”*. Sașiu, finul țintea capul bovinei, dar cu privirea își fixa nașul...

Nu înseamnă că nu și-au făcut loc și resentimente între cele două comunități, de la gelozie la invidie. Într-o vreme de tristă amintire, aceea a colectivizării, „botencele” le invidiau pe „voșlobence” că au devenit cucoane: la ora 10, își postau sapa în fața cofetăriei și se dedulceau cu obișnuita cafea, abia apoi luau drumul ogorului, la prășit. Ba, mai „culte”, unele făceau o pauză: întorceau spatele ogorului, lanului de cartofi, și dădeau fuga acasă să vadă la televizor episodul matinal al serialului „Iubiri amăgitoare”! Or, dânsele, botencele, nu „beneficiau” de CAP și erau obligate să se scoale în zori, cu noaptea în cap, după plecarea la „servici”, a soțului, să „grijească” animalele din gospodăria necolectivizată...

Administrativ, în timp, localitatea Izvoru Mureș, respectiv părțille sale componente, au intrat în varii combinații administrativ-teritoriale, fuziuni și „divorțuri”, menționate și în prezenta monografie. O vreme, Izvoru Mureș și-a dobâdit și „neatârnarea”, devenind unitatea administrativ-teritorială de sine stătătoare, cu rang de comună, dotată și cu un primar destoinic și gospodar din neamul Chindea, Ion Chindea. Secretar era tizul meu, Suciu Mihai, frate al distinsului dascăl universitar Petru Suciu, coleg de liceu cu subsemnatul, cu doi ani mai mare (de altfel, mai toate numele de contemporani menționate în carte îmi sunt cunoscute din relație directă).

În 1968, Izvoru Mureșului revenea la matcă: componentă distinctă și distinsă a comunei Voșlobeni. Legăturile sunt strânse între cele două entități, inclusiv în planul infrastructurii: le unește drumul de fier (comuna cu două gări, stații CFR), dar și „Drumul

Țării", DN 12, care se obrăznicește să străpungă însăși inima fiecăreia dintre cele două așezări. Le leagă și Mureșul-copil, firicel firav de apă, sărit fără efort sau veleități de campion la înot de cea mai șleampătă și nesportivă găină. Mai presus de toate – relațiile de rudenie, rădăcina comună. Voșlobeni este mama și tata izvorenilor de azi, boteni sau tincani. Iar opțiunea pentru numele comunei care le unește în aceeași unitate administrativ-teritorială este motivată, în pofida diferenței de rezonanță: de regulă, așezarea mai mare și mai vârstnică dă numele comunei, iar Voșlobeniul este și mai mare, și mult mai... bătrân (cea mai veche atestatre documentară datând din 1630). Mai dotat de mama natură, Izvoru Mureș a atras ca un magnet; mult mai numeroși oaspeții stațiunii, de-o zi sau de-o vară/iarnă, comparativ cu fiii risipiți prin țară și, mai nou, în departele lumii, ai Voșlobeniului. O șansă de ieșire la notorietate i s-a dat și Voșlobeniului, dar nu s-a prea agățat de ea: se adună tot mai numeroase dovezi că aici ar fi baștina hâtrului humuleștean Ion Creangă (Ion Ciobotariu, după tată), respectiv a neamului său de Ciobotari, pribegiți peste munte *„din cauza ungurilor și a papistașilor"*, cum se exprima însuși marele povestitor.

Dincolo de buna înțelegere între adevărați vecini, sunt numeroase și exemplele de ajutor reciproc între comunități, la bucurie sau la necaz. Dreapta judecată a funcționat nesmintit. Mă limitez la un singur moment, apelând la un document istoric legat de școală: la 6 decembrie 1873, locuitorii din două cătune ale Voșlobeniului, Tincani și Boteni, situate fiind la distanță apreciabilă față de școala parohială din centrul comunei, încheie un contract cu numitul Giorgiu Țepeluș, numinu-l *„docente spre instruirea pruncilor"* din aceste cătune, spre a nu-și lipsi copiii de lumina cărții. Este actul de întemeiere a învățământului organizat în cătunele *„de la capul Mureșului"*. Viitorul docente era din Voșlobeni, iar parohul vremii îi acorda toată încrederea și susținerea, trimițând prompt documentul superiorului său direct, protopopului de Giurgeu Ioan Urzică, spre *„a da concederea la a loru rogare"*. Misiva e mai amplă, purtând semnătura preotului paroh Ioan Ciobotariu, străbunicul dinspre tată al semnatarului acestor rânduri, vrednic stâlp al credinței, al neamului și al școlii din satul său și al meu, Voșlobeni în miez de veac XIX, succedând altor Ciobotari-preoți din aceeași familie.

Și pentru Mureș, Voșlobeniul este primul donator mai

semnificativ întru întremarea râului: pârâul Valea (Vederea Mare), pornit tot din Hășmaș, din Capu Văii, cu obolul acvatic al firicelului de apă ivit din peștera Șugău, își încheie scurta călătorie, după ce salută și străbate satul, în Mureș.

Loc geometric al nostalgiei, împovărat de amintiri, imbold al întoarcerii, al revenirii la izvoare pentru mulți... foști tineri. Mai toți au cules la IZVOR și flori de colț și praf de stele. Nu puțini tineri nepereche și-au găsit aici perechea. Au coborât singuri în Gară și au urcat de mână în trenul vieții, tovarăși de viață, pentru o viață, până la ultima ei stație: *„până când moartea ne va despărți”*... Numai că nu toate visele capătă contur real nici măcar acolo, sus, unde tinerețea „umaniza” intens ambientul, sub dictatura sângelui năvalnic. Ocrotită și stimulată de o natură complice, mioritică, tinerețea își revendica drepturile. Și, de regulă, i se ofereau. Iar pruncii nu-i aducea nici pe-atunci pasărea cu picioroange, barza. Adevăr bine cunoscut tinerilor studenți coborâți din trenurile de Costinești și Izvoru Mureș, „locațiile” celor două tabere studențești memorabile din România Socialistă. Dar, negreșit, trenurile plecate în cele două direcții au luat „la mesagerie” și bagaje ticsite cu decepții și dezamăgiri, cioburi de iluzii, adumbrind clipa ferice, aventura dintr-o vacanță studențească într-un perimetru al tinereții veșnice, al *„tinereții fără bătrânețe”*.

Neocolit nici de celebrități locul, de la artiști, la șefi de stat. Și limbile Pământului s-au mai împreunat în tărâmul tinereții nemuritoare numit Izvoru Mureș. Alunii, martori discreți, tăinuitori ai atâtor iubiri năvalnice, pătimașe, sunt tot acolo. Mai maturi și ei, continuă să lăstărească în fiecare primăvară peste generații de amintiri de neuitat. Până și pe fiul mai mic al „Dictatorului”, Nicu Ceaușescu, lider suprem al tinerilor mai mult sau mai puțin comuniști, dar revoluționari (vezi 1989!), îl bătea gândul „împământenirii” la Izvoare, unde i s-au închinat două vile, întru destindere. Mai nou, și un „bătrân” temut dă *„o înaltă apreciere”* meleagului: Moș Martin se plimbă nestingherit prin sat, neignorând nici aleile fostei tabere.

În plan strict personal, sunt numeroase momentele și trăirile subsumate acestui spațiu inubliabil, precum și firele știute sau nevăzute care mă leagă pe veci de el. Aniversări, revelioane, nunți (inclusiv propria-mi nuntă!) obișnuite sau neobișnuite („de aur”), „Ziua Învățătorului”, Hramul Sfintei Mănăstiri ctitorite de

neprețuitul ierarh „Ioan al Munților” la fiecare miez de august, de Sfânta Maria, prăznuirea Învierii în același spațiu sacru. Am privit și de sus așezarea, de la izvorul adevărat al Mureșului, de pe coasta masivului Arama Neagră; i-am cercetat și subpământul, străbătând galeriile Minei Bălan, șerpi uriași ce străpung și devorează măruntaiele aceluiași munte. În plan profesional, nu puține „descinderi” în vâltoarea tinereții ca reporter la Radio Târgu-Mureș, prezențe la sesiunile științifice organizate de distinsul „doctor al sufletlui românesc”, istoricul Ioan Lăcătușu, sau la dezbaterile aprinse ale Universității de Vară a „diasporenilor”. Dincolo de aventurile cunoașterii, nu m-au ocolit nici cele lumești, trecătoare, *„ale tinereții valuri”*. Uneori, cele două planuri s-au interferat. Rezonează ecourile unei nopți de vară. Reporterul frenetic își cam încheiase misia, reportofonul, burdușit, a tras pe dreapta, în repaus relativ. La Club, se încinsese dansul. Un dans colectiv, socializant, un fel de horă-șarpe, în care se prinseseră toți participanții. Abia intrat în horă, m-am trezit înșfăcat de mână de o brunetă focoasă, ochi negri ca tăciunele. În dreptul ușii, ne-am desprins brusc de „coada șarpelui uriaș”. Prinși strâns de mână, am zbughit-o în noapte. O îmbrățișare strânsă și prelungă... *„Hasta la vista! Los vemos!”*. Astea fiind zise, tânăra spaniolă a dispărut ca o nălucă sub hlamida învăluitoare și misterioasă a nopții.

Statornici prin timp, peste timp, doar oamenii locului, fie și cu parcursul dus-întors. Lor, Domniilor lor, le este închinată această carte, născută din imboldul sufletului și scrisă cu acuratețe, în urma unei documentări riguroase, temeinice (dar și cu nuanțe de „hemografie”, „scriere cu sine”), cu amprenta cercetătorului, a săpătorului la temelia Timpului, repudiind imboldurile poetizării, ale romanțării, precum și „smil”-urile excesive și ademenitoare ale ghidului turistic. Monografie în înțeles plenar, lucrarea nu are nevoie de suport argumentativ, de proteze sau proptele. În context, și prefața ține doar de o uzanță clasicistă, cutumă de anticar. Un fel de pre-text.

Dacă cei doi frați certăreți, Oltul și Mureșul, se făleau cu imortalizarea în cărți (*„Cartea Oltului”*, inegalabilul poem fantastic al lui Geo Bogza, născut în 1939, respectiv, în replică sau în complementaritate, *„Cartea Mureșului”*, un volum colectiv semnat de șase autori, apărut în 1986), merita și spațiul născător de ape și de legendă această variantă de nemurire. Și chiar tânjea după intrarea în

carte. Or fi năzdrăvani copiii, dar și părinții au partea lor de contribuție. Și felia de merit.

Felicitări, prieteni autori!

„Carpații ne sunt șira spinării”, nota Delavrancea.

Plecăciune, oamenilor buni ai locului, locuitori de drept ai... Legendei!

Și nici nu știu cum să-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru mărinimia de a-mi fi hărăzit și mie un asemenea leagăn copilăriei și reper vieții, unde Soarele nu „apune”, nici nu „asfințește”, ci... „sfințește”, cum se exprimă consătenii mei, definind creștinește și cu smerenie un moment sfânt al veșnicei Rotiri și Rostiri.

Mihai SUCIU

Cuvânt înainte

Așa după cum probabil unii dintre dumneavoastră știu, m-am născut la Izvoru Mureșului, într-o localitate străjuită de munți. Nu există vară mai frumoasă decât aici, la poalele Aramei Negre. *„Fiind băiet păduri cutreieram/Și mă culcam ades lângă isvor/Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam/S-aud cum apa sună-ncetișor”*, cum ar spune poetul (Mihai Eminescu). Îmi regăsesc comportarea mea din copilărie, probabil și mulți alții ca mine, în aceste nemuritoare versuri ale poetului nostru național. Una dintre trăsăturile oricărui copil este curiozitatea. Odată cu trecerea anilor, am constatat că, în ceea ce mă privește, curiozitatea nu m-a părăsit nicio clipă. Și acum, la 57 de ani, îmi place să fiu bine informat, să știu de unde am venit și încotro ne-ndreptăm, pentru a fi și eu în „rândul lumii”. Recunosc că, încă din copilărie, eram mândru că provin dintr-un sat foarte cunoscut în toată țara, mai ales după anul 1969, datorită, în primul rând, taberelor organizate aici, la Izvoru Mureșului, de Biroul de Turism pentru Tineret (B.T.T.), care administra tabăra studenților din localitatea în care m-am născut. Nu mai vorbesc de atracția pe care o exercitau asupra noastră toate manifestările incluse în cadrul „Serbărilor Zăpezii”. Atunci, în acei ani în care „comunismul era-n toate și-n cele ce sunt”, aici la Izvoru Mureșului atmosfera era mai relaxată și relaxantă, era o libertate mai mare. În cadrul spectacolelor, cine nu-și amintește?, se spuneau lucruri care în altă parte nu se puteau zice. *„Je m’en fiche”* (Nu îmi pasă), parcă spunea fiecare student/artist care urca pe scenă, aici, la Izvoru Mureșului. Astfel, am avut ocazia, ca tânăr ori ca angajat al „Complexului”, să-i văd pe viu pe mulți artiști, actori ori muzicieni, precum Octavian Cotescu, Compact, Holograf, Iris, grupul Divertis ș.a., pe care anterior îi văzusem doar la televizor. Cu unii dintre ei am rămas în relații de amiciție, cum ar fi Dumitru Fărcaș, Toni Grecu ș.a. După anul 1989, la Izvoru Mureșului au venit prea puțini artiști... În schimb, au început să vină mulți politicieni, invitați fiind

la diferite evenimente care s-au desfășurat aici, în special la „Universitatea de Vară” de la Izvoru Mureșului. Astfel, am avut ocazia să-i cunosc pe foștii președinți ai României, Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Traian Băsescu, pe foștii prim-miniștri Radu Vasile, Theodor Stolojan, Petre Roman și Adrian Năstase, pe Patriarhul Teoctist, pe Ecaterina Andronescu și pe Titus Corlățean, pe înalte fețe bisericești ori miniștri, senatori, deputați, academicieni ș.a. Datorită prezenței lor în localitatea noastră, presa a vorbit mult și despre Izvoru Mureșului. Gratie celor enumerate mai sus, satul Izvoru Mureșului este mai cunoscut în România decât localitatea de reședință a comunei noastre, Voșlăbeni. Cred că la fel gândesc și bunii mei prieteni din copilărie, Baricz Imre și György Imre. Știind că, până acum, s-au scris câteva cărți despre comuna Voșlăbeni, iar despre Izvoru Mureșului niciuna, m-am gândit că n-ar fi rău dacă s-ar găsi cineva să scrie una despre istoricul localității Izvoru Mureșului. De ce n-aș fi eu acela?, m-am întrebat într-o zi! Știam și riscurile pe care mi le asum. Norocul a fost că vechiul meu prieten de la Radio Tg.-Mureș, Aurel Rațiu, care cunoaște foarte bine zona noastră, a avut același gând, de a scrie o carte despre stațiunea Izvoru Muresului. Gând la gând cu bucurie! Așa am devenit eu coautor la aceasta lucrare. Lectură placută.

Gavril CHINDEA

Izvoru Mureșului, casa mea de-acasă

Prima mea vizită la Izvoru Mureșului am făcut-o în anul 1974 pe când eram student. Venisem de la Toplița, de la cursul de *„Turism”*, și am stat atunci în stațiunea harghiteană doar câteva ore, între două trenuri. Așezarea ei geografică m-a cucerit pe loc. De pe platoul pe care era situată baza B.T.T.-ului (acum „Complexul Sportiv Național”), cât vedeai cu ochii, de jur împrejur, erau doar munții acoperiți de păduri. Dacă la Toplița simțisem în nări mirosul de brad și de fum, ei bine, aici aerul era mult mai curat, în zonă nefiind nicio fabrică care să polueze aerul ozonificat din acest areal. De-a lungul anilor, am fost în multe locuri din țară și din străinătate, locații turistice în general, de o frumusețe aparte, cu treabă ori în concediu. În ultimii 25 de ani, în perioada în care lucrasem la Radio Tg.-Mureș, ca redactor, am fost anual la Izvoru Mureșului, de cel puțin două ori pe an, vara și iarna, cu prilejul transmisiunilor în direct pe care le realizam din diverse locații turistice din Transilvania, dar nu numai de aici. Așa i-am cunoscut pe foștii primari ai comunei Voșlăbeni, de care aparține satul Izvoru Mureșului, Colceriu Dandu Mihai și Marcel Nucu Vaidoș, pe actualul primar al comunei, ing. Dumitru Mihail Tinca, pe viceprimarul comunei Voșlăbeni, Fórika István, dar și pe cel mai bun prieten al meu din Izvor, fostul și actualul director al Complexului Sportiv Național, Gavril Chindea, căruia noi toți îi spunem Luțu. Tot aici i-am cunoscut și pe Claudiu Chindea (fratele lui Luțu), pe Florin Borda, pe Iuliu Bota, pe Sándor Alfréd (Frédy) de la „Bar”, pe Sándor István, pe „fetele” de la bucătăria cantinei, Buba, Éva și Piroska, toți aceștia din cadrul „Taberei”, pe Maica Stareță de la Mănăstirea Izvoru Mureșului, Miriam Oprea, pe Szabó Sándor (Sanyi) de la Restaurantul „Veverița” (Mókus), dar și pe invitații emisiunilor mele, sportivi și antrenori de renume din România ori simpli turiști. În această perioadă, timp de vreo 15 ani, dacă nu mă înșel, am petrecut „Revelionul” aici, la Izvor, la

Cantină, muzica fiind pusă de regretatul meu coleg de la Departamentul Tehnic al Radio Tg.-Mureș, Călin Macavei. Erau vremurile când veneam la Izvor cu gașca de la Radio Tg.-Mureș, vreo 10-12 persoane... Așa a ajuns Izvoru Mureșului a doua mea casă. După noi, cei de la Radio „România" Tg.-Mureș, de Revelion, a trecut la pupitru (clape) localnicul Mihai Dandu Colceriu, iar la microfon Alexandra și Laura, fiicele lui Dandu, cu toții profesioniști de excepție. Trebuind să mă pregătesc (documentez) pentru emisiunile de turism de acolo, am ajuns să cunosc mai bine istoria localității, pe oamenii din partea locului. Oriunde am fost în vacanță (concediu) cu soția, aici ne-am simțit cel mai bine. O dovadă în plus este faptul că și acum, după atâția ani, destinația noastră preferată de vacanță a rămas Izvoru Mureșului, acolo unde am fost de sute de ori! *Ne plac oamenii și locurile de la Izvor, de asta revenim, anual, aici.* Pentru cei care au prins „vremurile bune" de la Izvoru Mureșului, cu celebrele „Serbări ale Zăpezii", cu „Discoteca", cu „Serile Facultății...", amintirile dăinuie și acum. Și nu sunt puțini deloc aceștia. În vara anului 2017, mama lui Florin Borda, doamna Ileana Borda (profesoară pensionară din Izvoru Mureșului), îmi povestea:

— *„Am o prietenă din copilărie, de loc din Izvoru Mureșului, care locuiește în provincie, la Constanța",* dacă am reținut eu bine. *„Având de rezolvat niște probleme medicale, a trebuit să meargă la un doctor din București. După ce s-a prezentat, medicul a întrebat-o:*

— *Doamnă, de unde sunteți?*

— *Locuiesc la Constanța, dar de loc sunt din Ardeal, din comuna Voșlăbeni.*

— *Unde vine asta?, că eu n-am auzit de această comună! - Este comuna de care aparține satul în care m-am născut eu, Izvoru Mureșului!*

— *Păi, de ce nu zici așa, doamnă! Acolo, la Izvoru Mureșului, student fiind, mi-am cunoscut și eu viitoarele două-trei neveste, a zis doctorul, râzând cu gura până la urechi."*

Iată o întâmplare care ne demonstrează încă o dată, dacă mai era nevoie, că satul Izvoru Mureșului este mai cunoscut în țară decât localitatea reședință de comună, Voșlăbeni! Ca peste tot în

România, și Izvoru Mureșului este un sat cu o populație îmbătrânită, cu mulți tineri plecați la oraș sau la muncă în străinătate, ocupațiile celor rămași acasă fiind creșterea animalelor, prelucrarea lemnului (cât o mai fi lemn...) și, mai nou, turismul! Angajații la *Stat* sunt puțini de tot... De aici, din Izvoru Mureșului, din acest sat tipic de munte, unde viața locuitorilor nu este deloc ușoară, s-au ridicat, prin învățătură, oameni cu care localnicii se pot mândri, ca prof. univ. dr. Petru Suciu, profesorul Liviu Voaideș, economistul Gavril Chindea, arhimandritul Tinca Petru Paisie, dar și alții mai puțin cunoscuți ori chiar necunoscuți nouă. Trăsăturile locuitorilor din această așezare minunată de munte, Izvoru Mureșului, „suspendată" între pământ și cer, ca modestia, hărnicia, ambiția, stăruința de a reuși în viață, mă fac să cred că stațiunea harghiteană va deveni nu peste mult timp un reper important pe harta turismului românesc. Pentru mine, *Izvoru Mureșului* este casa mea *de acasă*!

P.S. Noi am folosit în această lucrare, atunci când a fost cazul, denumirea oficială a comunei din care face parte satul Izvoru Mureșului, cea de *Voșlăbeni.* Această denumire apare și în actele (documentele) oficiale, la Guvern ori în Monitorul Oficial, motiv pentru care am preferat această formă, și nu *Voșlobeni*.

Aurel RAȚIU

IZVORU MUREȘULUI,
SATUL DE LA IZVOARELE LEGENDEI

Izvoru Mureșului

Nu credem că există în România oameni care să nu fi auzit de stațiunea Izvoru Mureșului. Sau poate or fi, cine știe! De-a lungul anilor, generații și generații de foști studenți au petrecut clipe minunate aici, în taberele pentru tineret. Asta până-n anul 1996, când baza B.T.T.-ului a fost trecută în administrarea „Ministerului Tineretului și Sportului". De atunci, sportivii sunt o prezență constantă în acest areal harghitean.

Dar Stațiunea Izvoru Mureșului nu trebuie confundată cu „Complexul Sportiv Național", deși acesta e unul dintre punctele de atracție pentru mulți turiști, este adevărat, majoritatea fiind sportivi. Cadrul natural în care este situat satul Izvoru Mureșului, cu munții care înconjoară stațiunea, cu pădurile de brazi și fagi care acoperă crestele acestora, cu frumoasa Mănăstire Izvoru Mureșului, cu cele 3 biserici existente în sat (una ortodoxă, două catolice) și o capelă reformată, te fac să revii în acest loc binecuvântat de Dumnezeu. Oamenii locului sunt ospitalieri, fie ei români sau maghiari (secui), bucuroși, la orice oră, de oaspeți!

Pentru cei care vin la Izvoru Mureșului, în vacanță sau concediu, și stau doar câteva zile aici, totul li se pare frumos. Și așa și este. Numai că, pentru că există și un... „numai că", nu totul este… roz! Ca în majoritatea localităților rurale, și aici tinerii pleacă la oraș, unde își găsesc mai ușor un loc de muncă sau în străinătate, cu speranța unei vieți mai bune. Satele se depopulează de la o zi la alta, singurii care rămân în localitățile rurale fiind bătrânii. În localitățile montane, situația este aceeași. Aici mai există totuși o speranță într-un viitor mai bun, șansa acestora fiind dezvoltarea turismului. Zona în care este situat satul Izvoru Mureșului are un potențial turistic mare, dar oare va fi el valorificat?!

În ultimii ani au apărut noi vile, cabane și, mai ales, pensiuni. Ușor accesibilă, stațiunea Izvoru Mureșului a devenit o destinație

de vacanță preferată mai ales de sportivi. Dar nici turiștii, iubitorii de natură, nu ocolesc localitatea harghiteană. Din păcate,

aceștia din urmă stau în sat o zi-două, apoi pleacă. Cum condițiile de cazare și masă sunt cam aceleași peste tot, în România, adică bune, proprietarii de vile și pensiuni ar trebui să gândească un program atractiv pentru petrecerea timpului liber al oaspeților, *„obligându-i”*, în acest fel, pe aceștia să rămână mai multe zile în sat. Până la izvorul geografic al Mureșului s-a amenajat un traseu marcat, astfel că turiștilor le este acum mult mai ușor să ajungă până la acest obiectiv turistic.

Deocamdată, la Izvoru Mureșului se practică un fel de turism de tranzit, mulți turiști înnoptând aici, în drumul lor spre alte destinații turistice din zona Ardealului ori Moldovei, și un turism de pelerinaj. Cu multă muncă și cu o promovare adaptată cerințelor unui turism modern, stațiunea Izvoru Mureșului are șanse să se dezvolte și mai mult într-un viitor apropiat. Totul depinde de oamenii locului, dar și de autorități. Până a anticipa viitorul credem că este bine să cunoaștem care a fost trecutul acestei minunate localități harghitene. Înainte însă, o precizare importantă: aceasta nu este o lucrare științifică, ci doar un draft de documente și informații, adunate de prin arhive ori biblioteci publice sau personale, care se referă la satul Izvoru Mureșului.

Cu riscul de a vă obosi, stimați cititori, am publicat destule documente care sunt definitorii pentru istoria acestei localități de munte. Documentele „vorbesc” de o mie de ori mai bine decât noi, autorii acestei cărți. Cu precizarea că noi am reprodus întocmai, în documentele amintite, grafia folosită acolo, vă invităm pe… drumuri de munte, la Izvoru Mureșului...

Așezare

Satul *Izvoru Mureșului*, care este o localitate tipică de munte, aparține, din anul 1968, de comuna Voșlăbeni din județul Harghita. Stațiunea *Izvoru Mureșului* este situată în șaua dintre Muntele „Arama Neagră” și Muntele „Grețeș” din Carpații Orientali, fiind un fel de „graniță” care desparte Depresiunea Giurgeului de bazinul Ciucului. Precum se știe, satul este străbătut, dintr-o parte în alta, de D.N. 12/E578, majoritatea caselor fiind înșiruite de o parte și de alta a drumului. Numele localității provine (și) de la izvorul

(izvoarele) râului Mureș, aflate pe teritoriul localității. Lungimea totală a râului Mureș este de 803 km, dintre care 789 pe teritoriul României. Dintre aceștia, 80 de km. pe teritoriul județului Harghita. La ieșirea din țară Mureșul se varsă în Tisa. Aproape orice localnic știe că *izvorul natural* al Mureșului se află pe versantul sudic al Aramei Negre, la altitudinea de 1.350 de metri. Captarea apei se face din 3 pâraie: Pârâul Varului (Meseșul), Pârâul Mic și Pârâul Mare-care este de fapt Mureșul (după cum spun specialiștii, este cel mai lung firicel).

Ca să ajungă până aici turiștii trebuie să meargă pe un traseu marcat timp de cca. 3 ore. Există și un *izvor turistic (?)* al Mureșului (afluent, de fapt), care se află situat în apropierea pârtiei de schi, la altitudinea de 866 de metri, la doi-trei pași de Restaurantul *„Veverița”*, ușor accesibil turiștilor. Oficial, izvorul poartă numele de Izvorul *„Maria”*. De pe celălalt versant al Muntelui Arama Neagră izvorăște un alt râu, Oltul. Acesta are lungimea de 615 km și se varsă în Dunăre. Este localitatea cu cele mai multe zile însorite dintr-un an din România, cca. 250!

Dacă punem la socoteală și faptul că aici, la Izvoru Mureșului, există un aer puternic ozonificat, similar, se zice, cu cel de la Karlovy Vary (Cehia), trebuie să acceptăm faptul că în acest areal, în această micuță localitate harghiteană, găsim o oază de liniște și sănătate. Bine și corect echipați, însoțiți de un ghid, turiștii pot cunoaște frumusețile munților care înconjoară stațiunea harghiteană mergând pe traseele marcate de salvamontiști și de pădurarii rezervației de la Parcul Național „Cheile Bicazului-Hășmaș”.

Mănăstirea Izvoru Mureșului, cele trei biserici, izvorul natural al Mureșului, Peștera „Sugó”, Vârful „Grețeș” sunt doar câteva dintre atracțiile turistice ale stațiunii harghitene. Iarna, principalele atracții sunt pârtia de schi și, evident, *Serbările Zăpezii*, mai nou denumite *„Bucuriile Zăpezii”*!

În apropierea localității se află alte obiective turistice: Salina Praid, Sovata, Piatra Singuratică, Lacu Roșu, Lacul „Sfânta Ana”, Castelul Lăzarea, Mănăstirea „Sf. Ilie” din Toplița, Cetatea „Mikó” (Miercurea Ciuc), Catedrala Franciscană de la Șumuleu Ciuc, Tușnad, Biserica din Ditrău ș.a.

Vecinii

Înspre Miercurea Ciuc, Izvoru Mureșului se învecinează cu comuna *Sândominic* (*Csíkszentdomokos*), unde există o parohie înființată în anul 1782. Biserica de lemn, construită în anul 1787, era acoperită cu țigle. A fost prima biserică românească din această zonă! Pe la anul 1899 în localitatea menționată funcționa o școală cu 33 de „ficiori" și 21 de fete. În anul 1600 aici trăiau destui români, așa cum rezultă dintr-un recensământ efectuat în anul 1602 din ordinul generalului italian de origine albaneză Giorgio (Gheorghe) Basta[1]. *„Din punct de vedere istoric este de însemnat că în hotarul acestei comune la locul denumit Pásztorbűkk a fost omorât de către Blasiu Ördög și Andreiu Kristály, Andreiu Báthori, cardinalul episcop și principele Transilvaniei, la 31 Novembre, vrend să scape dinaintea lui Mihaiu Eroul, după ce fusese învins în lupta de la Șilimbru."*[2]

În anul 2011 populația comunei număra 6.110 locuitori, dintre care 96,66 % erau maghiari, iar 1,36 % erau romi. Un procent de 96,69 % din totalul populației erau romano-catolici. Primarul comunei este Róbert Karda (UDMR), ales în anul 2016. Comuna este formată numai din satul de reședință. În anul 1899 cătunul Tomești (*Csíkszenttamás*) aparținea de comuna Sândominic, precum se vede mai jos din prezentarea făcută de „Șematism..."[3].

În partea dreaptă, cum vii dinspre Gheorgheni, Izvoru Mureșului se învecinează cu comuna *Tomești (Csíkszenttamás).* În anul 1945 Tomeștiul avea 3.320 de locuitori, dintre care contopiți la Izvoru Mureșului 159 de locuitori. Avere: 12.774 de iugăre.

---

[1] youtube. com/emisiunea „Comori ale ortodoxiei" din data de 12 noiembrie 2017, ora 20-21.

[2] *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900*, reeditată în 2017 la „Petru Maior" University Press Tg.-Mureș, Ediție anastatică de Dimitrie Poptămaș, pag. 338.

[3] Ibidem, pag. 338.

4. CIUC-SÂN-DOMINIC (Csik-Szt.-Domokos), gară: Csik-Madéfalva; staț. tel.: Csik-Karczfalva. of. postal: Csik-Szt.-Domokos. Dep. de la Sc. protop. 27 km. Par. înființată la an. 1782. Bis. de lemn acoperită cu țigle din an. 1787 în onórea ss. Archangelĭ. Casa par. de lemn din an. 1890. Sub lcfo. Matr. are de la an. 1787. Scólă nu este. Scolarĭ: 33; ficiorĭ: 21, fete: 12; de repetiție: 13; ficiorĭ: 7, fete: 6. — Par. O. D. Dionisiu Solnai. Cantor: Nicolae Nedelca. Curator primar: Ioan Simion.

	Gr. C.	R. C.	Gr. Or.	C. H.	C. A.	U.	Is.	Dep. de la Matre
În Matre: +	245,	3801,	—	4,	—	1,	—	
În Filiĭ:								
Balánbánya. +	4,	154,	—	—	45,	—	—	15 k.
Dánfalva. +	116,	2344,	—	—	—	—	—	12 k.
Háromkut.	51,	—	—	—	—	—	—	30 k.
Ienőfalva. +	55,	1982,	—	—	—	—	—	5 k.
Karczfalva.	4,	1041,	—	—	—	—	—	9 k.
Madaras. +	37,	2000,	—	—	—	—	—	15 k.
Szent-Tamás. +	284,	2434,	—	—	—	—	—	2 k.
Suma:	796,	13756,	—	4,	45,	1,	—	

Menționarea comunei Tomești (Csíkszenttamás) în Șematism

În anul 2011, populația comunei număra 2.563 de locuitori, majoritatea fiind maghiari (98,63 %). Dintre aceștia, 98,09 % erau romano-catolici. Primarul comunei este Róbert Kedves (UDMR), ales în anul 2016. Comuna Tomești este formată numai din satul cu același nume. Către Gheorgheni se găsește comuna din care face parte satul Izvoru Mureșului, *Voșlăbeniul.* Biserica veche din această localitate, construită din piatră, datează din anul 1864, iar casa parohială din anul 1887. În școala din lemn, construită în anul 1872, învățau, în 1898, 49 de băieți și 22 de fete. Preot era Alesandru D. Donescu. *„Austriacul Ignaz Lenk von Treuenfeld precizează, în Lexikon-ul său din 1839, că localitatea Voșlobeni*

este sat locuit de secui și de români.”[4].

„Atestarea documentară este mai veche, un document din 1630 pomenind pe unul dintre locuitorii ei și pe contele Lazar din Lăzarea. Satul (Voșlăbeni) a luat ființă prin emigrarea românilor de pe moșia Oșlab, ce a aparținut Mănăstirii Neamțului… Sunt cunoscute relațiile de prietenie între domnitorul Petru Rareș și familia contelui Lazar, la care domnitorul moldovean a poposit de câteva ori… Familia Lazar a folosit forța de muncă a românilor pe moșiile sale iar apoi, la împroprietărire, 24 de familii românești au primit pământ...”[5]

15. VAȘLAB (Vasláb), gara: Csik-Madéfalva; staț. tel. of. postal: Gyergyó-Szt.-Miklós. Dep. de la Sc protop. 11 km. Par. veche. Bis. de pétră din an. 1864 în onórea ss. Archangelĭ. Casa par. de lemn acoperită cu țigle din an. 1887. Sub lcfo. Matr. are de la an. 1837. Scóla de lemn din an. 1872. Scolarĭ: 71; ficiorĭ: 49, fete: 22; de repetiție: 27; ficiorĭ: 17, fete: 10. — Par. O. D. Alesandru D. Donescu. Cantor-docente: D. Nicodim Rus. Curator primar: Gavril Dandu.

Dep. de la Matre

	Gr. C.	R. C.	Gr. Or	C	H	C. A.	U.	Is.	Dep. de la Matre
În matre:	1187,	16,	—			—	—	— 7.	
În Filia:									
Ujfalu									15 k.
+	99,	3390,	—			—	—	— —	
Suma:	1286,	3406,	—			—	—	— 7.	

Iată cum este prezentată comuna Voșlăbeni în anul 1898 în cartea „Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900”[6]

[4] Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan, Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai Românesc”, Miercurea Ciuc, 2003, pag. 634.

[5] *Op. cit.*, pag. 634.

[6] *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900*, Editura „Petru Maior” University Press Tg.-Mureș, 2017, pag. 345.

Cel maĭ vechiŭ preot cunoscut este George Ciobotariŭ, care funcționà până la an. 1821; de la 1821—1825 parochia a fost administrată interimal prin preoțiĭ din parochiile vecine; de la 1825—1868 funcționà Teodor Ciobotariŭ; de la 1868—20 Ianuar 1883 Ioan Ciobotariu; de la 1883—1886 a fost administrată interimal prin Simeon Chețan, Iuliŭ Montani și Ioan Alesandru; de la 1886—1894 Mihail Mărieșan, care fu transferat in Beica-română; ear de la 1894 până de presinte funcționéză actualul Alesandru Donia Donescu. — Venitul congrual 152 coróne 50 filerĭ.

Scriitorul mureșean Vasile Netea (1912-1989), originar de pe Valea Mureșului, mai precis din Deda, cercetător al istoriei Transilvaniei, ne prezintă, în cartea sa *„Mureșul superior-Vatră de cultură românească”* (Editura „Cuvântul”, 2006, București), două versiuni… *„în legătură cu numele satului Voșlăbeni… Una în virtutea faptului că primul locuitor al acestui sat așezat pe domeniul comntelui Lázár ar fi fost un cârciumar român, cu picior de fier (în ungurește vas láb, „picior de fier”), cârciuma sa aflându-se la o întretăiere de drumuri. În jurul acestei cârciumi s-au ridicat cu timpul și alte case, locul numindu-se după numele cârciumarului Vaślab („la cârciumarul cu piciorul de fier”). Legenda a fost transmisă folcloristului Ion Pop-Reteganul la sfârșitul secolului trecut de către învățătorul local Nicodim Rusu. Istoricul regiunii, profesorul Teodor Chindea de la Gheorgheni, afirmă însă că Voșlăbeni ar fi o derivație a numelui Oșlobeni din județul Neamț, de unde ar fi venit primii locuitori aduși de contele Lázár pentru a-i îngriji domeniul. Râulețul satului se cheamă și el tot Vaślab. Originea moldovenească a satului e susținută și de tradiția locală. Ea e confirmată și de antimisul bisericii locale, care a fost târnosită în anul 1724 de episcopul Sava de la Roman. Printre numele de familie mai frecvente ale locuitorilor, ca dovezi de străveche românitate, întâlnim numele de Blaga, Bucur, Bordea, Branea, Ciubotariu, Dobrean, Țepeluș (ortografiat de autoritățile maghiare Czepelus), Pântea, Pintea, Urzică ș.a.”*[7]

În 1945 în Voșlăbeni erau 1.834 de locuitori, dintre care 44 de locuitori sunt deslipiți și contopiți la comuna Izvoru

[7] Vasile Netea, *Mureșul superior-Vatră de cultură românească*, Editura „Cuvântul”, București, 2006, pag. 11 și 12.

Mureșului. La recensământul din 2011 populația comunei număra 1.921 de locuitori, dintre care: -români: 1.119 persoane (cca. 57,96 %); -maghiari: 785 de persoane (cca. 39,92 %); -țigani: 16 persoane (cca. 1,04 %). Dintre aceștia, 55,16 % erau ortodocși, 40,44 % romano-catolici, 1,61 % reformați și 1,35 % erau baptiști. În 2013, *„în Voșlăbeni românii sunt 77 %, maghiarii 23 %, iar la Izvoru* Mureșului 40-45 % români și 55-60 % maghiari*”*[8]. Primarul comunei este inginerul Mihail Dumitru Tinca (PSD), ales încă din anul 2008. Comuna *Voșlăbeni* este formată din satele Izvoru Mureșului și Voșlăbeni.

Etnii existente

Într-o zonă în care maghiarii (secuii) sunt majoritari, cum este județul Harghita (84,61 %), există și puține locuri în care românii sunt majoritari, cum ar fi Toplița, Voșlăbeni, Subcetate, Tulgheș, Bilbor, Corbu ș.a. Majoritatea acestor localități sunt situate în partea de nord-vest a județului Harghita. Puțină lume știe că, acum câteva sute de ani, în zona Gheorgheni trăiau mulți români. La fel și la Joseni, Ciumani ori în Valea Strâmbă. În celebra lucrare „Șematism...”[9], se notează: *„Despre poporațiunea română din Gyergyó-Szt.-Miklós se face amintire în opul: „Regestrum Ecclesiae s. Nicolai în Girgio” compus între anii 1629 până la 1660 și edat la an 1860 în opul „Erdély Egyháztörténelmi adatok” Tom I”.*

Din aceeași lucrare excepțională, „Șematism...”[10], aflăm că: *„În parohia Alfalău (Joseni-Gyergyó-Alfalu, n.a.) se aflau Români și încă în număr mare încă la an 1760, după cum se pote vede acesta din o însemnare făcută de preotul romano-catolic din Alfalău și decopiată de către preotul actual Avram Vlad, pe care o*

[8] *Interviu cu primarul comunei Voșlăbeni, Dumitru Mihail Tinca,* de prof. Vasile Stancu, ziarul Condeiul Ardelean, nr. 278 din 23 aug.-5 sept. 2013.

[9] *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900*, Editura „Petru Maior” University Press Tg.-Mureș, 2017, pag. 342.

[10] *Ibidem* pag. 336.

lăsăm să urmeze, pentru ca să vadă ori și cine, cu câtă dragoste *scria preotul romano-catolic despre românii din Alfalău (Joseni, n.a.), din motivul că aceia țineau cu sfințenie la limba și la legea lor." […] Valachii sunt* copiosi *ex Moldavia profugi/Valahii au o mulțime de refugiați din Moldova...*".

Din aceeași lucrare[11], mai aflăm că *„Pe basa unui conspect din 30 Nov. 1867 se constată, cumcă în an acela se aflau deja scole române în: Alfalău (Joseni), Bicaz-Dămuc, Bilbor, Corbu, Ghimeș, Cason, Șermaș (Sărmaș), Tulgheș, Valea-Jidanului, Telec și Varviz (Subcetate*).

Cu privire la Districtul Giurgeului se notează că: „*avem date, că comunele care azi constituie districtul Giurgeului pe la an 1733 esistau, aveau o populațiune destul de numeroasă, între care și o mulțime de români. Astfel despre Toplița avem date încă de la 1650, despre Vaşlab (Voșlăbeni) de la an 1677; Gy.-Szt.-Miklos 1629; Bicaz 1692; Ciuc-Sân-Dominic 1787; Szépviz 1758 (Vezi: Erdélyi egyház történelmi adatok tom. I, pag. 52, 56, 67, 83, 135, 137, 147)… În fiecare dintre comunele amintite se aflau Români încă din timpurile celea mai vechi… În decursul veacurilor Cumanii, precum și o mare parte a Românilor s-au contopit cu Secuii, romano-catolici, nelăsând după sine alte urme, decât o mulțime de numiri române-slave de ale părților de câmp, munților, comunelor, precum și conumele nenumărate de „Olah", care trădează, că ore când respectivele familii au fost române*"[12].

La *Recensământul populației din România,* efectuat în anul 1930, în *Plasa Gheorgheni* erau în total 52.539 de persoane, dintre care 38.461 de unguri și 12.704 români. La *Tomești* erau 3.006 unguri și 51 de români, iar la *Joseni* trăiau 6.296 de maghiari și 397 de români. Tot în 1930, la *Voșlăbeni* erau 1.472 de români (inclusiv cu cătunele: *Boteni*-260 de locuitori, *Chindeni*—254 de locuitori și *Tincani*-239 de locuitori), 467 de maghiari, 12 germani, 1 ceh, 1 polonez și 29 de evrei[13]. (vezi și imaginile de mai jos, cu atenție la *Nota* din subsolul primei imagini).

---

[11] *Ibidem* pag. 334.
[12] *Ibidem* pag. 332.
[13]: https://ro.wikipedia.org/wiki/Județul_Ciuc_(interbelic).

132

POPULAȚIA STATORNICĂ ÎN 1930
Population légale en 1930 suivant la nationalité

JUD. **CIUC** — sfârșit

Nr. de ordine – *Numéro*	JUDEȚE-*Départements* ORAȘE-*Villes* PLĂȘI-*Arrondissements* SATE-*Villages*	TOTAL	NEAMUL – *Nationalité (appartenance)*: Românii – *Roumains*	Ungurii – *Hongrois*	Germanii – *Allemands*	Ruși – *Russes*	Ruteni, Ucrainieni *Ruthènes, Ukrainiens*	Sârbi, Croați, Sloveni *Serbes, Croates, Slovènes*	Bulgari – *Bulgares*	Cehi, Slovaci *Tchèques, Slovaques*	Polonezi – *Polonais*	Hoții – *Hottentots*	Evrei – *Juifs*	Greci – *Grecs*	Albanezi – *Albanais*	Armenii – *Arméniens*	Turci – *Turcs*	Tătari – *Tartares*	Găgăuzi – *Gagauzes*
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
11	Plieșii-de-Jos	895	73	797	–	–	–	1	–	–	–	–	2	–	–	2	–	–	–
12	Plieșii-de-Sus	1 105	175	922	1	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–
13	Sânmartin	1 420	144	1 168	28	1	1	–	–	1	–	–	76	–	–	–	–	–	–
14	Sânsimion	1 897	41	1 768	17	3	–	–	–	1	–	–	57	–	–	–	–	–	–
15	Tușnad	2 473	68	2 359	1	4	–	–	–	–	1	–	13	–	–	–	–	–	–
16	Vrabia	335	–	335	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

NOTĂ

[1]) Inclusiv cătunele Boteni cu 260 locuitori, Chindeni cu 254 locuitori și Tincani cu 239 locuitori

POPULAȚIA STATORNICĂ ÎN 1930
Population légale en 1930 suivant la nationalité

JUDEȚUL **CIUC**

Nr. de ordine – *Numéro*	JUDEȚE-*Départements* ORAȘE-*Villes* PLĂȘI-*Arrondissements* SATE-*Villages*	TOTAL	NEAMUL – *Nationalité (appartenance)*: Românii – *Roumains*	Ungurii – *Hongrois*	Germanii – *Allemands*	Ruși – *Russes*	Ruteni, Ucrainieni *Ruthènes, Ukrainiens*	Sârbi, Croați, Sloveni *Serbes, Croates, Slovènes*	Bulgari – *Bulgares*	Cehi, Slovaci *Tchèques, Slovaques*	Polonezi – *Polonais*	Hoții – *Hottentots*	Evrei – *Juifs*	Greci – *Grecs*	Albanezi – *Albanais*	Armenii – *Arméniens*	Turci – *Turcs*	Tătari – *Tartares*	Găgăuzi – *Gagauzes*
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	III. Plasa Gheorgheni	**52 539**	**12 704**	**38 461**	**102**	**23**	**4**	**2**	–	**22**	**18**	–	**771**	**1**	–	**5**	–	–	–
	Procente	*100,0*	*24,2*	*73,2*	*0,2*	*	*	*	–	*	*	–	*1,5*	*	–	*	–	–	–
1	Bicsad-Ardeleni	4 605	4 374	175	–	–	–	–	–	–	–	–	16	–	–	–	–	–	–
2	Chileni	981	6	971	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3	Ciumani	4 377	63	4 263	–	–	–	–	–	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–
4	Ditrău	6 785	109	6 448	20	–	–	1	–	1	3	–	149	–	–	5	–	–	–
5	Hodoșa-de-Ciuc	1 574	791	825	14	6	–	–	–	4	5	–	208	–	–	–	–	–	–
6	Joseni	6 763	397	6 296	3	1	–	–	–	–	–	–	16	–	–	–	–	–	–
7	Lăzarea	4 889	47	4 714	13	6	1	1	–	1	–	–	62	–	–	–	–	–	–
8	Poiana-Mărului	4 089	3 982	99	11	2	–	–	–	–	1	–	47	–	–	–	–	–	–
9	Remetea	6 706	67	6 639	1	–	–	–	–	–	–	–	3	–	–	–	–	–	–
10	Sușeni	3 815	25	3 776	4	–	–	–	–	3	–	–	1	–	–	–	–	–	–
11	Tulgheș	3 883	1 459	2 112	19	8	3	–	–	11	5	–	240	1	–	–	–	–	–
12	Valea-Strâmbă	1 995	34	1 936	1	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
13	Voșlăbeni [1])	2 017	1 472	497	12	–	–	–	–	1	1	–	29	–	–	–	–	–	–

Menționarea localităților din Plasa Gheorgheni

În anul 1930 județul Ciuc avea 4 Plăși: Centrală, Frumoasa, Gheorgheni și Sân-Mărtin. În Districtul Giurgeului: *„Mai însemnăm încă, că în districtul acesta sunt 3.482 familii române greco-catolice, care numără 18.894 de suflete, dintre care însă 2.337 suflete sunt magiarisate aprope de tot.”*[14] Vice-Protopopul

[14] *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900*, Editura „Petru Maior” University Press Tg.-Mureș, 2017, pag. 335.

districtului a fost preotul *Elie Câmpeanu*, începând cu data de 9 iulie 1898. În același timp era și paroh în localitatea Gheorgheni. După absolvirea Institutului Teologic de la Blaj, Elie Câmpeanu și-a dedicat întreaga viață semenilor săi, sprijinind construirea de școli românești și biserici în arealul în care a activat. În ultima perioadă a vieții a îndeplinit funcția de protopop al Bisericii Greco-Catolice din Tg.-Mureș. Este ctitorul *Catedralei Mici* din municipiul Tg.-Mureș[15]. De-a lungul anilor, românii și secuii (maghiarii) din Izvoru Mureșului s-au respectat reciproc, s-au bucurat și au jucat împreună la nunți și botezuri, ori s-au întristat când vreunul din comunitatea lor a trecut la cele veșnice.

[15] ANSJMS, *Fond personal Elie Câmpeanu*, Nr. de inventar: 18.

Istoric

Pentru a scrie această lucrare am fost nevoiți să ne documentăm la Arhivele Naționale din Miercurea Ciuc și Tg.-Mureș, în biblioteci, la Primăriile din Voșlăbeni și Suseni (de care ține Valea Strâmbă), am consultat documente de la „Complexul Sportiv Național" Izvoru Mureșului, am citit manuscrise, ziare, reviste, am navigat pe internet și, mai ales, am stat de vorbă cu mulți oameni, inclusiv cu preoți.

A fost surprinzător, pentru noi, să constatăm că există puține surse, documente, atât în limba română cât și în limba maghiară, cu privire la istoria satului Izvoru Mureșului. Explicația lipsei unor documente aveam s-o găsim într-un articol semnat de arhivistul Ciprian Istrate, *„Soarta tragică a Arhivelor fostului județ Ciuc"*, apărut în Revista „Angustia"[16]. Iată ce scria, printre altele, arhivistul harghitean Ciprian Istrate:"… *Silite să se retragă-în urma ofensiunii româno-sovietice din septembrie-octombrie 1944, armatele Ungariei hortyste au distrus… numeroase arhive aparținând instituțiilor din fostul județ Ciuc… Ministerul Afacerilor Interne, prin Ordinul 942 din 8 februarie 1946, solicita tuturor Prefecturilor din județ să întocmească „inventarul tuturor bunurilor mobile, arhivelor… proprietatea administrației… evacuate de autoritățile maghiare", în urma retragerii din toamna anului 1944. Din lunga listă a arhivelor evacuate vom prezenta doar câteva:*

-„de la Primăria Tomești-registrele de stare civilă din anii 1895-1944, arhiva și conturile de gestiune până în anul 1944-locul evacuării fiind necunoscut (?);

-de la Primăria Suseni-registre de stare civilă din anii 1895-1944 și registrele cadastrale; -de la Primăria Sândominic-registrele de stare civilă din anii 1895-1944 și întreaga arhivă comunală-evacuate în provincia Transdunăreană din Ungaria;

[16] Revista „Angustia", nr. 5 din anul 2000, pag. 189-190.

-de la Primăria Valea Strâmbă-registrele de stare civilă din anii 1895-1944-nu se știe unde au fost evacuate;

-de la Pretura Centrală Miercurea Ciuc-arhiva cu toate registrele.

Arhiva a numeroase școli elementare a fost de asemenea evacuată: Miercurea Ciuc, Voșlăbeni, Joseni, Suseni, Siculeni, Dămuc, Sâncrăieni, Tulgheș, Bicazul-Ardelean, Bicaz-Chei, Făget ș.a. Din păcate distrugerea de arhive a fost favorizată și de neglijența și nepăsarea autorităților locale, care aveau obligația să păstreze documentele create în condiții corespunzătoare[17]*".*

Dintre arhivele dispărute prea puține au fost refăcute ori recuperate. Încă un motiv pentru care s-au pierdut destule arhive de la diverse primării din zona Izvoru Mureșului: de-a lungul multor ani, părți componente din ceea ce avea să devină comuna Izvoru Mureșului, ne referim la cătunele *Tincani, Boteni, Chindeni, Mureș-Izvor*, au aparținut de comunele din jur: Voșlăbeni, Tomești ori Valea Strâmbă pentru o anumită perioadă de timp. Cătunul Mureș-Izvor a aparținut de comuna Tomești, în timp ce cătunele Tincani, Boteni ori Chindeni au aparținut fie de comuna Voșlăbeni, fie de cea din Valea Strâmbă. Acum satul Valea Strâmbă aparține de Primăria comunei Suseni, jud. Harghita!

Mutându-se dintr-o parte în alta, părți importante din arhiva comunelor menționate au dispărut… Ceva mai sus, am explicat *de ce* și *cum*. O dovadă în plus: printr-o misivă trimisă de Primăria comunei Valea Strâmbă, cu nr. 1223/1945, către Ocolul Silvic Gheorgheni, autoritățile locale de atunci precizau... *„Referindu-ne la adresa Nr. 2593/1945 al Preturei Gheorgheni și la adresa Dv. Nr. 310/1945 din 16 oct. 1945 cu onoare vă anunțăm, că registrele consiliului comunal din anii precedenți fiind risipite și pierdute, nu avem posibilitatea ca să Vă trimetem copia cerută. Pedealtă parte Vă comunicăm, că hotarele consiliului comunal din decemvrie 1935 referitor la învoiala făcute între… Voșlăbeni și Valea Strâmbă referitor la pădurea „Rechitiș" nefind aprobată de autoritățile tutelare în drept, comuna nu acceptă acea învoială ca fiind obligatorie. Valea Strâmbă, 25 octomvrie 1945*".

[17] Ibidem pag. 189-190.

Cu toate că am întâmpinat multe greutăți în culegerea de informații despre satul Izvoru Mureșului, nu am dezarmat și, cu obstinație, am lecturat mii de pagini de documente, căutând date semnificative despre istoricul stațiunii Izvoru Mureșului. Ce am găsit, veți afla ceva mai încolo. Înainte de a prezenta un mic istoric al așezării, este bine să știți unde erau localizate pe teren cătunele din care s-a constituit mai târziu satul Izvoru Mureșului: -cătunul *Boteni* era situat chiar la intrarea în satul Izvoru Mureșului, în sensul de mers dinspre Gheorgheni spre Miercurea Ciuc, de o parte și de alta a drumului; pâlcul de case se întindea până la *Pârâul cel sec*, care vine dinspre versantul muntelui și se îndreaptă spre Mureș; pe atunci, cei mai mulți locuitori din această zonă purtau numele de Bota, motiv pentru care ungurii îl numeau și *„Boták”*, dar și *„Marosnyíre”* (după păduricea de mesteceni care exista acolo), în timp ce, mai târziu, românii îl mai numeau și *„Izvoru Mureș de Jos”*. Oamenii spun că primul locuitor al cătunului Boteni a fost un anume *Bota* zis și *„Botiță”*, care, spune o legendă, a venit de la „țară”, călare pe un cal, cu un topor/secure într-o mână și cu un cocoș în cealaltă! Acesta și-a construit o colibă pe un loc ales de el (pe fosta proprietate a lui Bota Zaharia, n.a.)!

A avut ca urmași doi feciori: Petru și Gavril. Petru: Petru, Simion, Maria; Gavril: Gheorghe, Ioan, Petru, Ilie, Dumitru (zis și Șchiopu’); Petru: Ilie (zis și Petru), Zaharie, Măriuța (de la Perșa), Lucreția (Tincani); Simion: Petru, Ilie, Dumitru (Nitu lui Sinion), Floarea, Lina, Maria (Măricuța lui Tobi), Saveta; Maria: Varvara (Petri lui Nitu lui Vasile), Lina (a lui Iacob Dobașu), Ileana; Gheorghe: Petru (Petrea Oani), Ioan (Onu Oani), Grigore, Saveta, Varvara, Iacob, Floarea (Oani); Ioan: Ioan, Maria, Ioana; Petru: Niculai, Toader (Anica), Lina (lui Onu lui Gheorghe), Ioana, Varvara (lui Onișoru); Ilie: Gheorghe (tatăl lui Ionică Vânătoru’), Ileana (Petri varvigenci); Dumitru: Petru (Petrea de la femei), Iacob (de la Palaghia), Dumitru (de la Izvor), Ileana (lui Nitu), Gheorghe (călugărul). Urmașii lui Șchiopu Gavril: Gavril: Gheorghe, Toader, Dumitru, Ion, Măriuca; Gheorghe: Dumitru, Maria, Lina; Toader: Lina, Ana; Dumitru: Anuța, Saveta, Marioara; Ioan: Petrea, Lina, Emilia, Ileana, Mărioara, Niculai, Nucu, Aurelia; Măriuca: -

nu a fost măritată.

Bătrânii din comună afirmă că printre cei mai vechi locuitori din cătunul Boteni îl putem aminti pe *Toader Voaideș*, care era birjarul contelui Lázár din Lăzarea! Acesta s-a căsătorit cu una dintre nepoatele lui Botiță. Avea o căsuță pe locul denumit *Podină*. A avut un băiat și o fată, Gavril și Ileana.

Primii din familia *Chindea* care s-au stabilit la Boteni, acum mulți ani, au fost 4 frați, Dumitru, Ioan, Vasile și Toader, care au venit de peste munți, de prin părțile Moldovei (Bicaz), cu oile la pășunat în această zonă și n-au mai plecat!

O parte din arborele genealogic al celor 4 frați este următorul: Dumitru: Gavril, Dumitru (zis Mojicașu), Ioana (lui Nițu lui Gavril) și Lina. Ioan: Gheorghe și Ioan; Vasile (Vasiluț): Dumitru și Ilie; Toader: Dumitru. Urmașii acestora sunt: Gavril (Bilu): Niculaie, Petru, Maria, Mihai Dumitru a lui Bilu; Dumitru (Mojicașu): Petru (bunicul lui Luțu Chindea), Ioan (Onu Tomii), Toader (a Mojicașului), Niculai-frați cu aceștia numai după mamă, cu numele Colceriu. Petru: Ion, Vasile, Grigore, Maria, Mihai, Lina; Gheorghe: Ioan (Onu lui Gheorghe), Petru (Petrea Măricuții); Ioan: Ioan (Onișoru), Maria (Marișcuța); Dumitru: Petrea (tatăl fostului președinte Chindea Ioan). Ilie a plecat din localitate... Dumitru Toader (Todirică a Morărașului)-tatăl lui Mihăilă a Ravichii. O altă familie veche din localitate este cea a lui *Ioan Suciu*, care se trage de la „Trei Fântâni” („Háromkút”). În sat li se spunea… Haromcuteni!

Urmașii lui Ioan Suciu au fost cei 3 băieți ai lui: Ioan (Ionică), care a avut un fecior: pe Toader, Andrei, care a avut un fiu: pe Ioan (Onucu), și Gheorghe, care a avut o fată: pe Măriuca (lui Joji).

Alte familii cu vechime în sat: Familia *Albert Mihály*, venită de la Tomești. A avut 4 copii: Janos, Agoston, Erzsébet și Juliana. Familia *Fórika*, cu frații Lajos și István. Ambii au lucrat pe moșia de la Castelul Lăzarea. Fórika Lajos a avut 5 copii: Márton, Ágoston (Guszti), Ignác, Erzsébet și Vilma. Fórika István i-a avut drept urmași pe István și Rozália.

Familia *Bálint Igác*, venită de la Lăzarea, cu cei doi feciori, Ignác și János. Ignác a avut 2 băieți, Ignác și Peter (Joska), iar János a avut un singur băiat, pe József (Balint Jozsi).

Familia lui *Erős Félix*, venită de la Oltfalva (acum Dănești). Acesta era născut în data de 31 martie 1856. A avut doi urmași, pe János și István. Familia *György Lajos*, venită de la Valea Strâmbă. A avut doi băieți, pe István și Mátyás. Familia *Daradics József*. A avut un singur copil, pe József. Familia acestuia a avut o cârciumă în sat. Familia *Țiriac Niculaie* (Niculaie a Radului) provine de la Voșlăbeni. A avut 6 copii: Anuța, Gheorghe, Ioan, Petru (Fiera), Măriuca și Mihai.

Familia *Farkas János* provine de la Valea Strâmbă. Mai târziu au venit în localitate familiile *Hoszú* de la Valea Strâmbă, *Baricz Imre* de la Ciumani și *Alexandru Toplicean* din Bicaz.

Cătunul *Tincani* era situat pe partea stângă a drumului, în sensul de mers spre Miercurea Ciuc, și începea de unde este situată acum Biserica Ortodoxă din localitate; majoritatea cetățenilor din această parte purtau numele de Tinca. Unii bătrâni din sat afirmă că primul locuitor cu numele de *Tinca* (*Tincan*) ar fi fost venit (adus) din comuna mamă Valea Strâmbă, întrucât acest teritoriu aparținea de ea, având ca sarcină paza contra braconajului de vânat și a furtului de material lemnos. Se pare că omul provenea de pe Valea Mureșului. Acesta s-a stabilit pe aceste meleaguri și și-a întemeiat o familie.

Printre cei mai vechi locuitori ai acestui cătun îi amintim și pe: *Țepeluș Ilie*, numit și Ilea Marischi, un om bogat, crescător de animale, ce provenea de la Voșlăbeni. *Suciu Vasile*, numit și Nagy Vasi, mare comerciant de animale, provenea și el de la Voșlăbeni. Era mic de statură. *Chindea Vasile* din Voșlăbeni, *Vaideș Iacob*, zis și Dobașu (el a primit această poreclă în armată, unde a fost toboșar!), și *Ciobotar* din Voșlăbeni.

Din însemnările Arhimandritului Paisie Tinca Petru, născut și el la Izvoru Mureșului, din cartea sa *A existat și un Pitirun*, apărută în anul 2007 la Tipografia „Mark House”, aflăm că: „*Bunicul meu (al lui, n.a.) din partea tatei, Tinca Gheorghe, s-a născut în 1818 și a decedat în anul 1900, iar cel din partea mamei, Țepeluș Ioan, s-a*

născut în anul 1861, decedând în anul 1931.”

Deducem că tatăl lui Tinca Gheorghe, Tinca Gavril, s-a născut pe la sfârșitul anilor *1700.*

Cătunul *Mureș-Izvor* era așezat în locul în care se află acum partea de sus a satului Izvoru Mureșului, pe platoul din apropierea actualului „Complex Sportiv Național” Izvoru Mureșului; grupul acesta izolat de case mai era denumit și *„Capu’ Muresiului”*, prin anii 1800. În această parte de sus a satului, numită Mureș-Izvor, cei mai vechi locuitori au fost: *Biró Péter* (*„Nagy” Biró Péter*), care provenea din Tomești, cu urmașii Márton, Terézia, József, Terézia, Erzsébet, Julianna și Rozália. *Biró Péter* (*„Kicsi” Biró Péter*), cu urmașii Dénes, Péter, Árpád, András, Ilona, tot din Tomești. *Gyenge István*, cu urmașii István, Márton, Regina, Rozália, Veronika. Provine tot din Tomești. *Meszáros Ignác,* cu urmașii Zsuzsanna, Kató și Vilmos. Provine de la Cârța. *Tatar János,* cu Aranka, provine de la Mihăileni. *Szabo János* provine de la Dănești. *Timár János* (Árpi) provine de la Sândominic. *Nagy János,* ginerele lui Gyenge István, provine de la Aluniș (Mureș). *Timár Ignác,* cu urmașii Erzsébet, Dénes, Vilma și Julianna, provine de la Sândominic. *Gyenge István* cu András. Nu se știe de unde provin! *Agoston István*, cu Vilma, Veronika, Rozália și Béla, provine de la Tomești. *Albert Aloyis*, cu Márton și Lázár, provine de la Tomești. *Bárdos Terézia*, cu András, provine din Lupeni. *Sándor József,* Vilma și Gizella, provine de la Sândominic. *Szőcs Tamás*, cu Mária, József, Rozália și Imre, provine de la Sândominic. *Katona Albert,* cu Albert, Anna și Vilmos, provine de la Sândominic. *Kedves István*, cu Tamás, Barabás, Rozália și Áron, provine de la Sândominic. *Gyenge Gergely* provine din Ineu. *Szőcs Gyöngyi,* cu Béla, József, Victoria și Vilma. Nu avem informații de unde provin.

Observație: Dr. Ioan Lăcătușu notează că: *„La recensămintele din 1956 și 1966 sunt înregistrate distinct satele Boteni, Heveder* și Tincani.*”*[18]

[18] Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan, Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai Românesc”, Miercurea Ciuc, 2003, pag. 684.

Ce știm până acum

Dacă despre comuna Voșlăbeni au apărut câteva lucrări interesante: *Istorie și identitate creștină românească la poalele Cocoșelului, Voșlobenii și Despărțământul Giurgeu al Astrei, Călător pe ulițele satului Voșlăbeni, Contribuții la istoria românilor din Giurgeul-Ciucului, Părinții noștri, țăranii*, majoritatea dintre acestea fiind scrise de localnici (*prof. Aurel I. Vița, Mirela Moldovan (Vița), Teodor Chindea, Mihai Suciu*), ei bine, despre satul Izvoru Mureșului n-a apărut până acum niciuna, sau poate nu știm noi. Posibil să greșim. În orice caz, asta am aflat, există foarte puține date despre constituirea localității Izvoru Mureșului.

Noi însă, încăpățânați fiind, am căutat informații până am găsit! Le veți afla ceva mai încolo. Într-o altă carte, *„Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură”*[19], , autorii, notează faptul că Izvoru Mureșului *„a luat naștere prin contopirea fostelor sate Tincani și Boteni. Prima atestare documentară: 1956 (la recensământul de atunci era cătun)”!*

Această informație este eronată. Veți vedea mai încolo de ce. În schimb, *Albert József*, fostul consilier al Bisericii Romano-Catolice din Izvoru Mureșului, nota într-un manuscris, care a intrat în posesia noastră prin amabilitatea părintelui Borka Ernő (din Izvoru Mureșului), că localitatea *Izvoru Mureșului a luat ființă în anii'20! „În anii'20 acolo erau numai 7-8 case de locuit. Construirea căii ferate și dezvoltarea agriculturii au dus la dezvoltarea treptată a localității, în așa măsură încât, în 1940, la Izvoru Mureșului trăiau deja 40-50 de familii. Între anii 1930 și 1940 s-au construit și 20-30 de cabane.”*/*Az 1920-as években csak 7-8 lakóház volt. A vasút építése és a mezőgazdasági fejlődés maga*

[19] Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan, Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai Românesc”, Miercurea Ciuc, 2003.

után vonta a település fokozatos fejlődését, oly mértékben, hogy 1940-ben már 40-50 család élt Marosfőn. Az 1930-40-es években épült kb. 20-30 nyaraló is”[20]. Unul dintre cei mai vechi turiști târgumureșeni care a mers la Izvoru Mureșului (unde are și o căsuță de vacanță) încă din anii’60, *Santa Rezsö* (fost dansator profesionist la Ansamblul „Mureșul” din Tg.-Mureș) povestește: *„Prin anii’60, poate nu vă vine să credeți, la Izvoru Mureșului existau 7 măcelării (Szőcs, Kató, Tánczos ș.a.) și 4 restaurante! Șeful gării era unul Mihai Voșloban. Sosirea trenului era „anunțată” de fumul gros care provenea de la locomotiva cu cărbuni. La Izvoru Mureșului trenurile stăteau un pic mai mult, întrucât acestea trebuiau aprovizionate cu apă. În stațiune, „Recepția” era situată în apropierea locului în care se află acum Vila „Hășmaș”, în Vila „Lacu Roșu”-care era așezată vis-a-vis de Vila „Mureșul”, iar alături se afla „Pompa de apă”, unde se filtra apa. Prin 1963, dacă-mi amintesc bine, în stațiune existau vilele „Caraiman”, „23 August”, „Dacia”, „Negoiul”, „Singuratică” ș.a. Cantina „nouă”, care era situată în locul în care se află acum Sala de sport, avea 400 de locuri! În clădirea în care se află acum „Clubul” și „Sala de forță” se fabricau, în acei ani, aparate de radio marca „Bicaz”! Carcasa acestora, care era confecționată din lemn, se făcea la Târnăveni! Tot în aceeași clădire, dar în altă parte, funcționa și o „Școală a CFR-ului”, în care se pregăteau viitorii impiegați de mișcare și telegrafiștii!”.* Amintiri, amintiri...

Ce am aflat noi

Studiind câteva *„Registre Familiale”* care aparțin Bisericii Greco-Catolice, în care preoții notau nou-născuții, pe cei căsătoriți și pe nașii acestora, dar și datele decesului unor cetățeni din localitatea respectivă, unele dintre acestea fiind inventariate (și) pe

[20] Albert József, *Marosfö rövid egyházi története/Memoriile fostului consilier al Bisericii Romano-Catolice din Izvoru Mureșului*, manuscris.

hpdt.ro: 4080, am aflat că:

-numita *Ana Ciriacu* (Țiriac?) din *Boteni* a decedat la data de 21 martie 1885, la vârsta de 80 de ani, și a fost îngropată în *Cimitirul din Boteni*. Deducem, de aici, că ea s-a născut în anul 1805. Să presupunem că părinții acesteia aveau vârsta de 20 de ani, atunci când a fost ea concepută. Asta înseamnă că aceștia s-au născut în anul 1785;

-la data de 19 ianuarie 1885 a decedat numitul Petrea Suciu, la vârsta de 36 de ani. A fost înmormântat în *Cimitirul din Boteni*;

-în data de 20 iunie 1898 s-a născut numitul Georgiu Tinca, la „Podu Muresiului" (Izvoru Mureșului?), din părinții Anghilina Chiciu și Constantin Petru;

-tot la „Podu Muresiului" (Izvoru Mureșului?) s-a născut și numita Maria Tinca, în data de 28 iulie 1896, de religie greco-catolică.

Și exemplele pot continua. Toți sunt trecuți în „Registrul Familial" (1894-1904) din localitatea Voșlăbeni. Faptul că prin anii *1700* exista un cimitir în cătunul *Boteni* ne demonstrează, indirect, că *Boteniul* era locuit în acei ani, adică prin *secolul XVIII*.

Chiar dacă unele grupuri de case (cătune), care aveau să constituie mai târziu localitatea Izvoru Mureșului, au luat ființă prin anii 1700, unii autori apreciază că primii locuitori de religie ortodoxă au venit din Moldova cu mult înainte. Aceștia au trecut munții în căutare de o viață mai bună. Foarte probabil unii dintre cei veniți s-au stabilit la Joseni, Valea Strâmbă ori Voșlăbeni, iar alții mai încolo, spre zona montană, formând, treptat, cătunele Boteni și Tincani. Se-ntâmplau toate acestea prin anii *1700*[21].

-Primii locuitori ai cătunului „Mureș-Izvor" proveneau din satele Ciucului de Sus[22].

-Pe site-ul oficial al Mănăstirii Izvoru Mureșului, se menționează faptul că *„Satul Izvorul Mureșului, format din cătunele Tincani și Boteni, este menționat numai la recensământul*

[21] *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900,* editura „Petru Maior" University Press Tg.-Mureș, 2017, pag. 336.

[22] Albert József, manuscris.

din 1926 (??), până atunci aparținând de comuna Valea Strâmbă, iar din 1932 acestea vor alcătui comuna Izvorul Mureșului, subordonată Plasei Gheorgheni"[23].

Cu privire la așa-zisul „recensământ din anul 1926" (?), *datele sunt eronate*, întrucât în acel an, 1926, nu s-a făcut niciun recensământ în țara noastră! În România s-au făcut recensăminte în anii: 1860, 1899, 1912, 1930, 1941, 1948, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002 și 2011, iar în Transilvania în anii: 1857, 1880, 1900 și 1910[24].

De asemenea, am mai aflat că, într-un document cuprins în *„Fondul Protopopiatul greco-catolic Gheorgheni (ANSJHR)*[25], , informație verificată și de jurnalistul Ștefan Danciu (de la ziarul „Informația Harghitei"), în anul 1873, în numele locuitorilor din cătunele *Tincani* și *Boteni*, care atunci aparțineau de Voșlăbeni, parohul Ioan C(i)obotariu (din Voșlăbeni) încheie o înțelegere (contract) cu „un anume *Giorgiu Țiepelușu* pentru instruirea pruncilor", întrucât aceștia locuiau departe de școala din satul Voșlăbeni. Despre acest episod a scris (și) fostul director al Arhivelor Naționale Harghita și, ulterior, Mureș, *Liviu Boar*[26], „Dacă legea *Tréfort* din 1879 introducea obligativitatea folosirii limbii maghiare în școlile primare românești, în 1915 s-a ajuns la formula aberantă: *„la langue roumaine este celle de la mère mais la langue hongroise celle d' aïeule"* (limba română este cea a mamei (maternă), însă cea maghiară este cea a bătrânilor/„bunicilor"!, n.a.), iar școlile românești considerate *«antipatriotique»* (antipatriotice)!"[27]

Punând aceste informații (date) cap la cap, afirmăm, cu o mare doză de veridicitate, că unele părți componente ale satului

---

[23] www.manastireaizvorumuresului.ro

[24] www.recensamantromania.ro

[25] ANSJHR, *Fondul 685: Protopopiatul Greco-Catolic Gheorgheni (1748-1922)*, nr. inventar: 1028.

[26] Liviu Boar, *Românii din Scaunele Ciuc, Giurgeu și Casin în Secolul XIX*, pag. 138.

[27] Nicolae Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.

Izvoru Mureșului erau locuite încă din *secolul al XVIII-lea, posibil al XVII-lea*, aici ne referim în special la cătunele *Boteni* și *Tincani*.

În anul 1930, cătunele Tincani, Boteni și Chindeni aparțineau de comuna Voșlăbeni. După numai câțiva ani, printr-o nouă împărțire (organizare), cătunele Boteni și Tincani au trecut în subordinea comunei Valea Strâmbă, iar un grup de case (?!) din Boteni a rămas la Voșlăbeni!

Localitatea Izvoru Mureșului devine comună în anul 1937 ca urmare a deciziei Consiliului Miniștrilor Nr. 1787 din data de 7 iulie 1937. Decizia a fost publicată în *Monitorul Oficial*, apărut miercuri 14 iulie 1937, la pagina 6.310.

Iat-o:

„CONSILIUL MINIȘTRILOR în ședința de la 7 iulie 1937

Luând în considerare referatul Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru de Interne no.

Pe baza dispoziţiunilor art. 3 din legea administrativă

DECIDEM

Art. I. Aprobă deslipirea cătunelor Boteni și Tincani dela comuna rurală Valea Strâmbă și a grupului de case Boteni dela comuna rurală Voșlăbeni, precum și a cătunului Mureș-Izvor, dela comuna rurală Tomești, din județul Ciuc, spre a forma împreună o comună rurală aparte, cu denumirea de Izvorul-Mureșului, această pe ziua de 1 Aprilie 1937.

Art. II. Autoriză pe Domnul Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru de Interne, să aducă la îndeplinire dispoziţiunile prezentului Jurnal”. Semnează: *Gheorghe Tătărescu* și Mircea Cancicov, V. Sassu, M. Negură, R. Franasovici, V. Iamandi, V. Papp și Dr. I. Costinescu[28].

Imediat după constituirea comunei Izvoru Mureșului, Serviciul Administrativ din cadrul Prefecturii Județului Ciuc a trimis o *Adresă* (cu nr. 12193/1937) Serviciului Financiar și de Contabilitate din cadrul aceleiași instituții.

Iată conținutul acesteia:

[28] ANSJHR, *Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș (1944-1968)*, nr. inventar 428 și 429.

„Domnule ȘEF

Vă facem cunoscut, că prin Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 1787/1937, s-a creat o nouă comună rurală cu denumirea de Izvorul Mureșului pe ziua de 1 Aprilie 1937. Comunicându-vă această, vă rugăm a lua dispoziţiuni pentru întocmirea și aprobarea bugetului acestei noi unități administrative”. Semnează: Prefectul și Șeful Serviciului Administrativ[29].

În anul *1934* a apărut un articol extrem de interesant despre *„Botincani” (*Bota+Tinca=*Botincani/Izvoru Mureșului!),* adică despre cătunele *Boteni* și *Tincani*, așa cum mai era denumită pe vremuri localitatea harghiteană!

În bisăptămânalul *„Gazeta Ciucului”*, care a apărut la Gheorgheni, sub semnătura lui *Teodor Chindea*. Vă prezentăm câteva fragmente... *„Plecând de la Miercurea Ciuc, capitala județului Ciuc, spre celălalt oraș din județ, spre Gheorgheni, urcăm mereu, pe șoseaua națională, până la defileul ce desparte Bazinul Ciucului de cel al Giurgeului, numit, din cauză că aici se găsesc, nu departe de gară, izvoarele Mureșului ce străbate liniștit, spre Apus, Transilvania, Mureș-Izvor.*

În drum lăsăm mai multe sate secuiești cu biserici frumoase, cu școli masive și încăpătoare, cu gospodării bine aranjate și îngrijite, care trădează bogăția locurilor și starea bună materială a locuitorilor, sate, în care se găsește, fără excepție, pe lângă populația secuiască și o populație românească maghiarizată sau pe cale de maghiarizare. O bună parte din aceste sate și anume: Mădăraș, Dănești, Cârțani, Ineu și Tomești, aparțin parohiei vechi greco-catolice Sândominic păstărită dela înființare (1782) de preoții: Ioan Papp, Gheorghe Popovici, Ioan Popa, Ioan Fărcaș, Ștefan Șandor, Dionisie Șolnai[30].

Cum numărul Românilor a fost mic în aceste comune față de numărul Secuilor și cum Românii au fost lipsiți, în cursul veacurilor, de școală și învățătură românească, iar biserica prin

---

[29] ANSJHR, *Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș (1944-1968)*, nr. inventar 428 și 429.

[30] *Șematismul Arhidiecezei Mitropolitane de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1900*, pagina 338.

reprezentanții săi nu și a putut face, așa cum ar fi fost de dorit, datoria sa de protectoare a lor, ei fiind departe de ea și de sediul parohiei-preotul lor nu-i vedea decât odată într-un an, la Bobotează, când le sfințea casele, nu trebuie să ne mire faptul că Românii din aceste comune s-au maghiarizat complect sub raportul limbii, portului, obiceiurilor etc. și nu se mai țin de trunchiul străbun decât cu religia de care unii se leapădă acum, iar alții sunt pe cale de a se lepăda, datorită nepăsării oficialităților noastre. Fărâmițarea și asimilarea elementului românesc, de populația majoritară secuiască, din aceste comune, s-a făcut încet, dar continuu și se poate urmări în statistici cu multă ușurință. În Mădăraș pela 1871 erau 70 de Români. Numărul acestora se reduce la 19 până în anul 1910. În același interval de timp, În Tomești numărul Românilor a scăzut dela 360 la 260, în Ineu dela 147 la 29, în Cârțani dela 25 la 1. Numai în Sândominic, unde a fost și este și astăzi reședința preotului și biserică românească din anul 1787, a fost mai puțin accentuat procesul de maghiarizare."

„Românii din Boticani însă, așezați pe colinele pitorești dela Mureș-Izvor, departe de comunele secuiești, feriți de influența directă maghiară și secuiască, în mijlocul codrilor, la primele șoapte ale Mureșului, și-au păstrat limba, portul și obiceiurile strămoșești. Botincanii vorbesc o limbă de nuanță moldovenească cu schimbări de mică importanță sub influența limbii maghiare, în accent și lexic. Ei, aparținând cu administrația dela început secuești Valea Strâmbă, locuind pe teritoriul acestei comune și având de soluționat diferite chestiuni gospodărești și administrative la conducerea comunei, și-au însușit, pe lângă limba lor maternă, și Limba maghiară. Portul lor este cel moldovenesc: opinci, mai nou ghete sau cisme, cămașă lungă brodată cu mâneci strâmte, pantaloni de pânză sau lână strâmți pe picior, pălărie, iarna căciulă neagră de miel și suman-haină de lână neagră, la bătrâni se mai întâlnesc și cojoacele, azi scoase din îmbrăcămintea tineretului. Femeile poartă mai mult ghete și ciorapi în picioare, la bătrâne se mai întâlnesc și opincile cu ițari sau cioareci scurți. Corpul lor este îmbrăcat cu cătrințe de diferite culori… cămașă brodată cu mâneci largi strânse la cot. Pe cap au năframă sau

broboadă și căiță. Botincanii și-au păstrat neschimbate aproape toate obiceiurile de Crăciun, Anul nou, Paști, nuntă, botez etc.

*Ungurii au încurajat imigrările de Secui în aceste cătune. Numărul Secuilor așezați printre Românii din Botincani azi trece de jumătate din numărul Românilor. Secuii aceștia, deși cu mult inferior în număr Românilor, au influențat mult veața, limba și obiceiurile Românilor de aici, prin faptul că au trăit în cea mai bună înțelegere cu Românii și au contractat chiar și căsătorit cu ei. Botincanii locuiesc în case clădite din lemn și acoperite cu țiglă sau șindrilă, răslețite pe colinele și văile pârâiașelor dela Mureș Izvor pe o întindere de 12 kilometri pătrați. Casele și acareturile nu sunt construite aproape unele de altele. Curtea de cele mai multe ori lipsește dela aceste case sau se reduce la un gard care împrejmuiește șura și grajdul, care sunt așezate de multe ori pe teren cu mult mai potrivit chiar decât casa. Boticanii, ocupându-se în primul rând cu creșterea vitelor, grija cea mai mare a lor nu-i îndreptată spre adăpostul lor, casa, ci spre adăpostul vitelor, șura și grajdul. Casele lor sunt mici în majoritatea cazurilor și sărăcăcioase, lipsite de dependințe a căror loc îl ține, de cele mai multe ori, podul casei. În afară de creșterea vitelor, Botincanii se mai ocupă cu agricultura și puțin cu industria lemnului, a varului și cărăușia. Botincanii sunt oameni muncitori, harnici, cinstiți, cruțători și religioși, însă în mare parte analfabeți din cauză că în aceste cătune abea în anul 1924 a luat ființă învățământul (*data nu este exactă, n.a.*).*

Azi în Botincani există un local de școală clădit din lemn cu două săli de învățământ, care deocamdată corespunde necesităților instrucțiunii acestor cătune. Școala este așezată în centrul cătunelor, lângă șoseaua națională și funcționează cu două puteri didactice. Lipsește în aceste cătune biserica. În cele bisericești locuitorii români din Botincani se țin de biserica și parochia din Voșlobeni. Cum această biserică se găsește la 6-10 km depărtare de cătune, le este greu, chiar și la sărbători mari din cursul anului, să frecventeze biserica din Voșlobeni. De accea nu trebuie să ne mire, dar trebuie să ne îngrijoreze, faptul că se găsesc în aceste cătune oameni bătrâni, care în viața lor nu au fost nici odată la

biserică."[31]

Cătunul Mureș-Izvor, locuit în acele timpuri în special de maghiari (secui), a aparținut până în anul 1944 de comuna Tomești, unde maghiarii erau majoritari. După anul 1944 s-au constituit așa-numitele *„comune politice rurale"*. Comuna rurală Izvoru Mureșului era subordonată direct Plasei Gheorgheni. Prefectura județului Ciuc dă o *DECIZIE* în data de *19 iulie 1940,* semnată de prefectul Bálint Mihail, în care se precizează: *„Art. 1. Colonia Mureșizvor se deslipește de la comuna Izvoru Mureșului și se alipește la comuna Tomești. Art. 2. Se înființează comuna Izvoru Mureșului din cătunele Boteni și Tinca(ni). Art. 3. Prezenta deciziune va intra în vigoare după aprobarea Ministerului Afacerilor Interne și după ce a fost publicată în Monitorul Oficial. Art. 4. Cu executarea prezentei deciziuni se încredințează șeful serviciului administrativ dela această Prefectură*[32].

Printr-o ADRESĂ, din data de 30 oct. 1945, Primăria comunei Izvoru Mureșului semnalează Prefecturii Județului Ciuc următoarea stare de fapt existentă atunci în comună: *„În legătură cu reînființarea comunei Izvoru Mureșului, și cu aplicarea pe teren a cauzei, avem onoarea a vă raporta următoarele greutăți pe care le întâmpinăm în această comună,-După ce prin votul poporului am ales pe primar și ajutor de Primar, în această comună, am întâmpinat mari inconveniente din partea celor 25-30 de gospodării, care refuză categoric a colabora cu această comună, îndemnați fiind de către primarul și Notaru comunei Tomești ca să nu execute nici o dispoziţiune și să nu se prezinte, să nu contribuie cu nimic la comuna Izvoru Mureșului, ci să asculte numai ordinele lor pe care le va da în chestiuni de administrație și gospodărie comunală.* ----------

Rog dispuneți clarificarea cauzei la fața locului deoarece locuitorii cătunului și ai comunei Tomești, începând cu ziua de 5 iunie. a.c. tae lemne din pădurea, ce face protecțiunea stațiunii climaterice din această localitate, și astfel cauzează și mari pagube

[31] *Gazeta Ciucului*, Anul VI, Nr. 112, Vineri 15 iunie 1934, pagina 3.

[32] ANSJHR, *Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș* (1944-1968), Nr. Inventar 428 și 429.

acestei comune”[33]. După război, se știe, oamenii se confruntau cu multe greutăți, unele precum cele de mai jos: *„Pretura Plasei Gheorgheni Județul Ciuc Nr. 64/7 novembrie 1944. Către Primăria Comunei Izvorul-Mureș În baza raportului Nr. 35/1944, a Primăriei comunei Hodoșa-Ciucului și după informațiile ce avem, în comuna D-voastră se află prins un taur de prăsilă, lăsat de către Armata Aliată Rusă, având în vedere că, comuna Hodoșa Ciucului nu are reproducători, Vă invităm al preda delegaților comunei și anume. Dlui Tompea Gavril și casier Tarcău Mihăilă administrator agricol. În ceea ce privește intreținerea și prețul taurului se va stabili ulterior. Predarea se va face contra dovadă. Gheorgheni la 7 novembrie 1944”. Urmează semnătura și ștampila*[34].

În data de 14 ianuarie 1946 un grup de cetățeni din comuna Izvoru Mureșului, în frunte cu primarul Bota Petru și cu secretarul Vasile Chindea, au trimis Prefecturii Ciuc o *scrisoare,* cu nr. 50/1946:

„Domnule Prefect, Venim din nou în numele populației comunei Izvorul Mureșului, cu rugămintea să binevoiți a dispune a se pune comuna în drepturile ce i se cuvin. Mai nou toate comunele din jur au primit cucuruz, numai nou nu, nu știm care poate să fie cauza. Rugăm a dispune a ni se preda și nouă cota ce ni se cuvine. Populația comunei noastre este cea mai săracă din județ și ar fi păcat ca tocmai cei mai lipsiți să nu primească nimic. Pe la noi de altcum circulă zvonul că comuna noastră ne-ar fi desfințată, ceia ce ar fi contra voinței populației… Rugăm a dispune să ni se facă dreptate în toate chestiunile, atât la delimitarea hotarului cât și la împărțirea cucuruzului și a celorlalte drepturi ale populației.”

În întreaga istorie a României, țăranii noștri au dus-o foarte greu, indiferent la ce perioadă ne referim. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial și până în anii ’60 țăranul trebuia să predea Statului așa-zisele *cote,* adică o anumită cantitate de produse, din tot ce avea el prin gospodărie: cereale, porci, viței, ouă, găini, lână, oi ș.a. Nu mai vorbim de munca patriotică și de așa-zisa *„Autoimpunere”*, o obligație în plus pentru țărani, impusă

[33] Ibidem.
[34] Ibidem.

de autoritățile de atunci, ca și cum, chipurile, țăranii și-ar fi dorit acest lucru! Au urmat alte forme de exploatare a lor, prin înființarea *„Întovărășirilor”, „Cooperativelor Agricole de Producție”* (C.A.P.) și, ulterior, a *„Gospodăriilor Agricole de Stat”* (G.A.S.), prilej cu care țăranilor li s-au luat pământurile, plugurile, grapele, sapele, hârlețele, boii, vacile, caii, catârii, bivolii, căruțele, trăsurile, săniile, cazmalele, lopețile, topoarele ș.a.-cam tot ce aveau oamenii în ogradă.

Apoi, conducătorii de atunci, comuniștii (de obicei, netrebnicii din sat/comună/oraș), i-au pus la treabă pe țărani: să lucreze pământul, inclusiv cel care a fost al lor, fiecare având zilnic niște *norme* de îndeplinit! Brigadierii, recrutați și aceștia din pleava societății sătești, stăteau toată ziua cu gura pe cei care munceau pământul, batjocorindu-i uneori. Răsplata? Țăranii primeau produse din recoltă cât să nu moară de foame! În schimb, *salariații* P.M.R. (Partidul Muncitoresc Român), da, da, nu vă mirați, existau și așa ceva!, împreună cu familiile acestora, precum și cadrele de Miliție, Securitate și Armată plus cei transferați în interes de serviciu primeau *cartele* de produse alimentare de tip B1, B sau D3, precum și cartele de produse industriale de tip D1 sau D2[35].

Tot în acea perioadă exista și așa-numitul *„Plan de producție animală”*(!) În anul 1950 locuitorii din Izvoru Mureșului aveau obligația să predea Statului:

-10 cai;
-233 vaci;
-31 boi;
-299 viței;
-119 porci;
-835 oi;
-1.658 păsări;
-92 stupi[36].

[35] Ministerul Comerțului Interior, Direcția Reglementării Consumului, Serviciul Raționării, Ordinul circular 20.702/1951, cu specificația Confidențial!

[36] Comitetul Provizoriu al Plasei Gheorgheni, Secția Agricolă-Cadre, Adresa 2665/1950.

N-am înțeles niciodată de ce țăranii au avut acele obligații față de Stat, ne referim la *cote*, în timp ce muncitorilor nu li s-a cerut nimic! Alta, tot despre *cote:* Într-un COMUNICAT, nr. 3816/1947, trimis de Prefectura Ciuc tuturor primăriilor, se specifică: *„Se atrage atențiunea proprietarilor de oi că, acei ce nu vor preda cotele de lână prevăzute în decizia nr. 2384 publicată în Monitorul Oficial din 18 aprilie 1947, în termenele fixate pentru fiecare comună de centrele și subcentrele de colectare ale Indcopului, vor fi sancționați cu confiscarea lânei în favoarea Statului și amenzi însemnate, mergând până la un miliard de lei”*.

În data de 3 mai 1947 notarul din Izvoru Mureșului a trimis o ADRESĂ către Pretura Plasei Gheorgheni: *„Avem onoare a vă raporta următorul caz: În noaptea de 2-3 mai răufăcători necunoscuți au incendiat stâna ciobanilor din cătunul Tincani, arzând tot ce au avut ciobanii efecte și ceva brânză. Din informațiile pe care le avem infractorii sunt din comuna Valea Strâmbă, ca drept răzbunare pentru faptul că nu ne-a putut scoate din pășunea din apropierea noastră, pe care noi am ocupato cu oile noastre, așa după cum am raportat de altfel și Dv. cerând clarificarea situației. În consecință Vă rugăm foarte insistent să binevoiți a da ordin Jandarmilor de urmărirea infractorilor și dare a lor în judecată, pentru faptul de incendiere din răzbunare în timpul nopții. Vă rugăm să luați în considerare și faptul că ne-a amenințat că o să ne omoare toate oile și să ne împuște ciobanii, pentru că aici nu poate să dispună nici Pretura nici Prefectura și ei singuri își fac dreptate”*[37].

În 16 decembrie 1944, de la Gheorgheni, de la *„Centru”*, cum s-ar spune, s-a trimis o atenționare către locuitorii din Izvoru Mureșului: *„Toate animalele găsite, lăsate liber pe pășuni, vor fi confiscate și duse de către paznicii comunei la Gheorgheni”*!

Tot în anul 1944, într-o *Scrisoare* din data de 7 decembrie, cu nr. 62/1944, aceleași autorități de la Gheorgheni, îngrijorate de faptul că producția de cereale este mică, informează cetățenii din Ivoru Mureșului că... *„cerealele existente în localitate trebuie*

[37] ANSJHR, *Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș (1944-1968)*, Nr. Inventar 428 și 429.

folosite pentru a face pâine ori mămăligă, nicidecum țuică, altfel instalațiile de făcut țuica și băutura găsite la cetățeni vor fi confiscate"!

În 1946, Prefectura Județului Ciuc a trimis, cu numărul 4245/1946, o scrisoare adresată guvernului de atunci.

Iat-o: *„Domnule Ministru (de Interne, n.a.),*

Ca urmare a ordinului D-voastră dat în formă de rezoluție asupra cererei Nr. 1113/1946 a Uniunei Populare Maghiară cu sediul în București, cu onoare vă raportăm, că locuitorii cătunului Mureș-Izvor s-au opus în unanimitate dela început delipirii lor de la comuna Tomești. Regimul trecut însă nu a dat loc dorinței populației. Informațiile cuprinse în cerere corespund întru toate adevărului, prin urmare în interesul dreptului comun și din punct de vedere al păcii și liniștei ce trebuie păstrate între populația conlocuitoare Vă propunem, ca cătunul Mureș Izvor să se anexeze comunei Tomești de care s-a ținut totdeauna, iar din cătunele Bot(eni)a și T(i)nca să se formeze o comună independentă sub denumirea Izvoru Mureșului. Împrejurarea, că comuna Izvoru Mureșului nou inființată va avea o populația mai puțin la număr și că nu va poseda stația C.F.R. separat, nu poate constitui o piedică pentru rezolvarea favorabilă a cererei, întrucât în județul Ciuc mai există 3 comune/Vrabia, Șoimeni și Gârciu/care au mai puțin locuitorii decât va avea comuna Izvoru Mureșului înființată din cătunele Bota și Tinca, iar comunele mari cu o populația numeroasă ce de exemplu: Dănești, Ineu, Suseni, Ciumani, Joseni, Sânmartin, Cozmeni etc., deasemenea nu au stația C.F.R. (??); (Nota autorilor: probabil se refereau la faptul că trenurile nu opreau la Izvoru Mureșului!). Totodată vă propunem și cerem, că cătunul Mureș-Izvor să se declară de stațiune balnea climaterică de interes local. Miercurea Ciuc, la 6 iulie, 1946. Prefect: Bálint Mihail; Șeful Bir. Ad-ției Gnerale: Dr. Kováts Eugen"[38].

Prin 1946, numele de familie cele mai frecvente din localitatea Izvoru Mureșului erau: Suciu, Țiriac, Vaidoș, Bota, Balogh, Colceriu, Albert, Fórika, Bodor, Chindea, Bálint, Bucur, Daradics, Chiciu, Pop, Katona, Tinca, Petruș, Țepeluș, Balla ș.a.

[38] Ibidem.

Prin Adresa nr. 23661/9 aug. 1946, Oficiul Economic Județean Ciuc a trimis Primăriei Izvoru Mureșului o instrucțiune privind împărțirea… chibriturilor!! *„Vă aducem la cunoștință că am repartizat dela coop. Furnei (?) Miercurea Ciuc cantitatea de 200 de cutii chibrituri, pe luna iulie. Domnul notar să ia măsuri pentru ridicarea și împărțirea… către populație”!*

Într-o altă Adresă, cu nr. 329/30 aug. 1949, Comitetul Provizoriu Județean atrăgea atenția Primăriei Izvoru Mureșului cu privire la obligativitatea locuitorilor de a preda *cotele* planificate de lapte. *„Comuna Dvs. În conformitate cu planul de colectare a laptelui a fost impusă cu 36.323 litri lapte pe anul 1949. Verificând borderourile de predare, am constatat că producătorii din comuna Dvs. În prima jumătate a anului au predat numai 8.422 litri de lapte, în consecință producătorii comunei sunt datori să predea în a doua jumătate a anului 27.841 litri lapte. Pentru a putea satisface sarcinile planului economic în acest sector comuna Dvs. este planificată conform celor de mai sus să predea lunar 4.641 litri de lapte, adică zilnic 157 litri lapte.*

Comitetul Provizoriu în spiritul Consiliului de Miniștri Nr. 5, apărut în Mon. Of. Nr. 11 la data de 14 ianuarie 1949, va trage la răspundere acei producători câți nu predau cota și sabotează planul nostru economic. Înainte pentru Îndeplinirea și depășirea Planului Economic”.

În acei ani, după cum se observă, atenționările veneau una după alta. Prin Adresa nr. 4.073/1949, Comisia de Plasă pentru Colectarea Cerealelor Gheorgheni transmitea Primăriei Izvoru Mureșului următoarea depeșă (instrucțiune):

„… Vă rugăm a atrage atențiunea delegaților de batoze la vigilență, căci în cazul dacă până la data de 25 oct. a.c. nu se termină cu treerișul (?!), se vor dresa acte de sabotaj contra proprietarilor de batoze, delegaților de batoze și membrilor Comitetului Provizoriu, care nu au luat din timp măsurile necesare pentru reușita campaniei”. Semnează Kertész Ioan, președinte, și Dr. Baks Adam, secretar.

Comuniștii de atunci au întocmit și un INVENTAR al mașinilor, uneltelor agricole și al atelajelor existente în anul 1949 în

comuna Izvoru Mureșului: Pluguri de animale: 115; Grape de animale: 110; Batoze: 2; Motoare: 2; Trioare: 1; Căruți de caii, Boii: 109; Atelaje de caii: 4; Atelaje de vaci: 135; Atelaje de boi: 11".

În comuna Izvoru Mureșului, Plasa Gheorgheni, județul Ciuc, la data de 30 iunie 1946 existau următoarele animale:

Cabaline:

-6 cai de peste 3 ani;

-3 iepe de peste 3 ani;

-4 tineret sub 3 ani (mânji);

Bovine:

-2 tauri; 13 boi de peste 2 ani;

-220 de vaci;

-80 viței (sub 2 ani) Ovine:

-479 oi de prăsilă.

Porcine:

-21 scroafe de peste 1 an;

-28 porci castrați[39].

Primul primar ales al comunei Izvoru Mureșului, după încheierea celui de-al doilea Război Mondial, a fost Petru Bota. Iată *Procesul Verbal* din data de 10 iunie 1945:

„Azi 10 iunie 1945, la Primăria comunei Izvoru Mureșului în conformitate cu ordinul Prefecturii jud. Ciuc, ne-am deplasat în comuna Izvoru Mureșului unde am procedat la alegerea Primarului de către populația comunei. Având în vedere ordinul Prefecturii No. 5971/1945, comuna Izvoru Mureșului, a luat ființă, formând o comună cu satele Boteni, Tincani și Izvoru Mureșului. Populația alege din sânul său cu majoritate de voturi. 1. Bota Petru lui Gheorghe în calitate de primar. 2. Forika Kálmán ajutor de primar. 3. Chindea Ioan și Țiriac Ioan, ca jandarmi. 4. Fórika Dominic ca polițai comunal. După confirmarea lor din partea Prefecturii, vor intra în funcțiune, iar salariile lor se vor prevede în bugetul comunei, și se vor plătii conform codului funcționarilor publici. Obligațiunile lor sunt cele prevăzute în legile românești în vigoare, ce sau extins în Ardealul de Nord cu ziua de 1 aprilie 1945.

[39] Ibidem.

Drept pentru care am dresat prezentul proces verbal în 4 exemplare din care unul se va înainta Prefecturii, unul se va înainta Preturii Gheorgheni și două se vor păstra în archiva Primăriei comunale". Procesul Verbal a fost semnat de Președintele adunării și de Notarul comunei-Gavrilă Miron[40]. Bota Petru a fost primar al comunei Izvoru Mureșului în perioada 1945-1947.

În acei ani de după război Primăria era condusă de primar, viceprimar și notar, ajutați de *„Sfatul Politic"* al comunei (era un fel de Consiliu Local). La Izvoru Mureșului, în anul 1947, acesta avea următoarea componență:

„PROCES VERBAL Dresat astăzi la 6 iunie 1947, cu ocazia întrunirii Sfatului Politic al comunei Izvoru Mureșului, jud. Ciuc, membrii prezenții fiind Dnii: 1. Chindea Petru, președintele Frontului Plugarilor. 2. Biró Iosif, președintele Uniunii Populare Maghiare. 3. Kriston Anton secretarul U.P.M. 4. Țepeluș Ioan membru al Fr. P. 5. Răchită Emil notarul comunei Dl. Notar dă citire ordinului Preturei Plasei Gheorgheni Nr. 569/1947 referitor la înființarea comisiilor interimare la comunele rurale. După citire se procedează la propunerea de către reprezentanții politici din toate Organizațiile, membrii după cum urmează: 1. Vaidaș Gheorghe Fr. P. 2. Chindea Teodor Fr. P. 3. Fórika Josif U.P.M. 4. Chindea Petru Fr. P. 5. Chindea Petru lui M. Fr. P. 6. Fórika Ioan U.P.M. 7. Tinca Ioan Fr. P. 8. Țepeluș Ioan Fr. P. 9. Sándor Ioan U.P.M. 10. Laszló Ioana Fr. P. 11. Bota P. Petru Fr. P. 12. Balla Ladislau P.C.R 13. Tinca Ioan lui D. Fr. P. 14. Suciu Dumitru Fr. P. 15. Albert Ioan U.P.M. 16. Suciu Teodor Fr. P. 17. Vaidaș Teodor lui P. Fr. P. 18. Fórika Dominic U.P.M. 19. Bota Petru, primar. Membrii menționați mai sus vor rămânea definitivii propuși în comisie și se va înainta la Pretura Plasei Gheorgheni. Drept pentru care am dresat prezentul proces verbal". Urmează semnăturile celor prezenți, inclusiv a primarului Bota Petru[41].

În anul 1946, mai precis în data de 12 august, Ministerul Afacerilor Interne a hotărât ca, *se putea altfel?, cătunul Mureș Izvor*

[40] Ibidem.
[41] Ibidem.

să se realipească la comuna Tomești! Până să se ajungă la împărțirea averilor comunelor învecinate, atunci când s-a constituit comuna Izvoru Mureșului, s-au făcut tot felul de comisii și comisiuni, fiecare parte (comună) apărându-și interesul propriu. Sigur, au fost și neînțelegeri, dar acestea au fost, până la urmă, armonizate de Prefectura Județului Ciuc. Când s-a făcut împărțirea averii comunei Tomești, într-un Proces Verbal, nr. 6567/1947, se menționează: *„După ce am constatat averea mobilă din anul 1938 a fost împărțită. În anul 1940 când s-a desființat comuna Izvorul-Mureșului s-ar fi restituit comunei Tomești partea primită, iar în anul 1944 comuna Izvorul-Mureșului ar fi ridicat partea cuvenită. Despre această avere mobilă nu există nici un inventar iar afirmațiile comunelor interesate și a comunei Izvorul Mureșului sunt contrare, pentru care motiv în această chestie nu putem propune împărțirea procentuală. Totuși suntem de părere ca comunei Izvorul-Mureșului să i se predea o pompă mică de incediu!”*[42]

Cu atâtea modificări administrative era extrem de greu să se stabilească „granițele” care despărțeau comunele vecine. Iată, printr-o scrisoare, Cabinetul D-lui Prim Ministru Dr. Petru Groza s-a adresat Prefecturii Județului Ciuc (înregistrată la intrare cu nr. 1223/27 mai 1946): *„Motivat de memoriul adresat D-lui Prim Ministru Dr. Petru Groza și înregistrat la acest departament-sub nr. 10324 din 23 mai 1946, vă rugăm a înainta Ministerului cu prima poștă deciziunea Dvoastră cu privire la delimitarea hotarului între comunele Izvorul-Mureșului, Tomești, Valea Strâmbă și Voșlobeni despre care vorbește raportul Dvoastră Nr. 1223/1-1946 din 6 Martie 1946. Până la rezolvarea în mod definitiv a litigiului ce există între comuna Izvorul-Mureșului și comunele vecine, sunteți invitat să luați măsuri de îndată pentru a împiedica devastarea pădurilor comunale precum și exploatarea lor de către primăriile comunelor Tomești și Valea Strâmbă. Deasemenea să se permită pășunatul vitelor locuitorilor din comuna Izvorul-Mureșului pe izlazul comunelor de care au depins satele ei componente. Despre situația în care se găsește comuna*

[42] Ibidem.

Izvorul-Mureșului veți face un raport amănunțit în care veți arăta și măsurile ce ați luat în cauză sau care urmează a lua pentru înlăturarea neînțelegerilor între locuitorii acelei comune.”

Pentru delimitarea acestora, primarul comunei Izvoru Mureșului, Petru Bota, a trimis un Raport, cu nr. 647/1946, către Prefectura Ciuc, cu propunerile avute în vederea stabilirii hotarului administrativ al comunei Izvoru Mureșului. *Această delimitare a granițelor administrative avea să aibă loc de-abia în anul 1948* prin DECIZIA Prefecturii nr. 234/948 din 16 iulie 1948. Iată conținutul acesteia:

„Prefectura Județului Ciuc Serviciul Administrativ Nr. 3232/1948

DECIZIUNEA Nr. 234/948 din 16 iulie 1948

Noi, Kacsa Martin, Prefectul Județului Ciuc, Având în vedere că, comuna Izvoru-Mureșului înființată încă în anul 1937 în compunerea prevăzută în Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 1787 din 7 iulie 1937, formându-se din cătunele: a/Mureș-Izvor deslipit de la comuna rurală Tomești, b/Tincani și c/Boteni deslipite de la comunele rurale Voșlăbeni și Valea Strâmbă-până în prezent s-a omis delimitarea teritoriului administrativ și împărțirea patrimoniului proprietatea comunelor politice, de la care s-au deslipit cătunele spre a forma o nouă comună. Având în vedere că aceste trei cătune în comunele de la care s-au deslipit nu aveau hotar adm. și patrimoniu propriu. Având în vedere că, în anul 1940 prin introducerea administrației maghiare comuna Izvoru-Mureșului s-a desființat, cătunele compunătoare realipindu-se la comunele de unde au fost deslipite în anul 1937. Având în vedere dispozițiunile Legii Nr. 552/1944 publicată în Monitorul Oficial Nr. 253 din 1 Noemvrie 1944, prin care s-a restabilit arondarea adm. existentă la data de 30 Aug. 1940, precum și instrucțiunile date pentru aplicarea și prin ordinul circular Nr. 330 din 6 aprilie 1945 și M.A.I.-Direcțiunea Administrației și Finanțelor locale-înregistrat sub Nr. 5971/1945. Având în vedere că, Ministerul Afacerilor Interne prin deciziunea Nr. 15291 din 12 August 1946 a modificat compunerea comunei Izvoru Mureșului în așa fel ca, colonia Mureș-Izvor să se realipească din nou la Comuna Tomești, urmând să se mențină numai din compunerea cătunelor Tincani și

Boteni. Având în vedere mai departe că Ministerul Afacerilor Interne pe baza raportului primit de la Dl. Inspector General Administrativ al circ. I-a Brașov Nr. 3196 din 25 aprilie 1947-întocmit în urma cercetărilor făcute asupra situației creiate comunei Izvoru Mureșului,-/din care raport inspectorial reiese că, este locul de a reveni decisiunei ministeriale Nr. 15291 din 12 august 1946, deoarece este bazată pe deciziunea prefectorială Nr. 87 din 19 iulie 1946, care a fost dată fără respectarea prevederilor Legii Ad-tive și regulamentul ei de aplicare/prin deciziunea Nr. 7988 din 7 iulie 1947 a revenit asupra deciziunei ministeriale Nr. 15291/12 august 1946 și în consecință a menținut în mod definitiv comuna Izvoru Mureșului așa cum a fost înființată prin Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 1787 din 7 iulie 1937 formată din cătunele: Mureș-Izvor, Tincani și Boteni, deslipite de la comunele rurale: Tomești, Voșlăbeni și Valea Strâmbă. Având în vedere că prin art. III din deciziunea M.A.I. Nr. 7988/1947 s-a dispus delimitarea teritoriului și împărțirea patrimoniului în senzul art. 4 din Regulamentul Legii Ad-tive. Ținând seamă de faptul că, comunele politice Tomești, Voșlăbeni și Valea Strâmbă nu au căzut de acord asupra delimitării teritoriului și nici asupra împărțirii patrimoniului care formează proprietatea comunelor în cauză, Văzând referatul Nr. 6567/1947 din 11 mai 1948 al comisiunei înființându-se pe baza art. 4 din Regulamentul Legii Ad-tive-prin deciziunea noastră Nr. 6567/369 din 1 decembrie 1947, care referat s-a înregistrat la această Prefectură sub Nr. 3232 din 31 mai 1948, Văzând actele și inventarele anexate la dosar, precum și harta întocmită la scara 1:50.000 de către Seviciul Tehnic județean la data de 9 decembrie 1947, indicând limitele hotarului administrativ al comunei Izvoru-Mureșului, Ținând seamă de situația financiară, economică, căi de comunicație, așezarea topografică și interesele administrative ale locuitorilor, precum și importanța ei climaterică, În virtutea dispozițiunilor art. 4 din regulamentul Legii Ad-tive,

DECIDEM:

Art. 1. Teritoriul administrativ al comunei Izvoru-Mureșului se delimitează după cum urmează: Limita de hotar pornește de la

cota 1538 de pe vârful muntelui „Feketeréz” înspre sud-est pe limita administrativă a comunei Sândominic, continuându-se tot pe această limită înspre sud până la unificarea pâraielor „Meszes” și „Nagy”. De aici ia direcția spre est tot pe limita hotarului Sândominic până la pârâul „Mély”, continuându-se pe pârâul „Mély” până la șoseaua națională. De la acest punct trece C.F.R., pornind în direcția sud-vest înspre cota 1068 și cota 1123 de pe muntele numit „Gréces”, de aici tot pe muchie trece prin cotele 1030, 1084 și 969 până la pădurea comunei și composesoratului Valea-Strâmbă, de unde pornește în direcție de nord pe marginea pădurii, ocolindu-se fâneața situată la izvorul pârâului „Mely” pe urmă continuă în direcție de vest la marginea pădurii și a fânețelor particulare întrând în pășunea numită „Felsönir” până la Izvorul „Chisleag”. Acest izvor va rămâne în folosință liberă și comună a comunelor Izvoru Mureșului și Voșlăbeni. De la izvorul „Chisleag” trece în direcția nord până la piatra de hotar de pe colțul de sud-est al fânației proprietatea lui Țepeluș Petru. Limita de hotar cuprinsă între izvorul „Chisleag” și piatra de hotar indicată se va putea modifica după suprafața ce (se) cuvine comunei Izvoru Mureșului în urma împărțirii pășunei proprietatea comunelor politice Voșlăbeni și Valea Strâmbă. De la piatra de hotar indicată mai sus hotarul va fi marginea fânației lui Țepeluș Petru până la colțul arăturilor continuându-se pe marginea arăturilor până la șoseaua națională pe lângă podețul Țepelusenilor. De la șoseaua națională înspre nord limita de hotar va fi drumul de câmp ramificat din șoseaua națională înspre vest la 50 m. socotiți de la podețul Țepelușenilor, iar în continuare drumul de câmp ramificat înspre nord și trece la cantonul C.F.R. nr. 87. De la acest canton limita o formează linia C.F.R. până la podețul pârâului „Padinei”. De la podeț în direcția de nord pe pârâul „Padinei” până la salcâmul de pe marginea arăturii proprietatea lui Szőcs Toader, de aici marginea de vest a arăturei lui Szőcs Toader. La capătul acestui arabil limita de hotar pornește spre est până la capetele arăturilor și se continuă pe lângă hotarul vechiu al comunelor Valea Strâmbă și Voșlăbeni până la coasta dealului „Lucios”. La coastă ia direcția de răsărit până la coasta care conduce până la cota 1052.

De la această cotă se continuă tot pe coasta acestui deal la hotarul fânațelor proprietatea lui Balogh Petru și Kovács Ștefan în linie dreaptă până la drumul „Lászlófeje”. De la drumul „Lászlófeje” ia direcția de nord pe cărarea care duce la izvorul „Kásabűkkváluja”. De la acest izvor ia direcție de nord-est până la „Kicsibűkktető”. De aici continuă pe drumul de pe coasta dealului „Házbűkktető”, pe lângă „Piatrele albe” tot pe coasta dealului pe drumul „Farkaspataklja” până la vârful „Feketeréz” cota nr. 1538.

Art. II. Cota cuvenită comunei Izvoru Mureșului/ținând seamă de numărul locuitorilor deslipiți de la comunele compunătoare/se stabilește după cum urmează: 1/Din averea proprietatea comunei politice Tomești, comunei Izvoru Mureșului ii se cuvine o cotă de 4,8 %, adică patru și opt zecimi. 2/Din averea proprietatea comunei politice Voșlăbeni, comunei Izvoru Mureșului ii se cuvine o cotă de 2,4 %, adică doi și patru zecimi. 3/Din averea proprietatea comunei politice Valea Strâmbă, comunei Izvoru Mureșului i se cuvine o cotă de 23 %, adică douăzeci și trei.

Art. III. Patrimoniul comunelor politice compunătoare, aplicând cotele specificate în art. II se împarte după cum urmează:

a) Împărțirea patrimoniului comunei politice Tomești, cota: 4,8 %;.....

b) Împărțirea patrimoniului comunei politice Voșlăbeni, cota: 2,4 %;.....

c) Împărțirea patrimoniului comunei politice Valea Strâmbă, cota: 23 %.

În același document sunt specificate foarte clar suprafețele de teren, păduri, arabil, fâneață, pășune, neproductiv, care au revenit comunei Izvoru Mureșului, măsurate în „iughere”. De asemenea, se menționează perimetrul intravilanului comunei. Din partea comunei Izvoru Mureșului în ziua de 1 aprilie 1948 au fost prezenți: Vaidoș Gheorghe primar, Vaidoș Ioan agent agricol, Fórika József ajutor de primar, Chindea Petru președintele Frontului Plugarilor, Cusneviciu Pavel notar comunal, Fórika Coloman din partea P.M.R., Balla Ladislau P.M.R., Albert Ioan, Bota Dumitru, Tinca Ioan, Chindea Petru și Suciu Dumitru, iar în ziua de 2 aprilie toți cei prezenți la

1 aprilie în afară de Chindea Petru și Suciu Dumitru.

Art. IV. Valoarea construcțiunilor, respective edificiilor se va fixa de către o comisiune compusă din: Delegatul comunei Izvoru Mureșului, delegatul comunei interesată și delegatul Serviciului Tehnic al Prefecturei Ciuc, primii doi ca membrii și ultimul ca președinte. Secretarul comisiunei va fi referentul cauzei din partea Serviciului Administrativ al Prefecturei. Lucrările acestei comisii vor fi supuse aprobării Prefecturei.

Art. V. Averea pasivă a comunelor compunătoare existentă la 1 aprilie 1948 se va împărți în aceeași proporție ca și cea activă.

Art. VI. Marcarea limitelor de hotar administrativ, pe teren, parcelarea, respective desfalcarea imobilelor cuvenite comunei Izvoru Mureșului și specificate sub punctele: a, b și c din art. III se va face după directivele și instrucțiunile Inspectoratului Cadastral competent. Hotarul administrativ fixat conform art. I din prezenta deciziune se consideră stabilit cu data de 1 aprilie 1948.

Art. VII. Împărțirea veniturilor și cheltuielilor averii comunelor compunătoare, precum și a adiționalelor cuvenite după impozitul agricol se va face tot cu începere de la 1 aprilie 1948, aplicând cotele specificate în art. II din prezenta deciziune.

Art. VIII. Deciziunea de față se comunică comunelor: Izvoru Mureșului, Tomești, Voșlăbeni și Valea Strâmbă, iar după termenul de afișare și recurs se va înainta-împreună cu dosarul în cauză-prin Inspectoratul General Administrativ Ciuc, I-a Brașov-Ministerul Afacerilor Interne-spre aprobare.

Miercurea Ciuc, la 16 iulie 1948.

Prefect: Kacsa Martin, Șeful Serv. Ad-tiv: dr. Csutak Gavril"

Nici după delimitarea hotarului comunei Izvoru Mureșului problemele legate de proprietatea asupra pământului nu s-au terminat.

În data de 9 iulie 1949 Comitetul Provizoriu al comunei Izvoru Mureșului sesizează Comitetul Provizoriu al Plăsii Gheorgheni:

„La ordinul Dvs. Nr. 251/1949 Avem onoare a vă raporta că prin Legea de Reformă agrară veche din anii 1920, 1926, au fost

atribuit comunei următoarele pășuni care până în prezent nu au fost transcrise pe numele comunei: 1. Pășunea numită „Hășmașul Negru" în suprafață de 518 iug. În baza hotărârei de expr. Nr. 41/1925, C.F. Nr. 1888, Nr. Top 24482. 2. Pășunea numită „Curmătura" în suprafață de 94 jugăre în baza hot. de expr. Nr. 41/1925. C.F. Nr. 1888 și Nr. Top 24462, 24463. Pășunea Hășmașul Negru se află în hotarul comunei Gheorgheni. Pășunea Curmătura în hotarul comunei Sândominic". Semnează Chindea N. Petru, președinte, și Petru Bădilă, secretar.

Obs. În toate documentele reproduse am păstrat grafia din cele originale[43]. Într-o lucrare de 3 pagini A4, *„Monografia Comunei Izvoru Mureșului"*, datată 6 iulie 1957, Comitetul Executiv al Sfatului Popular al comunei Izvoru Mureșului preciza că: *„Înainte de anul 1900 în comuna Izvorul Mureș a existat numai câteva familii, și că în anul 1924 au început să se construiască primele vile, pentru a se lăfăi o mână de exsplotatori, astfel fostul exsplotator Kraus a avut 6 vile, iar alți 36 (16?) propretari aveau vile personale."*

Toate aceste vile au fost naționalizate în anul 1948, conform Legii 119/11 iunie 1948, iar în anul 1954 au fost preluate de Ministerul Învățământului. În unele dintre aceste vile a funcționat, începând din acel an, 1954, o „Școala Profesională", pentru elevii cu nevoi speciale (pulmonare), denumită de localnici „Preventoriu de copii". În anul 1957 în comuna Izvoru Mureșului trăiau 268 de locuitori, care erau originari din fostele cătune: „Mureș-Izvor" (care a aparținut de comuna Tomești), „Tincani" și „Boteni" (care au aparținut de Valea Strâmbă) și „Voidășeni" (care a aparținut de comuna Voșlăbeni).

Izvoru Mureșului a fost comună în perioada 1937-1940.

Între 1940 și 1944, comuna Izvoru Mureșului a fost desființată de Administrația Maghiară. Ea redevine comună în anul 1946, conform Deciziei Consiliului de Miniștri nr. 15.291/12.08.1946, când s-a înființat Sfatul Popular.

Între anii 1949 și 1956 s-au construit localul Primăriei și

[43] Serviciul Arhivele Naționale Harghita, Fond: Primăria Izvoru Mureșului (1944-1968), Nr. Inventar 428 și 429, u.a. 126.

Căminul Cultural din Izvoru Mureșului[44].

Prin Legea nr. 5 din 6 sept. 1950, publicată în Monitorul Oficial nr. 77 din 8 sept. 1950, România a fost împărțită din punct de vedere administrativ în 29 de Regiuni. În partea de Nord-Est a țării se găseau regiunile: Baia Mare (Baia Mare), Bihor (Oradea), Cluj (Cluj), Mureș (Tg.-Mureș), Rodna (Bistrița), Stalin (Orașul Stalin/Brașov).

După modelul sovietic, în locul județelor au fost create regiunile și raioanele, iar în locul primăriilor, sfaturile populare. Printr-o Declarație, datată 13 mai 1952, Comitetul Executiv al Sfatului Popular al comunei Izvoru Mureșului precizează că are în administrare următoarele bunuri:

„1. *Una casă de locuit construită din lemn și coperită cu țigle și scândură, în stare locuibilă, compusă din 4 camere, verandă și intravilanul în suprafață de 0,34 ha Una bucătărie de vară și un coteț pentru păsări din scânduri în stare mediocră, situate în același intravilan.*

2. Bunurile sunt situate în dosul gării Izvoru Mureșului, învecinate cu Fórika Domokos și drumuri de țară.

3. Bunurile mai sus au aparținut unei văduve necunoscute care a decedat în Ungaria, fără moștenitori.

4. Aceste bunuri de la data susmenționate au fost administrate de către Sfatul Popular al comunei Izv. Mureș.

5. Bunurile de mai sus sunt înregistrate în registru inventar la poziția No. 2/1951".

Semnează: Președintele și Secretarul Sfatului Popular. Fostul secretar al Primăriei comunei Voșlăbeni, Ioan Tinca (Nelu), afirma, în 2018, că: *„Anterior anilor 1800, în Boteni și Tincani existau mai multe mori de apă, cele ale lui Vizi și Toma Tinca, ulterior apărând și altele, precum cele deținute de Iancu și Ravica. O precizare: în anii 1800, când s-au refăcut cărțile funciare în localitatea Valea Strâmbă, pe acestea figurau morile lui Vizi și Toma Tinca."*

Tot de la Ioan Tinca (fostul secretar al Primăriei Voșlăbeni), dar și de la fostul viceprimar, Iuliu Bota, am mai aflat că: *„…numiții Bálint János și Balint Ignác au fost primii locuitori din*

[44] *Op. cit.*, pag. 1-3.

Izvoru Mureșului care au adus în sat, pe cheltuiala lor, primele exemplare de vaci din rasa Simmental, din Austria, prin anul 1919, iar localnicul Balint Iosif a fost primul care a crescut tauri de rasă cu certificat de origine."

În paginile următoare reproducem, respectând grafia din text, *Monografia Comunei Izvoru Mureșului*, scrisă, în 1957, de Chindea Ion, președinte, și Constantin Crișan, secretar, ambii de la Sfatul Popular al comunei Izvoru Mureșului, la solicitarea Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Raionului Gheorgheni, cu Adresa 5113/1957:

„Prezenta monografie se întocmește pe baza datelor strânse de la bătrâni din comună, ca Chindea Ion, Chindea I. Petru, Sándor János și Suciu Mihai.

1. Date geografice: Comuna Izvorul Mureș este cunoscută mai în toată țara, datorită așezări ei geografice, de jur împrejur, pădurile de braz și fag cu aier curat și tare de munte atrage atenția trecătorilor, ne aflăm la peste 900 de metri altitudine față de nivelul mări. La N. cotește cale ferată care urcă panta muntelui Boizas, Pogic și Maros Bükk până la stația CFR. La NE avem muntele „Gréces" iar la poalele lui izvorește „Mureșul" care strânge o mulțime de afluenți și trece prin Târgul Mureș dela acest izvor a fost botezată comuna cu numele Izvorul Mureș. Șoseaua națională desparte comuna în două, iar pe ambele părți se aflăm casele cetățenilor băștinași, pe o lungime de 7 km Înainte de anul 1900 în comuna Izvorul Mureș a existat numai câteva familii, acestea se ocupau cu păstoritul și tiatului lemnelor trăiau în case mici, întunecoase, nesănătoase, fînd explotați la sânge de regimul burghezo-moșeresc. În anul 1924 în apropierea Izv. Mureș capitaliști și chiaburi au început să construiască vele (vile, n.a.) pentru a se lăfăi o mână de exploatatori, astfel fostul exsplotator Kraus a avut 7 vili personal și alți 36 propetari care aveu vile personale. După eliberarea țări noastre în 1944 la 23 august de către glorioasa armată Sovietică s-a deschis o eră nouă în țara noastră, sub conducerea P.M.R. (Partidul Muncitoresc Român, n.a.), clasa muncitoare a obținut rezultate remarcabile, astfel în anul 1948 aceste vile au fost naționalizate și folosite pentru a se

odihni oameni muncii, iar mai târziu în anul 1954 au fost luate sub tutela Ministerului Învățământului dela această dată au transformato în școală specială Profesională pentru copii oamenilor muncii care sunt debili. În prezent comuna Izvoru Mureșului numără 268 de gospodari de naționalitate Română și Maghear care trăiesc în strânsă colaborare și frăție.

2. Resursele naturale ale acestei com. sunt pădurele de brazi și pășunele pentru creșterea vitelor, tot lafel ne putem mândri, cu fructele de pădure care sunt în abundență

3. Alte venituri. Întovărășirea Zootehnică din comună folosește cuptor cu var care aduce venituri frumoase întovărășiri.

4. Date referitoare la viața politică a localității: După eliberarea Patrie de către glorioasa armată Sovietică, începe o viață nouă în satele și orașele patriei noastre, în comuna noastră a sost (fost, n.a.) înființat Partidul Comunist dintre oameni cei mai cinstiți, iar mai târziu s-a unificat în Partidul Muncitoresc Român, sub conducerea gloriosului Partid, s-a strâns în jurul partidului o serie de organizați de masă, care au un singur țel apărarea cauzei Păcii, traducerea în viață a hotărârilor P.M.R., ridicarea nivelului de trai a celor ce muncesc și construirea socialismuli în patria noastră. În aceste organizați se numără organizațiea de tineret sfat popular, org. de sindicat, Comitet de luptă pentru Pace… Trebue să amintim trecutul și prezentul a sfatului popular ca ce-a mai numeroasă org. de masă. Originea cetățenilor din comună se trage din comunele învecinate de dx. cătunul Izvorul Mureș se trage din comuna Tomești raionul Ciuc la o distanță de 15 km, cătunul Tincani și Boteni se trag din comuna Valea Strâmbă rai. Gheorgheni la o distanță de 16 km, iar Voidășeni se trag din comuna Voșlăbeni la o distanță de 6 km, deci majoritatea cetățenilor sunt veniți din comunele vecine. Până în anul 1937 fiecare cătun aparținea de comunele amintitemai sus, cetățeni pentru a rezolva problemele de care aveau nevoie erau nevoiții să se deplaseze 15-16 km și să peardă 2-3 zile de muncă, pe la vechile Primari, desigur acest lucru nu era ușor. Pentru a căpăta dreptul un țăran sărac să pășuneze o vacă trebuia să cumpere ioguri (iugăre, n.a.) dela cel mai înstărit propretar/chiabur/deoarece

acesta avea mai multă avere și avea dreptul sa pășuneze gratis mai multe vaci iar țăranul sărac trebuia să cumpere iogurile acești înstăriți pentru a nu peri vita de foame. Cetățeni comunei sau săturat să mai bată drumuri atât de lungi și în anul 1937 au cerut înfințarea comunei independentă adică cele 3 cătune întro singură comună, a fost aprobat cu (nr.) 1787/1937 a Consiliului de Miniștri cu această dată s-a înființat primărie în comuna Izvorul Mureș, însă acest lucru nu a durat mult în anul 1940 prin introducerea administrației Magheare comuna Izvorul Mureșului s-a desfințat, comunele, compunătoare realipinduse la comunele de unde au fost deslipite în anul 1937, deci iar a început greutățile pe capul cetățenilor iarăși erau nevoie să parcurgă 15-16 km pentru rezolvarea problemelor… acest lucru nu a ținut mult. Cetățeni comunei după eliberarea patriei noastreau început să ceară înființarea comunei pentru înlăturarea greutăților. Prin deciziunea ministerială nr. 15.291 din 12 aug. 1946 și încosecință a menționat în mod devinitiv Comuna Izvorul Mureș, iarăși a luat fință Primărie… aceste primări nu puteau satisface cerincele oamenilor munci deoarece erau conduse de vechi notari și primari. Vechea primărie a fost înlocuită cu sfaturile populare care atrag în conducerea treburilor obștești întreaga masă, au fost aleși deputații din rândul maselor cei mai devotați și capabili oameni, desigur și greutăți au fost destule, sfatul popular nu avea sediu, era nevoit să locuiască în casă parohială... În anul 1949 din fondul centralizat a statului s-a alocat fondurii pentru construirea sfatului popular și grajd comunal pentru reproducători o problemă iar rămâne nerezolvată problema căminului cultural care în comună nu a existat, cetățeni comunei împreună cu sfatul popular s-a angajat că va contribui cu muncă voluntară la construirea acestii local cetățeni nu s-a lăsat bătuți fiecare cetățean a contribuit cu câte 30 de zile muncă cu brațele și atelajele, au contribuit cu cea mai mare dragoste pentru construirea acestei lucrări, pe lângă munca depusă a contribuit și cu bani prin autoimpunere, iar țigla de pe cămin a fost cumpărată de către cetățeni înafara autoimpuneri. În felul acesta în anul 1956 a fost terminat în întregime localul sfatului popular și cămin cultural. Cetățeni văzând marele rol pe

care îl are sfatul popular și organizația de bază P.M.R. s-a strâns și mai mult în jurul acestei org. de masă pentru traducerea în viață a hot. Partidului.

5. Situația economică a localității: Întreprinderi în cadrul comunei nu cetățeni din com. lucrează la cariere de piatră din fotrul com. vecine. Problema transporturilor, este rezolvată prin șoseaua națională și Calea ferată, care a fost construită în anul 1905.

6. Situația agriculturii din localitate. Agricultura din localitate este slabă datorită faptului că pământul arabil este foarte puțin adică 176 ha Majoritatea gospodarilor se ocupă cu creșterea vitelor în comună avem 288 gosp. din care 117 țărani cu gosp. mică, 46 țărani cu gosp. mijlocie, și 105 gosp. de muncitor și meseriași, fucționari. În cadrul comunei avem o întovărășire zootehnică de creșterea animalelor care a fost enagurată la 23 sept. 1956 în prezent numără 26 membri care au adus de bună voie 103 oi, și vaci, 7,56 ha Fânaț.

7. Problema creșterei animalelor: Specificulcomunei permite creșterea animalelor în bune condițiuni astfel avem în prezent cabaline…. vaci…. ovine…. buc., porcine…. buc., și păsări... În anul acesta au fost creiate posibilitatea desvoltări șeptelului de animale comuna a primit din fondul forestriel al statului 197 ha Pășune acest lucru permite desvoltarea creșteri animalelor, la sfatul popular avem puct sanitar veterinar, înzestrat cu medicamentele necesare contra bolilor, iar înbunătățirea rasei se face prin reproducători com. care sunt de rasă și bine întreținuți.

8. Date referitoare la problema comercială: În trecut problema comercială era rămasă în urmă în comună erau câteva prăvălioare care nu satisfăceau cerințele oamenilor munci aceste prăvăli aveau drept scop goana după bani marfă era foarte puțină… (acum) tot odată este aprovizionat cu mărfuri din abundență, iar cetățeni sunt serviți igenic.

-Creșterea nivelului de trai material și cultural al populației. În ultimii 13 ani care au trecut de la eliberarea patriei, regimul democrat-popular a făcut sucese remarcabile s-a construit noi fabrici în cadrul raionului ca dx Topitoria de În Gheorgheni,

Filatura de În Gheorgheni, fabrica de lapte praf Remetea, care a avut o mare influență în comuna noastră. Astfel prin centre de colectarea laptelui din cadrul comunei în cursul anului 1957 dela 1 ianuarie și până în 30 iunie 1957 s-a contractați cantitatea de 165.060 litri de lapte cetățeni au primit suma de 290.855 lei, deci enumer o cifră considerabilă, care aduce venituri în vederea creșterii venitului a populație. În trecut acest lucru nu era posibil gospodari erau nevoiți să risipească laptele, fără să-și capete valoarea munci. -Problema Învățământului cultura și sport. În cadrul comunei există 3 școli elimentare 2 în limba magheară și una în limba română, copii capăto o educație sănătoasă din parte învățătorilor, în spiritul creșterii noi generație corespunzătoare socialismului. Tot în cadrul comunei funcționează o școală specială profesională cu un număr de 160 de copii care sunt debili pulmonari, aceștia sunt copii oamenilor muncii, ce se refac sănătate în aceste locuri minunate cu vile, în trecut aici se lăfăiau câțiva esplotatori. Odată cu construirea sfatului popular a fost construit și căminul cultural, tineretul din comună participă ce ce-a mai mare dragoste la programele culturale astfel sun 2 echipe de tineret formate din câte 14 persoane care învață pese de teatru și dansuri, iar lunar odată caravana cinematografică prezintă spectacole în acest cămin. În trecut tineretul nu se putea distra astfel făceau jocuri în șure cetățenești, se înghesuiau întro șură mică sau casă, numai aceia nu putea fi distracție.

-În ultimul timp a fost rezolvată șib problema sanitară, astfel în cadrul comunei avem o felceră care se îngrijește de sănătatea cetățenilor în cazurile care sunt mai ușoare se tratează de tov. Felceră iar cele mai grav sunt îndrumate la dispensar sau spital. - Structura socială. Total gospodari 268 din care 117 țărani cu gospodărie mică, 46 țărani cu gosp. mijlocie, 65 gospodari muncitorilor, 28 gospodari a funcționarilor, și 12 gospodari meșteșugarilor necooperativizați...

-Problema cultelor și a bisericilor. În comună avem două biserici, una Romano-Catolică și una Ortodoxă, biserica ortodoxă în prezent nu are preot iar catolică are circa 10-15 % din populație frecventează biserica din populație la biseica Ortodoxă din două

sau trei săptămâni odată ține slujbă preotul din com. Voșlăbeni.

-Monomente ale naturi nu avem. Monomente culturale nu avem.

-Sfatul popular local și acțiunile sale, ca organ local a puterii de stat, luptă cu consegvență, pentru traducerea în viață a Hotărârilor Partidului și Guvernului, întrenând în muncă întreaga masă de cetățeni, în scop ridicări nivelului de trai a celor ce muncesc, și construirea socialismului în patria noastră Republica Populară Română. Izvorul Mureș, la 6 iulie 1957 Comitetul executiv al sfatului popular al comunei Izvorul Mureș".

De-a lungul vremii localitatea a fost vizitată de mai multe personalități, printre care și scriitorii Horia Furtună, Geo Bogza, Sík Sándor ș.a.

Poetul Horia Furtună, care și-a petrecut vacanțele ultimilor patru ani de viață la Izvoru Mureșului, își încheie una dintre cele mai frumoase poezii ale sale închinate naturii… cu versurile: *„Izvor al Mureșului cuib de cer, Oprește pasul meu rătăcitor, Și lasă-mă, ascuns, stinghier, Aice să trăiesc, aici să mor."*

În *„Cartea Oltului"* Geo Bogza notează: *„Insingurat în măreția și fastul lui, Hășmașu Mare pâlpâie sub cer, ca o cetate aprinsă de flăcări… Din această nemaivăzută cetate ce străluce de lumina eternității, Oltul coboară asupra câmpiei și oamenilor, ca un călător temerar, spre o foarte mare aventură."*[45]

Puțină lume știe că tatăl omului de afaceri român *Ion Țiriac* era originar din Voșlăbeni. Verișorii lui Ion Țiriac, Petru, Iuliu și Emil Voaidaș, sunt stabiliți la *Izvoru Mureșului*. În 2010 ziariștii de la *„Libertatea"* au realizat un reportaj în satul Izvoru Mureșului. Îl reproducem în întregime:

„La *Izvorul Mureșului*, sat ce ține de Voșlăbeni, trăiesc într-o veșnică așteptare verii primari ai miliardarului, băieții Anghelinei, sora lui Ion Țiriac. L-am găsit pe nea Petru (74 de ani), cel mai mic dintre ei, fericit să depene frânturi de amintiri despre Ion. Și cum bucuria trebuie să se împartă între frați, i-a chemat degrabă și pe

[45] Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan, Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai Românesc", Miercurea Ciuc, 2003, pag. 689.

ceilalți doi, Emil (77 de ani) și Iuliu (82 de ani), veniți ca la sărbătoare, cu căciula pe cap. Momentul e salutat cu un păhărel de țuică, dată într-o clipă pe gât. *„Vă spunem de la început, ca să se știe”*, ne anunță apăsat nea Petru. *„Noi nu vrem nimic de la Ion Țiriac, bani sau alte atenții. Am tras din greu la viața noastră, avem cu ce ne duce bătrânețea. Dar ne e dor tare de el, că nu l-am mai văzut din ‘55.*”

Emil și Iuliu își aprobă tacit fratele, cu priviri în care resemnarea parcă se amestecă amar cu nostalgia. *„La o nuntă în familie, când l-am întâlnit ultima oară pe Ion, avea vreo 16 ani și era așa, mai rebel. Purta plete și călărea o motocicletă Jawa, că asta era la modă atunci. Ne-a zis că o călca tare, de-l urmărea mereu Miliția să-l amendeze”*, povestește nea Petru. Râd toți trei și îl evocă pe vărul pe care l-au văzut apoi numai la televizor sau în paginile ziarelor. *„Se vede că Țiriac e din neamul nostru, că el e așa, mai țărănos, seamănă la vorbă cu noi. Nu se joacă, atunci când spune ceva.”* De 55 de ani însă, Ion nu le-a mai adresat vreun cuvânt, nu le-a mai dat măcar un semn. A dispărut cu totul din viața lor, fără explicații și, aparent, fără regrete. Au mai aflat vești despre el de pe la rude. L-au așteptat să apară atunci când se zvonea prin sat că miliardarul a venit să vâneze prin pădurile de la Izvoru Mureșului. *„N-a fost nimic adevărat”*, oftează nea Petru. *„M-am dus la fosta cabană a B.T.T., unde zicea lumea că a tras pentru vânătoare, și am făcut de pază câteva zile. Știam locurile, că am fost fochist la centrala cabanei, dar Țiriac n-a apărut. Ce mult mi-aș fi dorit să-l am în fața mea! L-aș fi invitat acasă, să vadă că nu are de ce să-i fie rușine cu noi. Și să ne aducem aminte de vremurile când eram copii. Nu a fost să fie, dar n-au intrat zilele-n sac. Când auzim poarta, ne gândim mereu că poate e el.”*

Îi întrebăm pe cei trei bătrâni din fața noastră, prinși în vârtejul dulce al melancoliei, dacă Țiriac mai poate reintra în viața lor, aflată la amurg, și răspunsul vine firesc și din inimă: *„Ioane, te așteptăm ca pe Dumnezeu! Noi avem de toate, vizitează-ne, că nu-ți cerem bani, numai timp să mai fie pentru noi.”* În privirile celor trei – Petru, Emil și Iuliu, 233 de ani împreună – citim că l-au iertat deja pe Ion, vărul pe care-l așteaptă acum acasă, ca să-i aducă acestuia

aminte că, în afară de bani și de putere, mai are și o fărâmă de suflet.

Lumea din comuna Voșlăbeni, locul de naștere al tatălui fostului tenismen, crede că Ion Țiriac nu mai trece pe acasă de teamă că rudele îi vor cere bani. *„Vorbește cu un prieten de-al lui, care mai aprinde pentru Ion câte o lumânare la mormântul bunicilor. Deși a fost invitat la noi în sat, el nu vrea să treacă, de teamă că lumea îi va cere bani, știindu-i situația financiară foarte bună”*, ne-a declarat o rudă apropiată. Topul celor mai bogați români pe 2010, editat de revista Capital, îl situează pe Ion Țiriac în fruntea ierarhiei, cu o avere estimată la 1,5-1,6 miliarde de euro. *„Țin minte că prin vara lui'45, parcă, nu scăpam o zi fără să ne urcăm în părul din fundul curții, și eu, și Ion. Mama mea, Anghelina, ne dădea jos de acolo numai după ce ne promitea zahăr cubic, pe care-l ascundea la brăcinari, că așa se purta atunci, costum popular. Mama a ținut mult de tot la vărul meu, de fiecare dată când îl vedea la televizor – când deja Ion era cunoscut – începea să plângă, că era bătrână și îi era dor de el”*, povestește nea Petru, care s-a mai intersectat, indirect, cu fostul tenismen doar în momentul în care s-a dus să-și facă asigurare auto la Allianz Tiriac. *„Le-am zis fetelor de la ghișeu că Țiriac e vărul meu bun, dar au început să râdă, nu m-au crezut și mi-au luat și cu un milion și ceva mai mult ca în alte părți. Dar nu-i bai, bine că banii au rămas în familie!”,* glumește bătrânul, care a condus mai bine de 30 de ani un Trabant, *„mult mai tare decât orice Mercedes*”, pentru ca, de curând, să treacă la volanul unui „Tico.”[46]

Fostul primar al comunei Voșlăbeni din perioada 2000-2004, Marcel Nucu Vaidoș, s-a chinuit mult timp până să-l întâlnească pe omul de afaceri român Ion Țiriac, în speranța primirii unui sprijin, bazat pe un proiect, pentru comunitatea din care proveneau părinții lui, însă, din păcate, omul de afaceri nu a fost receptiv deloc la propunerile edilului harghitean!

De-a lungul anilor, odată cu împărțirea administrativ-teritorială a țării, satul *Izvoru Mureșului* a făcut parte, rând pe rând, din Județul Ciuc, Regiunea Mureș, Regiunea Autonomă Maghiară,

[46] libertatea.ro/18.11.2010.

Regiunea Mureș Autonomă Maghiară și, ulterior, din Județul Harghita.

Puțină istorie. Prin Constituția din 1952, art. 18, se prevedea crearea „Regiunii Autonome Maghiare" care, din 1960, va deveni „Regiunea Mureș Autonomă Maghiară" și care, ulterior, a fost desființată prin Legea 2/1968, când a avut loc o nouă împărțire administrativ-teritorială a României. Odată cu acest act administrativ s-au reînființat județele, iar în locul „Sfaturilor Populare" au apărut „Consiliile Populare".

În „Regiunea Autonomă Maghiară" existau 9 raioane: Ciuc, Odorhei, Gheorgheni, Reghin, Sângeorgiu de Pădure, Sfântu Gheorghe, Tg.-Mureș, Tg. Secuiesc și Toplița.

Între anii 1937 și 1968, cât timp a fost comună, la conducerea Primăriei din Izvoru Mureșului s-au perindat următorii:

-Ioan Țepeluș (Iancu), primar, 1937;
-Petru Bota, primar, 1945-1947;
-Gavril Miron, notar, 1945-1947;
-Gheorghe Voaideș, primar, 1948;
-Nagy Ioan, primar, 1952;
-Pavel Cușnevici, secretar, 1952;
-Petru Puiu, președinte, 1953-1956;
-Mihai Țepeluș, secretar, 1953-1956;
-Ioan Chindea, președinte, 1957-1968;
-Cristian Constantin, secretar, 1957-1968;
-Alexandru Sali, secretar, 1957-1968;
-Mihai Suciu, secretar, 1957-1968.

Obs. Ultimii 3 au îndeplinit funcția de secretar, în perioade diferite, unul după altul. Nu deținem date exacte despre perioada în care a fost secretar fiecare persoană amintită. Începând cu anul 1968 satul *Izvoru Mureșului* face parte din comuna *Voșlăbeni* din județul Harghita[47]. În 2011, la Izvoru Mureșului trăiau 753 de locuitori, dintre care 480 maghiari și 271 români.

În prezent (2018), asistența medicală din Izvoru Mureșului este asigurată de un medic de familie, dr. Carmen Mihalache, și de

[47] Monitorul Oficial (colecție) și Transilvania de Nord-Est (1944-1952), Petre Țurlea, Editura „România Pur și Simplu", București, 2005.

asistenta acesteia, Mirela Moldovan. Pentru asistența medicală la domiciliu, pe teritoriul localității Izvoru Mureșului, localnicii apelează la asistenta medicală Baricz Erzsébet, care își desfășoară activitatea sub îndrumarea doamnei dr. Carmen Mihalache.

În activitatea lor acestea sunt sprijinite de Primăria Voșlăbeni și de Asociația *„Caritas”*. De remarcat că în cadrul localității există și un *„Birou de mediator”*, condus de Daniela Maria Chindea. Există și alte persoane, destul de cunoscute de comunitatea locală, cărora le pasă de binele comun: Gavril Urzică, inginerul agronom, care a fost inspector în cadrul Ministerului Agriculturii pentru județele Harghita, Covasna și Mureș, și Ionuț Bota, paznicul Fondului cinegetic (de vânătoare). În 2018, din Consiliul Local Voșlăbeni făceau parte și 4 consilieri din Izvoru Mureșului: Viorel Toplicean, Valentin Chindea, Albert László și Sali Marta.

Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” Izvoru Mureșului

Ziua de 25 septembrie 1994 a căzut într-o duminică. La Miercurea Ciuc, în jurul *Catedralei*, o mulțime de oameni, unii îmbrăcați în straie populare, de sărbătoare, veniți în special din zonele românești din județul Harghita, dar și din alte zări geografice, urmărea cu mare atenție slujba săvârșită de un sobor de preoți și episcopi, în frunte cu *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Preafericitul Părinte Papă și Patriarh Partenie al Alexandriei*, cu prilejul instalării primului episcop al Covasnei și Harghitei, *Î.P.S. Ioan Selejan,* în nou înființata Episcopie.

De acum românii din zona amintită aveau un păstor care să-i călăuzească în viața spirituală. A fost atunci, în acea zi călduroasă de toamnă, o mare sărbătoare în orașul harghitean pentru toți credincioșii ortodocși. Sonorizarea slujbei a fost realizată de o echipă tehnică de la Radio Tg.-Mureș, formată din Szekrényi Tiberiu, Kacsó Tiberiu, Călin Macavei, Remus Copil și Dorin Toma, iar ca redactor, subsemnatul, Aurel Rațiu. Întâmplarea a făcut ca în mulțimea de oameni să-l întâlnesc pe Gavril Chindea, directorul Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului.

— Ce faci, Luțule, mai reziști?

— Dacă și într-o astfel de zi m-aș plânge de oboseală, mi-aș face multe păcate!

— Bine, prietene. Peste vreo săptămână o să trec pe la tine, ca să stabilim o dată când putem realiza o emisiune în direct de la Izvor.

— Aurele, te aștept.

După sâvârșirea slujbei, toți invitații, veniți din țară și străinătate, s-au îndreptat spre Restaurantul „Bradul”, unde a avut loc *agapa,* cum denumesc clericii *masa (de prânz)!* Am fost invitați și noi, cei de la Radio Tg.-Mureș. Pe lângă masa propriu-zisă, udată cu un pahar-două de vin, fiecare dintre noi a primit câte o cocardă, o carte de rugăciuni, o farfurie de porțelan și o cană-pe ambele fiind reproduse câte o icoană, dar și data din acea zi, 25 septembrie 1994.

Î.P.S. Ioan, în cei 10 ani cât a stat în județul Harghita, unde în data de 23 august 2009 a fost ridicat la rang de Arhiepiscop Onorific de Preafericitul Patriarh Daniel, a reușit, cu ajutorul credincioșilor și al unor oameni cu suflet mare, în special din București și Ploiești, să renoveze 134 de biserici, să construiască nu mai puțin de 34 de biserici și mănăstiri nou-nouțe, să renoveze 57 de case parohiale și să construiască altele 20 noi.

În acei ani, când erau deschise peste 150 de șantiere, Î.P.S. Ioan era tot timpul pe drumuri, în mașină, pentru a supraveghea lucrările începute[48].

Marea ctitorie a Î.P.S. Ioan Selejan este Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” Izvoru Mureșului. Fostul Episcop al Arhiepiscopiei Covasnei și Harghitei, Î.P.S. Ioan, acum Mitropolit al Banatului, le-a spus de mai multe ori măicuțelor de la mănăstire o *Legendă*, despre felul în care s-a ales locul pentru construirea Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” de la Izvoru Mureșului: „Se spune că, la facerea lumii, toate neamurile de pe pământ s-au dus la Dumnezeu, pentru a-i cere o țară unde să slujească. La urmă au ajuns și românii noștri, în opinci, și au cerut și ei un loc unde să locuiască. În momentul în care Dumnezeu i-a văzut așa de necăjiți, a lăcrimat și le-a spus:

[48] www.episcopiacvhr.ro

— Vouă, o să vă dau țara care am păstrat-o pentru mine, în timp ce două lacrimi îi curgeau pe obraji. Din cele două (lacrimi), se zice, s-au format cele două izvoare, Mureșul și Oltul”.

„Mănăstirea Izvoru Mureșului a fost înființată din dorința comunității locale în 1996. Complexul monahal cuprinde: biserica în stil brâncovenesc, corpul de chilii cu paraclis, casa duhovnicului, clopotnița în stil brâncovenesc, numai pridvorul Bisericii este construit în stilul lui Matei Basarab. Arcele de pridvor sunt trefale.

Ctitorie a Preasfintitului Ioan Selejan, episcopul și îngerul păzitor al Covasnei și al Harghitei, Mănăstirea Izvoru Mureșului este „perla coroanei” între lăcașurile ortodoxe din Transilvania. Austeră pe dinafară, cu ziduri cenușii de cetate medievală, ocrotește între ele o biserica albă și feciorelnică, așezată în iarbă ca o mireasă îmbrăcată în ie românească de nuntă. La oarece depărtare, ca niște străji respectuoase, fac cerc în jurul ei chiliile mănăstirii și zestrea de acareturi desenate ferm pe un fundal de păduri.

În decursul istoriei, Biserica Ortodoxă din Transilvania a avut multe de suferit în această parte de țară românească, Ortodoxia nefiind recunoscută multă vreme. Această rană a neamului și a Bisericii românești a rămas deschisă până după primul război mondial, când spațiul transilvănean se alipește din punct de vedere administrativ celor două mari provincii românești: Țara Românească și Moldova.

Anul 1940 a adus pentru comunitățile și instituțiile românești din zonă grele încercări, suferințe și tragedii de neimaginat. În contextul acestor vremuri politico-istorice deosebit de grele multe din Bisericile județelor Covasna și Harghita, unele nou ridicate, au fost distruse.

Satul Izvoru Mureșului, format din cătunele Tincani și Boteni, este menționat numai la recensământul din 1926 (?), până atunci aparținând de comuna Valea Strâmbă, iar din anul 1932 acestea vor alcătui comuna Izvoru Mureșului, subordonată plasei Gheorghieni. Din anul 1968 satul Izvoru Mureșului va intra în subordinea comunei Voșlobeni, considerată una din cele mai vechi așezări din zonă (sec. XV-XVI).

În 1994 s-a înființat Episcopia Harghitei și Covasnei, fiind ales episcop Înaltpreasfințitul Ioan, părinte duhovnicesc, bun

gospodar, cu experiență în renovările și construcțiile de mănăstiri din Oltenia (Polovragi, Tismana, Lainici) și Ierusalim, unde a fost Superiorul Așezământului Românesc.

Cu durere în suflet a cercetat eparhia, găsind doar două candele aprinse în toată zona: Mănăstirea „Sf. Ilie" și Mănăstirea Doamnei din Toplița. Izvoru Mureșului este prima localitate de la Miercurea Ciuc spre Gheorgheni unde sunt mai mulți români și o frumoasă Biserică Ortodoxă. Românii însetați de viața duhovnicească treceau munții la mănăstirile din Moldova, unde se adăpau din izvorul credinței ortodoxe. În 1936 sătenii au cumpărat un teren de 4 ha pentru construirea unei mănăstiri dar vremurile de cumpănă din Ardeal nu i-au ajutat să-și împlinească visul.

În data de 7 august 1996, după Schimbarea la Față, s-a pus piatra de temelie a Sfintei Mănăstiri cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", prin purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Ioan, ctitorul și arhitectul Sfântului locaș.

Pe 15 august 2000 a avut loc sfințirea Bisericii de către Preafericitul Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de episcopi și preoți.

Mănăstirea este așezată lângă șoseaua națională, trezind admirația și stârnind curiozitatea călătorului, care este surprins să vadă dintr-o dată un zid masiv de piatră, care amintește de epoca medievală și o clopotniță înaltă, albă și frumoasă. Această „apariție", într-o zonă în care sunt prea puține biserici ortodoxe, este surprinzătoare și îl incită să oprească și să cerceteze mai îndeaproape."[49]

Mănăstirea a fost pictată în întregime de pictorii Liviu Dumbravă și Marcel Codrescu împreună cu ucenicii lor.

De ani buni, de Hramul Mănăstirii (15 August), pe lângă numeroșii credincioși veniți din toată țara, la slujba religioasă participă și reprezentanții unor asociații culturale care provin din diaspora, din jurul României ori mai de departe, lăcașul de cult harghitean devenind astfel *„Mănăstirea românilor de pretutindeni"*!

[49] basilica.ro și manastireaizvorumuresului.ro

De-a lungul anilor, de Hram ori cu alte prilejuri, pe aici au trecut diverși oameni de seamă, precum Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Traian Băsescu (foști președinți ai României), Radu Vasile, Adrian Năstase, Valer Dorneanu, acad. Răzvan Theodorescu, Ecaterina Andronescu, Titus Corlățean, miniștri, parlamentari, diplomați, oameni de cultură, cercetători, bursieri, masteranzi, studenți, ziariști ș.a. Obștea Sfintei Mănăstiri este formată din Maica Stareță Stavroforă Miriam Oprea, preotul duhovnic protosinghel Emanuel Manta, împreună cu cele 25 de maici care țin aprinsă candela ortodoxiei în inima Ardealului. Dacă vreți să aflați cum arată *„Raiul de pe Pământ”*, dacă există așa ceva, mergeți la Izvoru Mureșului! În caz că iubiți muntele.

Biserica Ortodoxă „Buna Vestire” Izvoru Mureșului

Biserica din localitate are o vechime de aproape 90 de ani, fiind construită în anul 1930, iar casa parohială în anul 1934. În lucrarea lor, *„Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură”*, dr. Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrunjel precizează că: *„lucrările de construcție au fost îndrumate de preotul Ioan Petraș din Gălăuțaș. Tâmpla a fost pictată de prof. Ioan Gergely din Gheorgheni. Printre ctitorii acestui lăcaș se înscriu Gheorghe Gabor, prim pretor din Gheorgheni și Nicolae Băcanu-inginer silvic din Gheorgheni… Antimisul bisericii a fost donat de Mitropolitul Nicolae Bălan în anul 1951. Lucrarea de zugrăvire exterioară a bisericii s-a făcut în anul 1986, sub pastorația părintelui Gheorghe Lazăr. Pictura interioară a bisericii, în tehnică tempera, s-a realizat în timpul slujirii preotului Victor Bucur”,* originar din satul Făgețel, jud. Harghita, și a fost terminată în timpul preotului Vasile Perța, fiind resfințită în data de 10 iulie 1987.

În anul 1957, în Izvoru Mureșului existau două biserici: una Romano-Catolică și una Ortodoxă, care nu avea preot! De-a lungul anilor, în Biserica Ortodoxă din Izvoru Mureșului au oficiat slujbe următorii preoți:

-Ioan Petraș (1934-1938);
-Dumitru Sărmășel și Gheorghe Negoescu (1937);
-Gavrilă Colceriu (1937-1940);
-Ioan Petraș (1940);
-Emil Colceriu (1941-1947) din Voșlăbeni;
-Ștefan Romanescu (1947-1956) din Bicaz, jud. Neamț;
-Gheorghe Lazăr (1958-1968), de prin părțile Galațiului;
-Mina Huțu (1968-1972);
-Teodor Varahil Moraru (1972-1980) din jud. Neamț;
-Victor Bucur (1980-1986) din Făgețel, jud. Harghita;
-Vasile Perța (1986-1988) din Maramureș;
-Vizoli Grigore (1988-1990) din Voșlăbeni, suplinitor;
-Teofil Târnoveanu (1990-1995), din Borsec;

-Din 1995 și până în prezent (2018) paroh al Bisericii Ortodoxe din Izvoru Mureșului este preotul Ioan Ovidiu Bidașcă, venit de prin părțile Botoșaniului[50]. În toată această perioadă, preotul Ioan Ovidiu Bidașcă a depus eforturi mari pentru atragerea de fonduri în scopul executării lucrărilor de schimbare completă a pardoselii, schimbarea geamurilor, schimbarea acoperișului cu unul din tablă de cupru, schimbarea mochetei și multe alte lucrări de întreținere, reparații curente și de înfrumusețare a bisericii. Preotul Ioan Ovidiu Bidașcă este un veșnic luptător, foarte ordonat și sever în respectarea canoanelor bisericești. În data de 5 octombrie 2009 Biserica Ortodoxă a fost resfințită în prezența Î.P.S. Ioan. Din Consiliul Parohial au făcut parte, de-a lungul anilor, Chindea Ioan, Chindea Grigore, Suciu Toader, Tinca Ioan, Bota Petru, Chindea Toader, Bota Ioan, Chindea Ioan (Tomi). Consilul Parohial actual, din 2018, este format din: epitropul Chindea Grigore și consilierii Chindea Gavril, Țiriac Petru, Toplicea Viorel, Bota Iuliu, Bota Ionuț, Bota Ioan, Chindea Valentin, Tinca Ioan, György Ionel, György Aurel și Chindea Ioan. Cântăreți la strană sunt Nicușor Tinca și Petru Țiriac. Biserica Ortodoxă din Izvoru Mureșului îmbogățește viața spirituală a românilor din această parte de țară, fiind un stâlp al conștiinței naționale. Sigur, ea are misiunea și de a întări viața duhovnicească. O contribuție importantă la răspândirea

[50] Ioan Lăcătușu și coautorii menționați, *op. cit.*, pag. 689.

cuvântului Domnului în această zonă a avut-o fostul protopop de Miercurea Ciuc, Grigore Vizoli (originar din Joseni), în perioada 2006-2014.

Biserica Romano-Catolică din Stațiune

Înainte de anul 1989, credincioșii foloseau drept casă de rugăciuni o capelă (casa unui localnic) pentru a se ruga. *„Între anii 1930 și 1943 serviciile de cult au fost rezolvate (efectuate) de vicarul Bálint Vilmos din Tomești. Între anii 1940 și 1944 mai mulți preoți și vicari s-au ocupat de îngrijirea sufletelor, ca de exemplu Lukács Monsvét (călugăr), vicarul Kémenes Tamás, Sík Sándor ș.a. Între timp au avut loc și slujbe în clădirea în care astăzi funcționează Școala Primară «Dr. Ébner Jenő». Între anii 1944-1945 la Izvoru Mureșului nu s-au ținut slujbe în mod regulat, doar «Asociația Rozarilor» și-a desfășurat activitatea. În anul 1946 vicarul din Tomești, Balázs Bors, a umblat la Izvoru Mureșului doar pentru înmormântări. În anul 1953 călugărul lazarist (misionar) dr. Ébner Jenő este silit să se mute la Izvoru Mureșului, cu domiciliu obligatoriu. De atunci și până în anul 1982, când a fost suspendat, el s-a ocupat de îngrijirea sufletului locuitorilor de religie romano-catolică din Izvoru Mureșului. Casa pe care și-a construit-o, din apropierea izvorului turistic al Mureșului, a devenit o «Casă de Rugăciuni», transformând-o (o parte a ei), în 1960, într-o capelă. Aici a fost jefuit și ucis în noaptea de 26 decembrie 1989, probabil de niște romi din Gheorgheni! La sfârșitul anilor 1960 s-a reușit să se facă rost de la C.A.P.-ul din Tomești de o parcelă de 900 mp. cu scopul de a o transforma în cimitir. Acest loc a fost împrejmuit cu un gard din plasă de sârmă. Trebuie să precizăm că până în anul 1938 la Izvoru Mureșului nu a fost un cimitir oficial. Cimitirul de atunci, de 220 mp., s-a înființat în anul 1938. La începutul anului 1990 arhiepiscopul Bálint Lajos împreună cu vicarii Horváth Antal și Fehér Mátyás, cu aportul financiar al credincioșilor din Izvoru Mureșului, au început să cumpere un teren în scopul construirii*

unei biserici… În 1990 s-au cumpărat 960 mp., în 1993-624 mp. și în 1994-500 mp. Toată această suprafață a fost cumpărată de la localnica Ferenc Aranka. Nu după mult timp, mai precis în data de 13 noiembrie 1999, Biserica Romano-Catolică din Izvoru Mureșului a fost sfințită." [51]

În curtea parohiei se află o clopolniță al cărei clopot a fost adus tocmai din Italia de căre dr. Kurkó Alajos. În 2017 paroh al Bisericii Romano-Catolice din Izvoru Mureșului era părintele Borka Ernö. Începând cu 1 august 2007, de când părintele Borka Ernö a preluat Parohia Romano-Catolică de la Izvoru Mureșului, au fost executate numeroase lucrări, precum:

-reparația bisericii de la Boteni;

-lucrări de modernizare la Biserica de sus din stațiune;

-cumpărarea unui teren pentru cimitirele catolice din Boteni și „Stațiune";

-de asemenea, s-a construit casa mortuară din „Heveder" și s-au reparat casele mortuare de la Boteni și din „Stațiune".

Părintele este prezent la activitățile religioase și culturale organizate în localitate. Este și un mare iubitor de sport. Consilierii parohiali sunt: Szabó Sándor, Fuer Zoltán, Hoszú János, Erős Márton, Simon Attila, Albert Arpád, Erős János și Baricz Imre.

Biserica Romano-Catolică de la Boteni (Izvoru Mureșului)

Ea a fost construită în anul *1938*, în timp ce paroh/părinte al comunității din Valea Strâmbă era *Felcser Miklós* iar la Boteni paroh era *Venczel Lajos*, pe un teren donat bisericii de *Bálint József*, în suprafață de 1.800 mp., situat în apropiere de strada Principală, aici incluzând pământul pe care era construită biserica, precum și cimitirul aferent. Tot acolo a fost construită o casă pentru predarea orelor de religie pentru tinerii din localitate, care ulterior s-a transformat, la subsol, în casă mortuară. În spatele bisericii a fost construită o clopotniță pentru ca în caz de primejdie să se poată da

[51] Albert József, consiler al bisericii, manuscris.

alarma, în caz de vreme rea, foc, inundații ori la moartea unui localnic. Consiliul Parohial este format din Fórika Gellert, Fórika András, Bálint Vilmos, Albert Mihály, Baricz Vincze, Mihok Jenő, Fórika József, Fodor Lőrincz Tibor și Fórika István.

P.S. În localitatea Izvoru Mureșului există și o *„Capelă reformată”,* construită în perioada 1999-2004, situată vis-a-vis de Pensiunea „Bianca”. Spre bucuria enoriașilor, un preot din Gheorgheni, Biró Sándor, vine o dată pe lună la Izvoru Mureșului pentru a ține slujbe.

Școala Primară Izvoru Mureșului

La Arhivele Naționale Harghita am găsit o informație extrem de prețioasă cu privire la vechimea primei școli românești din satul Izvoru Mureșului. Astfel, într-un document cuprins în *„Fondul Protopopiatul greco-catolic Gheorgheni (SJANHR), Dosarul 7”,* informație documentată de ziaristul Ștefan Danciu (de la ziarul „Informația Harghitei”), se menționează faptul că, pe la anul *1873,* în numele locuitorilor din cătunele *Tincani* și *Boteni,* care atunci aparțineau de Voșlăbeni, parohul Ioan C(i)obotariu (din Voșlăbeni) încheie o înțelegere (contract) cu un anume *Giorgiu Țiepelușu* pentru instruirea pruncilor, întrucât aceștia erau departe de școala din localitatea Voșlăbeni. Despre acest episod a scris fostul director al Arhivelor Naționale Mureș, *Liviu Boar*, în lucrarea *„Românii din Scaunele Ciuc, Giurgeu și Casin în Secolul XIX”*, la pagina 138.

Vor trece ceva ani până se va construi un local pentru școală. Până atunci tinerii din cele două cătune au învățat într-o casă pusă la dispoziție de un localnic. Aceasta a fost prima *„școală”* din Izvoru Mureșului. Mai târziu, în anul 1947, când s-a delimitat teritoriul „comunei politice” Izvoru Mureșului, într-un document emis de Prefectura Județului Ciuc, Procesul Verbal nr. 6567/1947[52], se precizează: *„Comitetul Școlar din comuna Tomești posedă*

[52] ANSJHR, *Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș (1944-1968),* nr. inventar 428 și 429.

85 jug. și 1.559 stg. de pădure. După această pădure comitetului școlar din comuna Izvoru Mureșului i se cuvine 4 jug. și 200 stg. pădure… Propunem mai departe ca să se predea comunei Izvoru Mureșului fâneața de 839 stg. cuprinsă în cartea funduară a comunei Tomești și situată în interiorul comunei Izvorul-Mureșului care de fapt a fost destinată comunei Izvoru Mureșului pentru *loc de școală.”*

În anul 1957 în Izvoru Mureșului existau 4 școli: două *„Școli Elementare”* în limba maghiară, una în limba română și *„Școala Profesională Specială”* („Preventoriul de copii”), cu un număr de 160 de elevi (veniți din toată țara). Arhiva acesteia din urmă se găsește la Liceul *„Mihai Saulescu”* din Predeal.

Într-un sat precum Izvoru Mureșului, unde numărul locuitorilor este mic (801 persoane, dintre care 471 maghiari și 329 români în 1992), și volumul de copii este redus numeric.

Astfel, în anul școlar 2017/18, în cele două unități de învățământ din Izvoru Mureșului învățau doar 28 de elevi, repartizați după cum urmează:

-7 copii preșcolari la *Școala Primară „Dr. Ébner Jenő”* (educatoare: Szász Zsófia);

-21 de elevi la *Școala Primară „Ion Creangă”* (învățători: Emilian Adam și Nagy Zsuzsanna)*:*

-7 copii învață la clasele cu predare în *limba română*:

-4 în clasa a III-a;

-3 în clasa a IV-a;

-14 elevi învață la clasele cu predare în *limba maghiară*:

-3 copii la clasa pregătitoare;

-6 elevi în clasa întâi;

-2 elevi în clasa a II-a;

-3 elevi în clasa a III-a.

Se spune că de aici, de la Izvoru Mureșului, ar fi plecat înaintașii lui Ion Creangă. Este motivul pentru care școala din localitate poartă numele de *Școala Primară „Ion Creangă*”. Cealaltă unitate de învățământ din Izvoru Mureșului a fost denumită *Școala Primară „Dr. Ébner Jenő*”, după numele călugărului lazarist (misionar) dr. Ébner Jenő (1907-1989).

Printre primii învățători care au predat în școala cu predare în limba română îi amintim pe preotul Petraș Ioan, pe învățătorii Aurelia Cerna, Bota Aurel ș.a.

În ambele școli au mai predat și alți învățători, profesori titulari ori suplinitori, precum: Micu Aurica, Aurelia Olteanu, Livia Răducu, Gegö Aranka, Vasilica Stratulat, Ioan Costea, Liviu Voaideș, Andrei Jenică, Ioan Hurubă, Gyula Harai, Mezei László, Doina Popovici, Antal Gizela, Tinca (Voaideș) Letiția, Georgeta Hanus, Ioana (Geta) Voaideș, Lenuța (Sfetcu) Vița, Ioniță (Argintaru) Voaideș, Mesko Ana, Cornelia Dandu Colceriu, Gheorghe Roșu, Letiția Suciu, Alexandru Deladi, Stela Suciu, Constantin Miclea, Aurel Vița, Ilie Lupu, Constantin Pasăre, Murat Actuan, Ileana Borda, Kemenes Carmen, Gabriela Bota (primul profesor din sat cu specializarea educație fizică și sport), Bota Gabriella, Emil Adam ș.a.

Biblioteca Sătească Izvoru Mureșului

Nu avem date exacte despre anul înființării *„Bibliotecii Săteşti”* din localitatea *Izvoru Mureșului*. Cert este că în anul 1957 la biblioteca din comuna Izvoru Mureșului existau doar 129 de cărți (!), dintre care 40 au fost transferate la *tabăra* din stațiune. Biblioteca era deschisă numai de două ori pe săptămână, joia după-amiaza și duminica. Din toți locuitorii doar 44 frecventau biblioteca sătească!

Într-un *„Raport Informativ, privind activitatea căminului cultural, biblioteci și situația presei”* (am păstrat grafia din text) redactat, în data 12 aug. 1957, de Constantin Crișan, secretar, și Aurel Bota, directorul Căminului Cultural din Izvoru Mureșului, se specifică faptul că: *„Abonați la ziare avem un număr de 76 de abonați în permanență la diferite ziare… mai slab sunt abonamentele la „Steaua Roșie” și „Vörös Zászló” (ambele au apărut la Tg.-Mureș, n.a.), în cursul luni august vom depune tot efortul pentru mărirea numărului de abonați la toate ziarele.”*

Opt ani mai târziu, în 1965, atunci când s-a făcut un control

la Biblioteca din Izvor, în 26 oct., existau scriptic 4.500 de volume!! (credem că cifra exactă era de cca. 450), din care multe lipseau. Tot atunci s-a făcut și *predarea*, după cum se menționează în Procesul Verbal: *„Tovarășa Fórika Ibolya predă, iar tovarășa Vaideș Letiția preia”.* În Procesul Verbal se (mai) menționează: *„Pentru purificarea ideologică a cărților din bibliotecă (!) se va deplasa un specialist (?!) din partea bibliotecii pentru a da ajutor bibliotecarei în această muncă. Sfatul Popular Izv. Mureș să asigure lemnele necesare pentru bibliotecară și să se repară cât mai urgent ușa. Sfatul Popular să controleze biblioteca din punct de vedere al administrației cât mai des. Să ia măsuri împotriva șoarecilor ca să nu fie o atmosferă neprielnică în acest local public/frig, murdărie, șoareci, miros/… Tovarășa bibliotecară Vaideș Letiția să nu primească alte munci în afară de bibliotecă și muncile legate de această.”* Procesul Verbal este semnat de Csata Ambrus, directorul Bibliotecii Raionale din Gheorgheni, la data de 26.10.1965.

Gara C.F.R. Izvoru Mureșului

Se știe că o infrastructură bine pusă la punct, în special cea de transport, duce la dezvoltarea economica a localităților legate de calea ferată. În 1867 în Transilvania, în timpul existenței Imperiului Austro-Ungar, ministrul transporturilor din acea vreme, contele Mikó Imre, a alcătuit un vast program de construcție de căi ferate sub titlul *Rețeaua de cale ferată a Ungariei*, în care, la punctul 23, figura o linie în direcția teritoriului secuiesc: Brașov-Sfântu Gheorghe-Miercurea Ciuc- Gheorgheni. Dorința secuilor era ca ținuturile locuite de ei să fie legate prin calea ferată.

Legea elaborată la data de 5 mai 1895 vine în întâmpinarea acestui deziderat și pune astfel bazele construirii liniei Sfântu Gheorghe-Miercurea Ciuc-Ghimeș frontieră, pentru care s-a alocat suma de 12,8 milioane forinți. Respectând contractele, porțiunea Sfântu Gheorghe-Miercurea Ciuc a fost dată exploatării la 5 aprilie 1897, iar restul liniei, Miercurea Ciuc-Ciceu-Ghimeș frontieră, la

18 octombrie 1897. Istoria acestei linii de cale ferată a fost destul de animată. De la inaugurare și până în anul 1920 ea a aparținut MÁV-ului. Ca urmare a *Tratatului de la Trianon*, calea ferată Sfântu Gheorghe-Miercurea Ciuc-Ciceu-Ghimeș frontieră trece din proprietatea statului maghiar în proprietatea statului român, fiind preluată de C.F.R. și exploatată de aceasta până în anul 1940 când, ca urmare a Dictatului de la Viena, teritoriul este cedat statului ungar, iar exploatarea liniei revine din nou MÁV-ului. În perioada războiului, între anii 1944-1945, linia a fost parțial distrusă de bombardamente, circulația normală fiind reluată la data de 10 mai 1946, din nou de către C.F.R."[53]

În anul 1907 orașul Gheorgheni (*Gyergyószentmiklós*), care era un important centru de prelucrare a lemnului, a fost legat cu Miercurea Ciuc, via Ciceu. Atunci, în 1907, a fost prima dată când trenul a circulat prin satul Izvoru Mureșului! În această zonă muntoasă, dintre Munții Harghita și Munții Gurghiu, unde se află situat satul Izvoru Mureșului, constructorii au avut de depășit multe greutăți. Calea ferată este situată la altitudinea de 850 de metri. Cert este faptul că locuitorii satului amintit au auzit șuieratul primei locomotive, care transporta călători, în data de 5 decembrie 1907, când a fost finalizat acest traseu feroviar. Aproape în același timp s-a construit și linia ferată ce lega orașul Tg.-Mureș de Gheorgheni. Vor trece însă mulți ani până când trenurile vor opri în satul Izvoru Mureșului!

Dintr-o NOTĂ adresată Prim-Ministrului României de către Prefectura Județului Ciuc, cu numărul 4245, datată 6 iulie 1946[54], cu privire la dezlipirea cătunului Mureș-Izvor..., aflăm că la data menționată *nu* exista gară în satul Izvoru Mureșului! (Credem că acolo, în acea NOTĂ, autoritățile de atunci au făcut o greșeală, probabil din cauza faptului că nu stăpâneau bine limba română ori din ignoranță, întrucât, se știe, calea ferată care trecea prin Izvoru Mureșului a fost finalizată în anul 1907, iar după unele surse în 1905.).

---

[53] Tren Magazin, nr. 23, Szeles József, TCR-Sf. Gheorghe/Covasna.

[54] Serviciul Arhivele Naționale Harghita, *Fondul: Primăria comunei Izvoru Mureșului (1944-1968),* nr. inventar 428 și 429, u.a. 126.

Încet-încet, de la statutul de *Haltă*, Izvoru Mureșului a devenit *GARĂ* un pic mai târziu, odată cu dezvoltarea turismului din zonă. Cea mai recentă decizie de autorizare de funcționare a stației C.F.R. Izvoru Mureșului datează din anul 1976!

În anul 2018, erau impiegați de mișcare următorii: Laura Chindea, Gabor Doru, Maria Filimon, Ördög Magdolna și Albert Ana Maria.

„Complexul Sportiv Național" Izvoru Mureșului

Puțină istorie

În anul 1902 căile ferate au construit un „cămin de apă" (turn de apă), pentru alimentarea cu apă a locomotivelor cu aburi (primele locomotive vor trece prin Izvoru Mureșului de abia în anul 1904), la care ulterior s-au racordat și câteva cabane existente atunci în localitatea harghiteană. După apariția căii ferate care trecea prin satul *Izvoru Mureșului* (în 1907), au început să se dezvolte agricultura, creșterea animalelor, în special, și turismul.

Unii oameni cu fler, cu simț al afacerilor, au știut că zona are un potențial turistic deosebit. De pe platoul înclinat pe care este așezată partea de sus a satului *Izvoru Mureșului* vezi munții care înconjoară localitatea harghiteană. Toamna, când frunzele arborilor din pădure își schimbă culoarea, priveliștea îți taie respirația.

„Primele vile (cabane) existente în localitatea *Izvoru Mureșului*, care aveau doar câteva camere fiecare, aparțineau unui evreu ce purta numele de *Krauss Domokos Eugen și* care a fost administrator la Cantina U.P.M.*"*, spun oamenii din sat. Pentru a se deosebi una de alta acestea erau numerotate, precum Siesta I, II, III, ori altele se numeau Vila „Bagolyvár", Vila „Weekend", Vila „Albastră", Vila „Zöld". Unele dintre aceste vile (căbănuțe) erau amplasate pe actuala suprafață a Complexului Sportiv Național în timp ce altele se găseau în exteriorul perimetrului Complexului.

După cel de-al Doilea Război Mondial, după venirea comuniștilor la putere, *„la propunerea Partidului Muncitoresc Român Consiliul de Miniștri a adoptat și Marea Adunare Națională*

a votat în unanimitate Legea pentru Naționalizarea întreprinderilor industriale, miniere, bancare, de asigurări și de transport.”[55]

Dintr-o dată mulți oameni au rămas fără agoniseala de o viață! Așa a fost deposedat de vile (și) domnul *Krauss* din Izvoru Mureșului, despre care bătrânii din sat își amintesc că era un om bun la suflet. După preluarea vilelor din Izvoru Mureșului de către statul comunist, acestea au fost rebotezate cu nume precum: *„Harghita”*, *„Sovata”*, *„Decebal”*, *„Traian”*, *„Licurici”*, *„Ileana Cosânzeana”*, *„23 August”*, *„Izvor”*, *„Caraiman”*, *„Drobeta”*, *„Făt Frumos”*, *„Bicaz”*, *„Căprioara”*, *„Orșova”*, *„Mureș”*, *„Carpați”*, *„Singuratică”*, *„Suhard”*, *„Călin”* ș.a.

În anul 1950 a fost organizată în aceste locuri o tabără de pionieri care a funcționat până în 1952. În anii următori tabăra s-a mărit și în 1953 este transformată în D.G.R.M., găzduind elevii Școlii Profesionale până în anul 1955, după care a luat ființă chiar o școală profesională specială care a funcționat până în 1958.

În perioada 1954/1955 s-a construit Uzina Electrică pentru a deservi aceste locații. Datorită dezvoltării taberei s-au făcut noi amenajări și construcții, astfel apărând „Clubul”, „Cantina” și „Baia”!

În anul 1959 tabăra școlară s-a transformat într-o tabără studențească națională, ca loc de recreere, educație și odihnă pentru studenții din întreaga țară[56].

Vechea cantină era situată în locul în care se află acum Sala de sport (asta prin anii’60). Până în anul 1968 aceste vile au fost folosite de Întreprinderea Climaterică Lacul Roșu pentru organizarea de tabere scolare, dar și pentru cazarea turiștilor. În decursul acelor ani unele dintre vile au fost distruse, majoritatea dintre ele fiind făcute din lemn și degradându-se cu trecerea timpului. La 24 ianuarie 1968, printr-un ordin semnat de președintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, s-a înființat *Biroul de Turism pentru Tineret*, care era agenția de turism a Uniunii

[55] Adevărul, duminică 12 iunie 1948, Seria III, Anul XVIII, Nr. 1144, pag. 1.

[56] Monografia comunei Izvoru Mureșului, Ioan Costea, 1967 și Date privind informarea și dezvoltarea comunei Izvoru Mureșului, redactată de Comitetul Executiv al Sfatului Popular al comunei Izvoru Mureșului.

Tineretului Comunist din România. Un an mai târziu, în 1969, vilele (clădirile) și baza sportivă de la Izvoru Mureșului se transmit din administrarea Întreprinderii Climaterice Lacul Roșu în administrarea Biroului pentru Turism și Tineret (B.T.T.) în vederea amenajarii unei tabere de odihnă pentru tineret și studenți.

Iată Hotărârea Consiliului de Miniștri:

„În scopul amenajării unei tabere de odihnă pentru tineret și studenți la Izvorul Mureș. Consiliul de miniștri al Republicii Socialiste România hotărește: Art. 1. Pe data de 1 ianuarie 1969, bunurile imobile, clădirile de locuit, clubul, terenurile de sport și barul împreună cu terenurile și toate clădirile aferente acestora și bunurile mobile ce sunt destinate pentru odihnă sau deservirea social-culturală din stațiunea climaterică Izvoru Mureșului, se transmit din administrarea Întreprinderii Climaterice Lacu Roșu, de sub îndrumarea Comitetului Executiv al Consiliului Popular al Județului Harghita, Biroului de Turism pentru Tineret al Uniunii Tineretului Comunist. Prin protocolul încheiat între Comitetul Executiv al Consiliului Popular al județului Harghita și Biroul de Turism pentru Tineret se vor stabili bunurile care se transmit potrivit aliniamentului precedent. Art. 2. Pentru funcționarea fără întrerupere a activității de deservire a taberei de odihnă pentru tineret și studenți, angajații care asigură această activitate se transferă, potrivit Codului Muncii, de la Întreprinderea Climaterică Lacul Roșu la Biroul de Turism pentru Tineret al Uniunii Tineretului Comunist.” Documentul este semnat de Președintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, la 24 ianuarie 1969.

După preluare, B.T.T.-ul a construit vilele *„Horea”*, *„Cloșca”*, *„Crișan”*, *„Izvor”* și *„Drobeta”*, iar mai târziu Vila *„Hășmaș”* pentru Nicu Ceaușescu (din anul 2007 această vilă este administrată de Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Harghita). Dacă tabăra de la Costinești era căutată, vara, pentru *„Serbările Mării*, cea de la Izvoru Mureșului era luată cu asalt în fiecare iarnă, pentru schi și pentru „*Serbările Zăpezii”*. *„Seara facultății de...”*, discoteca și pârtia de schi erau punctele de atracție pentru numeroșii studenți prezenți în stațiunea harghiteană a tineretului. În anii’80, discoteca din Izvoru Mureșului era cea mai

renumită, fiind frecventată atât de tinerii din zonă, cât și de mulți veniți tocmai de la Brașov, Tg.-Mureș ori de la Miercurea Ciuc!

Între timp s-a construit și o Sală de Sport, în apropierea Vilei „Horea”. Din păcate acoperișul acestei săli a ars în anul 2006. Sala de Sport n-a fost reconstruită nici până în ziua de astăzi, deși directorul Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului, Gavril Chindea, a făcut tot posibilul, toate diligențele, pentru ca să se construiască una nouă.

După 1989, baza Complexul de Turism pentru Tineret Izvoru Mureșului a aparținut până în anul 1996 de S.C. Biroul de Turism și Tranzacții!! Conform H.G. nr. 370/21 mai 1996, „Se aprobă transmiterea, fără plată, a Complexului de Turism pentru Tineret Izvoru Mureșului, compus din construcții și teren aferent, împreună cu obiectele de inventar din dotare, din patrimoniul Societății Comerciale „Biroul de Turism și Tranzacții București”, în proprietatea publică a statului și în administrarea Ministerului Tineretului și Sportului, pentru Centrul Român pentru Promovarea Cooperării Europene în domeniul Tineretului (EUROTIN)”.

Prin Ordinul Ministrului Tineretului și Sportului Alexandru Mironov, nr. 492/27.11.1996 (Art. 1), „Cu data de 1 ianuarie 1997, Complexul de Turism pentru Tineret Izvoru Mureșului se transmite fără plată din administrarea Centrului Român pentru Promovarea Cooperării Europene în Domeniul Tineretului (EUROTIN) în administrarea Direcției pentru Tineret și Sport Harghita (fără personalitate juridică)”.

În anul 2002 baza a fost preluată de Ministerul Tineretului și Sportului (M.T.S.), conform Hotărârii de Guvern nr. 1.590 din 18 decembrie 2002.

„În temeiul art. 107 din Constituție și al art. 80, Guvernul României adopta prezenta hotărâre:

Articolul 1. Se aprobă înființarea Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului”, având sediul în comuna Voșlăbeni, satul Izvoru Muresului, județul Harghita, ca instituție publică cu personalitate juridică în subordinea Ministerului Tineretului și Sportului, prin reorganizarea unității fără personalitate juridică de administrare a bazelor sportive din subordinea Direcției pentru

tineret și sport a județului Harghita, care se desființează.

Articolul 2 (1). Obiectul de activitate al Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului" îl constituie administrarea bazei materiale destinate cu prioritate pregătirii loturilor naționale și olimpice, precum și organizării competițiilor sportive de nivel național și internațional. (2) În perioadele în care nu sunt organizate activități de natura celor prevăzute la alin. (1), Complexul Sportiv Național „Izvoru Muresului" poate organiza și alte acțiuni sportive și de tineret.

Articolul 3. Bunurile imobile prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre, precum și bunurile mobile aflate în administrarea unității fără personalitate juridică de administrare a bazelor sportive din subordinea Direcției pentru tineret și sport a județului Harghita se transmit fără plata în administrarea Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului".

Articolul 4. Predarea-preluarea bunurilor prevăzute la art. 3 se face prin protocol încheiat între părți, în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, pe bază de bilanț, cu activul și pasivul existente la data de 31 decembrie 2002.

Articolul 5. Finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului" se asigură din venituri proprii și din alocații de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Tineretului și Sportului.

Articolul 6. Pe data intrării în vigoare a prezentei hotărâri personalul existent al unității care se desființează potrivit art. 1 este preluat de Complexul Sportiv Național „Izvoru Muresului" și se consideră transferat.

Articolul 7 (1). Conducerea Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului" este asigurată de un director general, numit prin ordin al ministrului tineretului și sportului. (2) Statul de funcții și regulamentul de organizare și funcționare ale Complexului Sportiv Național „Izvoru Muresului" se aprobă prin ordin al ministrului tineretului și sportului.

Articolul 8. Punctul IV „Complexuri sportive naționale" din anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 6/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Tineretului și Sportului, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 10 ianuarie 2001, cu modificările ulterioare, se completează cu poziția nr. 9 care va avea următorul cuprins:

Nr. crt.	Denumirea unității	Sursa de finanțare
9.	Complexul Sportiv Național «Izvoru Mureșului»	Venituri proprii și alocații de la bugetul de stat”

Prim-ministru Adrian Năstase” Publicat în Monitorul Oficial nr. 56 din 31 ianuarie 2003[57].

De-a lungul anilor au fost directori la Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului următorii:

-Simion Adrian: 1969-1970;
-Liviu Truța: 1970-1974;
-Dinu Mihai: 1974-1977;
-Olteanu Alexandru: 1978;
-Liviu Movilă: 1978-1984;
-Constantin Strujan: 1984-1986;
-Constantin Solomon: 1986-1989;
-Traian Munteanu: 1990-1994;
-Gavril Chindea: 1994-1996;
-Sorin Mitulescu: 1996-1997 (EUROTIN);
-Csiki Andrei: 1997-2002 (dir. DJST HR);
-Gavril Chindea: 1997-2002 (șef complex);
-Csiki Andrei: 2003-2004 (dir. general);
-Gavril Chindea: 2003-2004 (dir.general adjunct);
-Gavril Chindea: 2004-până în prezent, 2018 (director).

În perioada 1990-2018 la conducerea Ministerului Tineretului și Sportului sau la Agenția Națională pentru Sport au fost următorii miniștri/președinți: Mircea Angelescu, Bogdan Niculescu-Duvăz, Ioan Moldovan, George Angelescu-Alexandru, Alexandru Mironov, Mihai Sorin Stănescu, Crin Antonescu, Georgiu Gingăraș, Gabriela Szabó, Constantin Diaconu, Florian Gheorghe, Octavian Belu, Cornel Dinu. Pe unii dintre miniștri am

[57] http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/41547

„uitat” să-i enumărăm, deoarece și domniile lor, în perioada în care au fost miniștri sau președinți, au uitat de Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului!

Mai mult decât atâta, unii dintre ei au fost și de o răutate inimaginabilă, ca să nu vorbim mai rău, că ar fi cu păcat! Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului are o capacitate de cazare de 150 de locuri, situate în 5 vile, și 240 de locuri de servire a mesei în Cantina-Restaurant proprie. Sportivii, dar și turiștii, se pot caza în cele 5 vile existente în cadrul „Complexului Sportiv Național” Izvoru Mureșului:

Vila Drobeta: -are capacitatea de 14 locuri de cazare în camere cu două paturi, fiecare cameră având grup sanitar propriu și televizor; la parter există un living spațios plus două camere, fiecare cu baia proprie; această vilă a fost construită la inițiativa lui Nicu Ceaușescu, căruia îi plăcea foarte mult să stea la Izvoru Mureșului.

Vila „Horea”: -aici se găsește sediul administrativ al complexului; -are capacitatea de cazare de 24 de locuri în camere cu două paturi, cu grup sanitar propriu, în fiecare cameră existând și televizor;

Vila „Cloșca”: -are capacitatea de cazare de 40 de locuri în 19 camere care au 2-3 paturi, cu grup sanitar propriu și cu televizor în fiecare cameră;

Vila „Crișan”: -aici sunt 44 de locuri de cazare în 19 camere cu 2-3 paturi, cu grup sanitar propriu și TV în fiecare cameră;

Vila „Izvor”: -are capacitatea de 28 de locuri de cazare în 13 camere cu 2-4 paturi, cu grup sanitar propriu și TV în fiecare cameră, În cadrul acestei vile se mai află: *Cantina Restaurant* (la parter), care are o bucătărie modernă; angajații de aici, bucătăresele, gătesc multe mâncăruri renumite și gustoase, *ca la mama acasă*, *Recepția*, *Barul* (la primul etaj), *spațiile de cazare* (la mansardă) și *magazia* (la subsol).

Complexul dispune de o sală de forță și 3 săli de conferințe în cadrul „Clubului”, o centrală termică, spălătorie, hidrofor, punct sanitar și control antidoping, un teren de fotbal cu gazon natural (100 x 54 m), teren sintetic de minifotbal (40 x 20 m), teren de baschet cu suprafață modulară, teren de tenis de câmp cu o

suprafață modulară, pârtie de schi.

Pe lângă oferirea serviciilor de cazare și masă, sportivii au posibilitatea să efectueze stagii de pregătire în cantonamente.

În cadrul complexului au efectuat stagii de pregătire sportivi de la cluburi cu renume, cum ar fi: Olimpia București, C.S. Botoșani, C.S. Baia Mare, C.S.M. Iași, C.S. Mureșul Târgu-Mureș, C.S. Baschet Steaua București, C.S.M. Dunărea Galați, C.S. Muschetarii Brașov, CSS nr. 6 București, C.S. Tomitani Constanța, C.S. Petrolul Ploiești, C.S. Farul Constanța ș.a. S-au mai pregătit în „Complex" și sportivii ce aparțin de diferite federații naționale, precum: F.R. Hochei pe Gheață, F.R. Ciclism, F.R. Canotaj, F.R. Scrabble, F.R. Sportul pentru Toți, F.R. Patinaj, F.R. Scrimă, F.R. Karate WKC, F.R. Rugby, F.R. Bridge, F.R. Tir cu Arcul, F.R. Radioamatorism. Anul trecut, în 2017, aici s-a desfășurat Campionatul Național de Radioamatorism.

De asemenea, Complexul a găzduit și diferite acțiuni, colocvii, tabere de vară, printre care putem aminti *„Universitatea de Vară"* cu românii de pretutindeni, la care au participat cursanți, profesori, doctoranzi, tineri profesori, oameni politici, lideri ai organizațiilor românești din Ucraina, Serbia, Ungaria, Bulgaria, Croația, Albania, Macedonia, Republica Moldova, Italia, Spania ș.a. Despre *„Universitatea de Vară"* vom scrie într-un capitol separat. Cine a văzut „Complexul" mai demult poate a observat că aici au fost efectuate, an de an, lucrări de reparații capitale, curente, modernizări.

Le amintim numai pe cele mai importante: reparațiile capitale, efectuate la vilele Cloșca și Crișan, la Club, la Terasa de vară, la spălătorie și la centrala termică. S-au modernizat și amenajat aleile și parcările, terenurile de baschet și tenis de câmp, terenurile de fotbal și minifotbal ș.a. De asemenea, s-a reușit forarea a două puțuri de apă și modernizarea sistemului de distribuție a apei. În 2018, la Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului erau angajate 30 de persoane: György Karoly, Ligioara Colceriu, Vaidoș Nucu Marcel, Fórika Árpad, Berecz László, Irina-Elena Bidașcă, Costel-Ioan Tinca, Dobos András, Marilena-Elena Mihai, Baricz Ervin, Maria-Adina Micu, Borda Florin, Gavril Chindea, Sándor

Alfred, Daniela-Maria Chindea, Rafila Cojocariu, Violeta Cotaie, Kristof Nicolae, Dorina Baciuc, Iuliu Bota, Hoszú Irma, Adamosi Csila Kinga, Baricz Éva, Fórika Judit, Lorenzovici Juliana (în fotografie în *Albumul Foto*). Lipsesc din fotografie: Albert Árpad, Albert Piroska, Szöcs Béla, Fórika Ágnes și György Kristina.

Parcul Național „Cheile Bicazului-Hășmaș”

Sediul administrației *Parcului Național Cheile Bicazului-Hășmaș* se află în satul-stațiune Izvoru Mureșului. *Parcul* s-a constituit odată cu apariția Legii 5/2000, având o suprafață de 6.575 ha, pe cuprinsul a două județe, Neamț și Harghita. Este direct subordonat Direcției Silvice Miercurea Ciuc. Parcul este localizat în Munții Hășmaș, situați în grupa centrală a Carpaților Orientali. *Parcul* se află în zona central-nord-estică a României, pe raza celor două județe menționate, Neamț și Harghita.

Aria protejată *Cheile Bicazului-Hășmaș* este străbătută de drumul DN12 C, care leagă localitatea Gheorgheni de Bicaz. Accesul spre Hășmașul Mare se poate face și de la Bălan, pe DN12.

În *Parc* se găsesc următoarele rezervații naturale: Cheile Bicazului și Lacul Roșu, Cheile Șugăului, masivul Hășmașul Mare-Piatra Singuratică, Hășmașul Negru și Avenul Licaș. Într-o zonă deosebit de pitorească, cum este aceasta, se găsesc multe trasee turistice. Pe unele dintre acestea le-am menționat la capitolul *Trasee turistice*.

Trasee turistice

Aflându-se în zona montană, iubitorii muntelui au posibilitatea de a face multe drumeții pe munții care străjuiesc de o parte și de alta stațiunea harghiteană Izvoru Mureșului. Traseele turistice, ale căror marcaje au fost refăcute nu demult, pornesc în special din stațiunea Lacu Roșu, dar și din Izvoru Mureșului.

Trei trasee turistice mai importante au ca punct de plecare Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului:

„Traseul 1: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului-Vârful Arama Neagră, 1538 m., (în apropierea căruia se află izvorul geografic al Mureșului), traseu marcat cu punct albastru pe fond alb, distanța de parcurs fiind de 7 km, cca. 3 ore și jumătate de mers.

Traseul 2: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului-Peștera Sugó, traseu marcat cu triunghi galben, distanța 10 km, altitudinea maximă fiind de 1286 de metri, cca. 4 ore de mers.

Traseul 3: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului-Pârtia de schi-Vârful Gréces, 1.111 metri, traseu marcat cu triunghi roșu pe fond alb, pe o distanță de 1,95 km, cca. o oră de mers.

Există și *trasee turistice nemarcate*, precum:

-Izvoru Mureșului-Izvoru de apă minerală, 2-3 ore de mers;

-Izvoru Mureșului-Piatra Singuratică, 1608 m, cca. 6 ore de mers;

-Izvoru Mureșului-Mlaștina „După Luncă” (60 ha), în apropierea comunei Voșlăbeni.

De la Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului se pot organiza diferite excursii:

-Izvoru Mureșului-Lacu Roșu-Cheile Bicazului, barajul natural de la Bicaz;

-Izvoru Mureșului-Toplița-Borsec;

-Izvoru Mureșului-Pasul Bucin-Salina Praid-Sovata și Lacul Ursu din Sovata;

-Izvoru Mureșului-Miercurea Ciuc-Mănăstirea Franciscană

Șumuleu Ciuc-Cetatea Miko;

-Izvoru Mureșului-Tușnad.

Îngrijitorii de la Parcul Național „Cheile Bicazului-Hășmaș” ne recomandă alte trasee turistice, majoritatea dintre acestea având ca punct de plecare stațiunea Lacu Roșu:

Traseul nr. 1: „Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Balconul de Piatră (1007 m) - Drumul lui Márton Ferenc - Păstrăvărie (993 m) - Debarcader (983 m) - Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) (traseu circular).

Durata de parcurgere: 1 oră.

Distanța de parcurs: 3,5 km.

Diferență de nivel: 40 m, plimbare ușoară.

Pornim de la Restaurantul Lacul Roșu. Aici, între restaurant și magazin este locul în care se întâlnesc traseele din stațiune. În spatele Motelului Lacul Roșu, pe o potecă bine bătătorită, intrăm în pădure; urmează singurul urcuș al traseului. După cca. 250 m de urcuș ajungem la Balconul de Piatră. Este unul din cele mai frumoase puncte de belvedere ale stațiunii Lacu Roșu, la 15-20 m deasupra luciului apei. După Balconul de Piatră poteca mai urcă puțin, apoi se duce paralel cu malul lacului și coborâm la capătul acestuia. Aici marcajele cruce albastră și cruce roșie se despart; marcajul nostru merge mai departe pe lângă pârâul Suhard spre Piatra Likás. Traseul continuă pe drumul forestier, denumit după cel care l-a construit, Márton Ferenc din Gheorgheni. Următorul punct ce merită amintit este Poarta de Piatră; și aceasta, ca și perechea sa din Cheile Bicazului, și-a căpătat forma actuală după exploziile din timpul construirii drumului. De la Poarta de Piatră mai avem de mers numai câteva sute de metri până la păstrăvărie. De aici pornește drumul asfaltat prin pădure la Vila Borș (cca. 300 m). Podul de lemn de la capătul lacului trecea cândva peste Lacul Mic, care între timp a fost umplut de aluviuni; acum este un tufiș în locul lui. Urmăm marcajul de pe malul de est și după 800 m ajungem la Vila Debarcader. De la debarcader putem închiria bărci de 4-6 persoane în perioada mai-septembrie, cu care putem face plimbări pe lac. Traseul se încheie cu traversarea digului natural care a închis valea, surpându-se de pe Piatra Ghilcoș și, pe lângă vânzătorii de suveniruri, ajungem la punctul de unde am plecat.

Traseul nr. 2: Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Vila

Bucur (990 m) - Cabana Suhard (1091 m) - Șaua Suhard (1202 m) - Vf. Suhardul Mic (1345 m).

Durata de parcurgere: 1 1/4 ore.

Distanța de parcurs: 3 km.

Diferență de nivel: 378 m, accesibil tot anul.

Începem traseul din fața Restaurantului Lacul Roșu. Primii 200 m îi parcurgem pe DN 12 C, apoi trecem podul Bicazului și mergem spre Vila Bucur. Clădirea este cea mai veche construcție turistică din stațiune, a fost ridicată în 1926. Cu aceasta a început turismul din Lacu Roșu. Puțin mai departe drumul asfaltat se termină, până la Cabana Suhard urcăm pe un drum de macadam. De aici poteca ne conduce sub peretele sudic al Suhardului Mic, de unde pornesc traseele de alpinism. Poteca urcă în șaua Suhardului. Aici întâlnim traseul marcat cu linie galbenă care urcă de la pârâul Kupás.

Înainte să continuăm drumul la Suhardul Mic, putem face un ocol de 1,1 km la Suhardul Mare. Din șa, pe o potecă fără marcaj, pe lângă pârtia de schi Suhard, după o plimbare de 25 minute putem ajunge la Suhardul Mare (1504 m), un punct de belvedere.

Din șaua Suhardului trecem printr-o pădure, apoi după 400 m de urcuș abrupt ajungem pe platoul Suhardului Mic, de unde avem o vedere de o frumusețe rară asupra stațiunii, brațului din Valea Oii a Lacului Roșu și vârfurilor din jur. Cu puțin noroc putem vedea și capre negre.

Traseul nr. 3: Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Cheile Bicazului - Cheile Bicazului Mic - drumul Surducului - șaua Piatra Roșie (1011 m) - Lacul Roșu (967 m) (traseu circular).

Durata de parcurgere: 3-4 ore.

Distanța de parcurs: 10 km.

Diferență de nivel: 44 m, accesibil tot anul, traversarea Bicazului Mic pe timp ploios sau iarna-primăvara poate fi problematică.

Plecăm din fața Restaurantului Lacul Roșu. În primele sute de metri mergem prin intravilanul stațiunii și, după ce trecem de intrarea în vila Raza Soarelui, coborâm în Cheile Bicazului. Intrarea în Chei este marcată de stânca „Turnul Porții” și Făgetul Ciucului. Pârâul Bicaz curge într-o vale străjuită de pereți stâncosi cu înălțimea între 100 și 350 m. Imediat după intrare, pe malul stâng,

este Grădina Zânelor, o formațiune specifică de stânci, locul preferat al caprelor negre. Vizavi începe cel mai important traseu de alpinism din Făgetul Ciucului, Lacrima Stâncii. După puțin timp ajungem la podul dublu de la gura pârâului Kupás (944 m), începutul traseelor nr. 5 și 6, în același timp intrarea în cheile (canionul) Kupás-ului. În apropiere este peștera Suhardului (traseul nr. 5), singura peșteră cunoscută din Suhardul Mic. Pe porțiunea următoare DN 12 C se îndepărtează de apele Bicazului și șerpuiește printre creasta Kupás și Făgetul Ciucului până la Poarta de Piatră. Și aceasta - ca și perechea sa de lângă Lacul Roșu - s-a creat în urma exploziilor cu care s-a excavat traseul drumului. De aici pornesc traseul nr. 7, care duce în stațiune și traseul nr. 16, care duce la Piatra Maria, initial pe Drumul Vărarilor, un drum forestier spre dreapta. Se vede deja Piatra Altarului, formațiunea de stâncă pe care putem observa foarte des alpiniști ce „atârnă" de peretele vertical. Încep „Serpentinele Mici", primele două serpentine din Cheile Bicazului, unde trecem pe lângă singurele case din Chei. În prezent Vila Márta, câteva căsuțe de lemn și niște locuri de corturi reprezintă posibilitățile de cazare din Chei. Primii care au reușit escaladarea dificilă a Pietrei Altarului au fost doi tineri din Brașov, *Csallner Ervin și Goldschmidt Waldemar* (1934), dar eroul adevărat este *Keresztes Zoltán* din Joseni, care a urcat cu picioarele goale, în costum popular secuiesc. Părăsim singurul loc populat din Chei (km 29) și ajungem foarte curând la tunelul vechi săpat în stâncă, pe lângă care s-a construit un alt tunel, modern, în ultimii ani. Vizavi apa Bicazului parcurge porțiunea cu cea mai mare cădere din chei, cu numeroase căderi mai mici de apă. Aici se află și gura pârâului Lápos, „surducul" care aparține unuia dintre cele mai spectaculoase trasee (nr. 15) ale zonei. După ce ieșim din tunelul întunecat și umed începe „Serpentina Mare" pe versantul nordic al Pietrei Maria. Drumul coboară peste 50 m. După Serpentina Mare începe Poarta Iadului, punctul în care Piatra Maria și Peretele „Bardócz" aproape se ating. Cu numai 150 m mai jos începe „Târnațul Iadului". De aici se văd „Piatra Altarului", Peretele „Bardócz", „Turnul Negru" - formațiunea stâncoasă din Piatra Maria și stâncile din Piatra Surducului. Incepe „zona comercială" a cheilor. La podul neterminat de la gura pârâului Bicazul Mic (așa-numitul Pod al Maghiarilor) marcajul părăsește DN 12 C și urcă în cheile Bicazului

Mic. De aici începe „Gâtul Iadului”, porțiunea cea mai îngustă a Cheilor, străjuită din dreapta de Piatra Surducului și spre stânga de Peretele Bardócz. Deasupra malului stâng al Bicazului putem admira „Turnul de Pază” și „Cortul de Piatră”, două formațiuni de stâncă deosebit de interesante. Mai jos spre dreapta remarcăm „Rezervația” și „Lumea Pierdută”, două rezervații ale naturii, ultimele refugii ale unor plante ca „Taxus baccata”, locuri accesibile numai pentru alpiniști.

Sub Rezervația, la piatra kilometrică nr. 31, este punctul cel mai îngust al Cheilor, la doar 800 de m de la capătul lor, cu cele două puncte de reper: spre stânga „Peștera Cascadei” - deasupra ultimului pod din Chei - și puțin mai jos „Izvorul Mária”. Ieșind din chei, la gura pârâului Bardócz se afla Vila Iadului, loc important de cazare, care a ars din temelii în anii 1940. Dacă urmăm marcajul linie galbenă, trecem peste pod și mergem mai departe pe malul stâng al pârâului Bicazul Mic, ajungem după 200 m la pârâul Bardócz.

Vara, pe timp frumos, traversarea nu reprezintă o problemă, dar în rest traversarea poate fi dificilă, dacă nu chiar imposibilă. Poteca turistică urcă pe malul drept, sub Piatra Surducului, printre stânci mărunte, rezultatul prăbușirii unei părți din peretele stâncos cu câțiva ani în urmă. Urmează un urcuș abrupt, pe un teren împădurit, după care ajungem pe versantul sud-estic al Pietrei Surducului. După câțiva metri de ocol putem ajunge la punctul de belvedere al Bicăjelului.

Ne întoarcem la marcajul linie galbenă, cărarea coboară printr-un mestecăniș în valea pârâului Cighenilor, plină de căderi de apă. De aici trebuie să ne cățărăm 400 m ca să ajungem pe Poiana Surducului. Pe această porțiune marcajul este aproape inexistent. Traseul mai urcă până la Vf. Surducul Mic (950 m) și la locul numit „Căprăria” ajungem la drumul vechi al Surducului. După o plimbare confortabilă de 1 km, ocolind vârful spre sud, ajungem iarăși în valea pârâului Bicazul Mic. Putem trece pârâul la capătul sudic al cheilor acestuia pe un podeț de scânduri, traversăm mica luncă și urcăm abrupt pe Drumul Surducului. Traseul acestuia este dificil din cauza gardurilor, dar la capătul poienii ajungem la drumul forestier Bicăjel. Acest loc este numit de localnici Poiana Vărarilor; de aici pornește spre dreapta Drumul Vărarilor care

urmărește și marcajul triunghi galben (traseul nr. 7). Apoi urcăm în șaua Piatra Roșie (1011 m). O traversăm, ajungem înapoi în județul Harghita și- peste puțin timp- în stațiunea Lacu Roșu.

Traseul nr. 4: Gura pârâului Kupás (944 m) - valea Kupás - gura pârâului Kupășul Mic (962 m) - Drumul Lápoșului (1435 m).

Durata de parcurgere: 2 ore.

Distanța de parcurs: 7 km.

Diferență de nivel: 491 m, accesibil pe jos tot anul, iar cu mașina cu excepția iernii.

Pornim de la gura pârâului Kupás, la 1,8 km de stațiunea Lacu Roșu și urmăm - aproape tot traseul - drumul forestier Kupás. La început marcajele punct albastru și cruce roșie merg împreună, drumul urcă lin prin Cheile Kupășului. La dreapta trecem de o piatră, de aici la cam 250 m marcajul cruce roșie părăsește drumul forestier și urcă spre nord pe o potecă lată.

După ce ieșim din chei valea se lărgește și după câteva minute ajungem la cantonul silvic de la gura Kupășului Mic. Cu 180 m mai sus, acolo unde putem traversa ușor pârâul, începe poteca turistică marcată cu linie galbenă care urcă în șaua Suhard. Cu 600 m mai sus pârâul Cartofului se varsă în Kupás vizavi de o carieră de piatră. Mai sus, la gura pârâului „Méterfa” trecem pe lângă un observator de vânătoare. De aici pornește spre nord un drum forestier. După 20 de minute ajungem la gura pârâului Dănțuraș, apoi, cu 800 m mai sus se termină porțiunea refăcută a traseului, de aici avem marcaj punct albastru închis. Drumul forestier din ce în ce mai abrupt ne mai călăuzește 1,4 km, după care urmează o potecă abrupta ce ne duce în spatele Pietrei Dănțurașului pe Drumul Lápoșului, unde întâlnim traseul turistic marcat cu linie albastră. De aici pornim spre sud (spre stânga) și ajungem în 2 ore la Pasul Pongrácz sau, dacă mergem spre nord, în 20 de minute la Poiana „La Vinkli”.

Traseul nr. 5: Gura pârâului Kupás (944 m) - poalele Kupășului (1080 m) - Cheile Bicazului (km 29) (850 m)

Durata de parcurgere: 1 oră.

Distanța de parcurs: 3 km.

Diferență de nivel: 136 m, plimbare ușoară.

Ca și la traseul nr. 5 pornim de la gura pârâului Kupás. Primii 400 m. Îi parcurgem pe același drum marcat cu cruce roșie respectiv

punct albastru, pe drumul forestier Kupás. La 250 m. după crucea de piatră de pe marginea drumului cotim spre dreapta și urcăm printre stânci, pe o potecă lată, prin suișul împădurit spre nord. În curând ieșim dintre stânci și ajungem pe un drum de țară. După un urcuș de cca. 500 m. de la ultimele stânci într-o mică poiană întâlnim marcajul punct roșu (traseul nr. 14). Locul este numit Colțul Kupașului sau Fundul Kupașului.

Poteca coboară spre sud-est prin pădure spre fosta cabană Cheile Bicazului.

Traseul se termină pe DN 12 C sub Piatra Altarului. De aici putem urca în stațiunea Lacu Roșu (3 km) sau coborî la capătul Cheilor Bicazului (2 km).

Traseul nr. 6: Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Șaua Piatra Roșie (1011 m) - Drumul Vărarilor - Șaua Țifrei (1002 m) - Cheile Bicazului (850 m).

Durata de parcurgere: 1 oră.

Distanța de parcurs: 3,5 km.

Diferență de nivel: 44 m, plimbare ușoară.

Pornim din centrul stațiunii pe un traseu care seamănă mai mult cu o plimbare ușoară. Trecem DN 12 C și pe lângă singurul bloc de locuințe din stațiune intrăm pe drumul forestier Bicăjel. Acesta din urmă corespunde în mare parte cu vechiul drum al Surducului. După un urcuș moderat de 800 m. ajungem în spatele vilei Raza Soarelui, de unde avem o vedere frumoasă spre stâncile din Suhardul Mic, Grădina Zânelor, peretele sudic și cel sud-estic din Făgetul Ciucului.

În curând ajungem în șaua Piatra Roșie la Biserica Ortodoxă Sf. Ioan Botezătorul, construită de curând. Până în acest punct marcajele triunghi galben, linie galbenă și triunghi roșu, adică traseele nr. 7, 4 și 11 mergeau împreună. La capătul pârtiei de schi marcajul triunghi roșu își continuă drumul spre sud-est, spre dreapta iar marcajul linie galbenă își continuă drumul împreună cu triunghiul galben. După șa intrăm în zona cătunului Bicăjel. Coborâm 700 m, deja fiind pe teritoriul județului Neamț, până la primul viraj important al drumului. Aici cele două trasee se despart, marcajul linie galbenă coboară drept înainte pe aproape impracticabilul Drum al Surducului în valea Bicazului Mic. Marcajul triunghi galben coteșe spre stânga, pe Drumul Vărarilor,

spre nord. Continuăm drumul pe versantul estic al Făgetului Ciucului, pe marginea Poienii Florilor. Mai avem 650 m. până la Șaua Țifrei (1002 m). De aici putem urca pe o potecă fără marcaj la punctul de belvedere al Pietrei Maria. Poiana se termină în curând și drumul intră în pădure ajungând sub peretele vestic al Pietrei Maria sub traseele de alpinism „Ficsúr” și „Derby-ul '67”. Aici drumul este închis de căderile de stâncă. Avem de coborât 15 minute până la DN 12 C, pe care ajungem între Poarta de Piatră și „Serpentinele Mici”. Distanța de la stațiunea Lacu Roșu este de numai 3 km.

Traseul nr. 7: Lacu Roșu (debarcader) (983 m) - Poiana lui Paleu (1242 m) - Fagul Roșu (1390 m) - Poiana „Száraz-tók” (1530 m) - Vf. Piatra Cherecului (1580 m) - Poiana Albă (1460 m).

Durata de parcurgere: 4 1/2 ore.

Distanța de parcurs: 10 km.

Diferență de nivel: 597 m, aproape impracticabil iarna.

Pornim de la debarcaderul de la Lacul Roșu și urcăm în câteva minute la Vila Hășmașul Mare. Urcăm abrupt în pădure până la căsuțele de sub Piatra Gyilkos. În curând suim în șaua Gyilkos (1270 m). Din Poiana lui Paleu drumul pietros virează spre sud-est, împreună cu marcajele punct albastru și roșu, și după câteva minute, lângă borna silvică VIII/92, ajungem la o bifurcație: marcajul punct roșu coboară în mai puțin de 30 minute în valea pârâului Oii, în timp ce noi ne continuăm drumul spre intersecția traseelor din Poiana Albă.

Urmăm drumul la marginea Poienii Fagului Roșu iar la capătul superior al acesteia intrăm în pădure. Aici virăm brusc spre stânga și urcăm 800 m până ce ajungem într-o pădure deasă. Urmează Poiana „Száraz-tók”, de unde putem face un ocol până la Peștera Cu Trei Intrări, accesibilă numai cu echipament de alpinism, aflată la 100 m. vest de traseu.

Urcăm lin cam 35 de minute până când ajungem la o mică poiană, unde se termină drumul. De aici mergem pe o potecă ce urcă pe șaua dintre Hășmașul Negru și Piatra Cherecului (1580 m), de unde traseul o ia spre dreapta spre sud-vest și trece pe sub Vf. Muntele Rotund în Poiana Bârsanilor. De aici, cu un ocol de 600 m., putem urca pe Vf. Hășmașului Negru (1773 m). Din șa coborâm cam un sfert de oră până la Poiana Bârsanilor și după un

km., pe sub Piatra Potcoavei, ajungem la Poiana Albă. De aici, prin Șaua La Tunzerie și Ciofronca, marcajul linie roșie ne duce la Pasul Pângărați (traseul nr. 1) sau pe direcția opusă, prin Hășmașul Mare, la Cabana Piatra Singuratică ori pe traseul marcat cu linie albastră în stațiunea Lacu Roșu (traseul nr. 9).

Traseul nr. 8: Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Valea Oii - Gura pârâului Hășmaș (1130 m) - Piatra Potcoavei (1450 m) - intersecția traseelor din Poiana Albă (1460 m).

Durata de parcurgere: 2 1/2 ore.

Distanța de parcurs: 8 km.

Diferență de nivel: 493 m, accesibil tot anul.

Pornind de lângă Restaurantul Lacul Roșu trecem prin parcarea din spatele debarcaderului, de unde pornește și traseul nr. 8. Urmăm traseul șoselei până la drumul forestier Pârâul Oii din apropierea pietrei kilometrice nr. 24. De aici putem urca încă 2,5 km pe șosea la Cimitirul Eroilor. Drumul forestier urcă pe valea Pârâului Oii și ajungem la crucea care marchează începutul traseului turistic nr. 12. Trecem pe lângă o casă de locuit și intrăm în pădure, unde începe un urcuș mai greu. După 15 minute trecem pe lângă o stână și în curând ajungem la podul pârâului Hășmaș, unde părăsim drumul forestier. De aici pleacă traseul turistic care urcă prin valea Pârâului Oii la poiana Ciofronca. Din apropierea pârâului, marcajul linie albastră urcă pe creasta dintre pâraiele Oii și Hășmașului pe un drum de țară. După un urcuș de 200 m. ajungem la un punct de belvedere. Suișul abrupt continuă și după puțin timp virează spre dreapta, apoi intră în pădure. Ajungem pe o creastă împădurită și peste 15 minute suntem sub Piatra Potcoavei, colțul Poienii Albe. De aici mergem pe drumul cunoscut din descrierea traseului anterior.

Traseul nr. 9: Centrul stațiunii Lacu Roșu (967 m) - Balconul de Piatră (1007 m) - Valea pârâului Suhard - Piatra Likás (1675 m) - Peștera carstică Likás (1650 m).

Durata de parcurgere: 4 ore.

Distanța de parcurs: 6 km.

Diferență de nivel: 708 m, traseu aproape impracticabil pe timp de iarnă.

Acest traseu pleacă din centrul stațiunii. Până la capătul Lacului Roșu de la gura pârâului Suhard este identic cu traseul

nr. 2. De aici urmăm drumul forestier din valea pârâului, trecem pe lângă un canton silvic și înaintăm până la capătul drumului (1 km). Până aici putem urca și cu mașina. Mai departe mergem pe o potecă mai lată, tot pe valea pârâului.

După un urcuș de 500 m valea se lărgește. Atingem o poiană prin care pârâul strabate un teren mlăștinos. Ajungem în curând la izvoarele pârâului, de unde marcajul turistic continuă spre vest pe o potecă vânătorească. Ajungem în Șaua Likás (1461 m.) și trecem pe lângă o stână. Marcajul o ia spre nord-vest și urcă pe Vf. Piatra Likás (1675 m.). La numai 200 m nord-est de vârf se găsește, la altitudinea de 1650 m, peștera verticală (Avenul Likás), singura cunoscută în zonă - accesibilă numai cu echipament de alpinism."[58]

Cum ar arăta o localitate montană fără o pârtie de schi? Nici nu ne putem gândi la o astfel de ipoteză... Știm cu toții, cei care am trecut pe acolo, că pârtia de schi de la Izvoru Mureșului a devenit foarte cunoscută odată cu desfășurarea *Serbărilor Zăpezii!* Ea se află situată pe partea dreapta cum intri în stațiune, dacă vii dinspre Gheorgheni, pe unul dinspre versanții *Muntelui Gréces* la altitudinea de cca. 900 de metri. Cum pârtia de schi cea veche, care aparținea Complexului Sportiv Național, nu mai corespundea cerințelor actuale, privind respectarea securității transportului pe cablu, proprietarii terenurilor, Composesoratul *„Terko"* din comuna Tomești au ajuns la o înțelegere și au hotărât, în 2013, să amenajeze o pârtie nouă, lângă cea existentă a Complexului. Noua pârtie este dotată cu un teleschi cu tambur. Pârtia are lungimea de 1200 de metri, fiind destinată începătorilor și avansaților. La baza pârtiei se află o cabană de unde se pot închiria materiale și echipament sportiv specifice sporturilor de iarnă. În plus, tot acolo se poate bea și un pahar-două de vin fiert.

[58] http://cheilebicazului-hasmas.ro/index.php? aT05 NQ==

Serbările Zăpezii

Puțină istorie

La 24 ianuarie 1968, printr-un ordin semnat de președintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, s-a înființat *Biroul de Turism pentru Tineret (B.T.T.)*, care era agenția de turism a Uniunii Tineretului Comunist din România. Anual, mii de studenți din toată țara erau trimiși, gratis, în locațiile proprii, la Costinești, Izvoru Mureșului, Pârâul Rece, Predeal, Câmpulung Moldovenesc, București etc., în tabere de recreere, ocazie cu care, se putea altfel?, se promovau, în primul rând ... „binefacerile comunismului”! La Izvoru Mureșului, B.T.T.-ul avea 9 vile, o bază sportivă cu teren de fotbal și baschet și o gospodărie anexă. În total 70.000 metri pătrați de clădiri[1]. După 1990, multe active care au aparținut B.T.T.-ului s-au vândut la bucată (?!), cu complicitatea unor politicieni. Din fericire, activele B.T.T.-ului de la Izvoru Mureșului au rămas neatinse. Revenim la taberele studențești din acele vremuri. De obicei, în astfel de locații se găseau produse despre care în comerțul obișnuit nici nu puteai gândi că le-ai putea cumpăra: țigări, cafea, pepsi etc. În acele vremuri printre studenți era mare bătaie pe așa-zisele *„Bilete de trimitere”*! Aceste *„Bilete”* erau distribuite de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România (U.A.S.C.R.) facultăților din întreaga țară, iar acestea, la rândul lor, le împărțeau studenților pe baza unor „criterii”… Formula P.C.R. (pile, cunoștințe, relații) funcționa și atunci… De ce, este de prisos să explicăm. Povestește fostul ministru al turismului, Dan Matei Agathon: *„Am fost la A.S.E. președinte U.A.S.C.R.* (Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România) *pe facultate și atunci biletele acestea erau în mâna mea, eu le distribuiam. Erau niște fete frumoase în A.S.E. atunci care stăteau așa ore întregi la*

[1] http://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/romania-furata/romania-furata-jaful-de-la-btt-cum-s-au-vandut-la-bucata-vile-si-hoteluri-447538

coadă să distribuie biletele.”[2] În taberele studențești, cât era ziulica de lungă, se desfășurau diverse „activități cultural-educative” și sportive, iar serile aparțineau dansului și diverselor spectacole susținute de cele mai în vogă formații din țară. Acolo s-au legat multe prietenii, unele dintre ele s-au finalizat printr-o căsătorie, altele au durat mai puțin, pentru mulți amintirile din timpul studenției rămânând pentru toată viața! Dintre toate taberele pentru studenți, existente în acei ani, cele mai căutate erau: vara, cea de la Costinești, pentru *Serbările Mării* și iarna, cea de la Izvoru Mureșului, pentru *Serbările Zăpezii*. Prima ediție a Serbărilor Zăpezii a avut loc în anul 1979, când a fost prezent aici și renumitul comentator radio Ion Ghițulescu, directorul Complexului fiind atunci Liviu Movilă. Ultima, în 1992, în timpul directorului Traian Munteanu și contabilului șef Gavril Chindea. De remarcat că la cea de-a VI-a ediție a Serbărilor Zăpezii, în 1984, au fost peste 10.000 de participanți! din Harghita, Brașov, Cluj, Covasna, Mureș, Sibiu și Suceava. Aici, la Izvoru Mureșului, în iarna anului 1986 a debutat *Ioan Gyuri Pascu*, adus de Toni Grecu, în grupul *Divertis*. Cum băieții erau foarte ocupați cu munca, alții cu studența, aceștia nu aveau timp pentru repetiții, astfel că improvizau aproape totul pe scenă. Asta, la începuturi. De-a lungul anilor, la *Serbările Zăpezii* de la Izvoru Mureșului au susținut concerte/spectacole Holograf (Dan Bitman, solist vocal), Semnal M (Iuliu Merca), Compact (cu Paul Ciuci), Iris (solist vocal Cristi Minculescu), Amicii, ETNO (Iași), Diamantele Negre (Petroșani), Trupa Moșoianu, Ars Amatoria, Silvia Dumitrescu, Crina Mardare, Dida Drăgan, Anca Țurcașiu, Monica Anghel, Anda Călugăreanu, Octavian Cotescu, Carmen Petrescu (Ileana Cosânzeana), Virginia Rogin (Vrăjitoarea), Bogdan Stanoevici (Făt Frumos), Ars Amatoria, Roșu și Negru (Liviu Tudan), Stereo, Cantores Amicitiae ș.a. Unele spectacole au fost puse în scenă/regizate de Cornel Todea și/sau Luiza Ciolac. Într-o perioadă, directori de tabără au fost (și) Clara Brânzaniuc (ulterior a devenit director al Direcției Sanitare Mureș) și Ioan Rus (după 1990 a devenit ministru de interne), ambii-pe atunci- de la

[2] http://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/romania-furata/romania-furata-jaful-de-la-btt-cum-s-au-vandut-la-bucata-vile-si-hoteluri-447538

U.A.S.C.R. Prin anii'80 la discoteca de la Izvoru Mureșului își făcea „veacul" un tip care avea un cercel în nas!! În acele timpuri era un adevărat act de bravură să porți așa ceva… Adevărul este că în anii'80 atmosfera și muzica de la discoteca din Izvor erau atât de bune încât tinerii veneau de la mari distanțe, chiar și de la Tg.-Mureș sau Brașov, pentru a se distra! Unele ediții ale *Serbărilor Zăpezii* de la Izvoru Mureșului au fost transmise la TVR (comentator Cristian Țopescu) și Radio România (comentatori Ion Ghițulescu și/sau Octavian Vintilă). În *Arhiva Foto* găsiți o poză înfățișându-l pe cunoscutul realizator și comentator radio Ion Ghițulescu, care a fost la Izvoru Mureșului în anul 1979.

Universitatea de Vară Izvoru Mureșului

Statisticile ne spun că în străinătate trăiește o jumătate de Românie, adică în jur de 10 milioane de români! Ne referim atât la românii din comunitățile istorice, care o duc cel mai greu, cât și la cei care trăiesc în diaspora. Nu de azi, de ieri, românii care trăiesc în jurul României luptă de ani buni să-și păstreze identitatea națională, obiceiurile și credința, într-un spațiu care (adesea) le este ostil. Probleme aproape similare au și unii români din țară. Comunitatea românească din județele Harghita și Covasna, parțial din județul Mureș, se confruntă și ea cu niște probleme specifice minorităților, ce țin de specificul zonei, în care majoritari sunt cetățenii români de etnie maghiară.

În contextul în care politicienii români promit multe și fac puțin, în anul 1998, *Î.P.S. Ioan Selejan*, pe atunci Episcopul Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghiei, acum Mitropolit al Banatului, și *părintele profesor Ilie Moldovan* au invitat câțiva oameni cu suflet mare la *Mănăstirea Făgețel* din județul Harghita pentru a discuta despre felul în care i-ar putea ajuta pe românii din afara țării, făcându-le cunoscute problemele, sesizând autoritățile competente din România, dar și pe cei din Harghita și Covasna. Atunci și acolo s-a luat hotărârea de a se înființa un for de dezbatere a acestor probleme, la care să participe cursanți din țară și străinătate.

I-au dat denumirea de *Universitatea de Vară*. Aceasta avea să fie prima ediție a *Universității*.

Pe parcurs, temei inițiale i s-au adăugat altele. Începând cu anul următor, 1999, cu mici întreruperi (din cauza lipsei fondurilor financiare), cursurile Universității de Vară s-au ținut la *Izvoru Mureșului*, fiind găzduite de Complexul Sportiv Național, al cărui director este un fiu al satului Izvoru Mureșului, coautor al acestei lucrări, economistul Gavril Chindea.

În 2017, între 13 și 18 octombrie, a avut loc cea de-a 15-a ediție a *Universității de Vară* de la Izvoru Mureșului, organizatorii fiind cei obișnuiți: Centrul Cultural Toplița, Centrul European de Studii Covasna-Harghita, Arhiepiscopia Covasnei și Harghitei, Fundația Națională a Românilor de Pretutindeni, Institutul Cultural Român, cu sprijinul Primăriei Voșlăbeni din județul Harghita și a Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului.

De-a lungul anilor, la cursurile Universității de Vară de la Izvoru Mureșului au participat cursanți (invitați) din țară și străinătate, doctoranzi, studenți, elevi, profesori, senatori, deputați, miniștri, academicieni, foști președinți ai României, ziariști, înalte fețe bisericești ș.a. Întotdeauna lucrările Universității de Vară de la Izvoru Mureșului se încheie cu o *Rezoluție,* pe care organizatorii o trimit Președinției, Guvernului, Senatului, Camerei Deputaților, unor ministere, presei etc.

Deși rezoluțiile vin cu soluții concrete, clasa politică, decidenții în special, le ignoră de cele mai multe ori. Astfel că, an după an, se discută cam despre aceleași probleme, puține dintre ele fiind soluționate, din păcate! În acest sens pot depune mărturie reprezentanții românilor veniți din afara granițelor, în special cei veniți din provinciile istorice: dr. Pedrag Balasevic și Zavișa Jurj (Valea Timocului/Serbia), Daniel Magdu și dr. Ion Onoran (Banatul Sârbesc/Serbia), Vasile Tărâțeanu (Cernăuți/Ucraina), Ivo Gheorghiev (Vidin/Bulgaria), Vlad Cubreacov (Chișinău/Rep. Moldova) ș.a.

Oamenii care țin în mână frâiele organizării Universității de Vară de la Izvoru Mureșului sunt cam aceiași în fiecare an: dr. Costel Lazăr, directorul Centrului Cultural Toplița, Eugen Popescu,

președintele Fundației Naționale pentru Românii de Pretutindeni, dr. Ioan Lăcătușu, directorul Centrului European de Studii Covasna-Harghita, Episcopia Covasnei și Harghitei (actualul episcop Î.P.S. Andrei Moldovan), Gavril Chindea (Luțu), directorul Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului. La reușita Universității de Vară contribuie și Primăria comunei Voșlăbeni (primar: *ing. Dumitru Mihail Tinca*).

În loc de concluzie: *„Statul român alocă de 30 de ori mai mulți bani pentru circa două milioane de minoritari din România decât românilor care trăiesc în afara granițelor, al căror număr ajunge la 10 milioane”*, susține președintele Fundației Naționale pentru Românii de Pretutindeni (F.N.R.P.), Eugen Popescu. Iată ce spuneau, în toamna anului 2017, unii reprezentanți ai românilor din provinciile istorice despre problemele comunităților din care provin-*Liderul românilor din Bulgaria, dr. Ivo Gheorghiev: „Autoritățile române m-au dezamăgit încă o dată!”*

În urmă cu ceva timp, poate vă amintiți, liderul comunității românești din Bulgaria, *dr. Ivo Gheorghiev*, a cerut azil politic în România printr-o scrisoare deschisă adresată autorităților române, ca urmare a acțiunilor repetate de intimidare și de șicanare a sa de către cele bulgare! Scrisoarea sa deschisă a fost imediat preluată de mass-media din România, fiind publicată pe diverse site-uri și pe rețelele de socializare. Într-o seara, văzându-l pe Ivo la Izvoru Muresului, unde venise pentru a participa la lucrările Universitații de Vară, am stat de vorbă câteva minute.

— Ivo, ce s-a întâmplat după ce ai trimis autorităților române acea scrisoare?

— Mai nimic!

— Cum așa?

— Păi, uite… chiar așa!

Să nu mint, am primit în scris un răspuns din partea *Poliției Române*, care m-a anunțat că nu pot lua în considerare cererea mea, întrucât scrisoarea n-a fost expediată din România! Actele, ziceau ei, trebuie depuse de pe teritoriul României și nu de altundeva! Apoi, am aflat, s-a discutat despre problema mea în *Parlamentul României*, unde *deputatul Constantin Codreanu* și *senatorul Viorel Badea*,

oameni care cunosc foarte bine problemele românilor din afara granițelor, au prezentat în plen solicitarea mea, în fapt problemele românilor care trăiesc în Bulgaria.

Cu alte cuvinte, acești doi parlamentari m-au sprijinit atât cât au putut.

— Doar atât?

— Doar atât!

Dacă vreun turc care trăiește în Bulgaria ar fi solicitat țării mamă, Turcia, ajutor, cred că ăia veneau în Bulgaria cu primul avion (militar), ca să-i soluționeze problema etnicului turc! Turcii nu-și abandonează etnicii turci, indiferent în ce parte a lumii trăiesc ei!

— Deduc, te-ai simțit abandonat de autoritățile române…

— Nu este prima dată când România uită de noi, de cei care trăim în jurul granițelor României. M-așteptam ca autoritățile române să reacționeze repede, pozitiv, fiind în joc viața unui român, chiar dacă acesta trăiește la Vidin!

— Care a fost reacția autorităților bulgare?

— Se comportă ca înainte, nimic nou pe „frontul” acesta!

— Mai rezești?

— Numai Dumnezeu știe!

Acum vreo 5 luni, neavând încotro, mi-am depus actele pentru dobândirea cetățeniei române, dar până acum n-am primit niciun răspuns de la autoritățile române!

Vlad Cubreacov, președintele Asociației „Răsăritul Românesc” din Chișinău: „Unirea este un proces acumulativ, aflat în plină desfășurare.”

De obicei, când vorbește *Vlad Cubreacov* la cursurile Universității de Vară de la Izvoru Mureșului se face liniște! Prin inflexiunea vocii sale, dar mai ales prin expertiza lui asupra unor subiecte de interes general, omul captează automat atenția celor care-l urmăresc. Fostul parlamentar moldovean are o activitate intensă pe ambele maluri ale Prutului, cunoscând foarte bine viața politică din Moldova și din România.

Într-o pauză de cafea am stat de vorbă, preț de vreo zece minute, cu domnia sa.

— Domnule *Cubreacov*, mie mi se pare că politicienii de la

Chișinău sunt duplicitari, în sensul că, în timp ce-ți vorbesc despre orientarea lor și a țării spre Uniunea Europeană, ei sunt cu gândul la… Moscova!

— Parțial, este adevărat. Unii, da, sunt într-adevăr europeni, în timp ce alții, îi știți desigur din presă, se uită la răsărit! Motivele sunt diferite și pentru unii, și pentru alții. Știți, cu siguranță, că interesele imperiale ale Rusiei stau în spatele multor decizii, dintr-o parte sau alta a regiunii noastre. Comportamentul multor indivizi este influențat prin manipulare. Chiar dacă armata rusă a părăsit unele teritorii, mai ales înainte de anul 1989, nu demult ea a pătruns în estul Ucrainei, în Crimeea, urmându-și strategia, aceea de a avea ieșire la *„Mările calde”*, cum spun rușii, Mediterana și Atlanticul!

— Dar…

— Încă ceva: să nu uităm că după intrarea Bulgariei și României în NATO, rușii și-au mutat *Centrul de spionaj* din Balcani, de la Sofia, la… Chișinău, acesta fiind coordonat de lângă Moscova, mai precis de la *Iasenevo*, dar mulți agenți acoperiți colcăie și acum și în România, și în Moldova, și în Bulgaria, și în Ungaria, și în Polonia etc. Aceștia influențează multe decizii, politice și economice, neștiuți de nimeni!

— În procentaj, cam câți moldoveni sunt pentru *unirea* Moldovei cu România?

— Conform unor sondaje se apreciază că cca. 33 % din populația Republicii Moldova se pronunță în favoarea *Unirii!* Însă *„prietenii”* noștri, rușii adică, fac tot posibilul ca acest procentaj să scadă, influențând și manipulând o parte a populației prin intermediul mass-media (care sunt în proporție de 80 % în limba rusă!) și prin bisericile care țin de Patriarhia Moscovei! Preoții din aceste lăcașuri de cult fac o politică pe față în favoarea Moscovei!!

— În acest caz, *Unirea*-i departe?

— *Unirea* este un proces acumulativ, aflat în plină desfășurare. N-aș putea să vă dau un orizont de timp, când se va produce *ea*, dar sper ca *Bunul Dumnezeu* să ne călăuzeze pe drumul cel bun, pe cei din stânga și din dreapta Prutului.

Dr. Pedrag Balasevic (Valea Timocului/Serbia): „Deși suntem un sfert de milion de români în Valea Timocului, autoritățile sârbe

refuză să dialogheze cu noi!!”

După un an m-am reîntâlnit aici, la Izvoru Mureșului, cu liderul românilor care trăiesc în *Valea Timocului* din Serbia, doctorul Pedrag Balasevic. Firește, n-am ratat ocazia de a sta de vorbă despre soarta românilor care trăiesc acolo.

— Pedrag, la cât se cifrează comunitatea de români din Valea Timocului?

— Conform recensământului din 2011, autoritățile sârbe spun că în Valea Timocului trăiesc 35.000 de vlahi!!

După opinia noastră, în cele 154 de localități în care trăiesc numai români, precum și în cele 46 mixte viețuiesc cca. 250.000 de români. Dacă-i adunăm și pe cei cca. 50.000 de români din diaspora (care sunt plecați la muncă), atunci ajungem la cifra de 300.000 de români! Asta este cifra cea mai apropiată de adevăr, asta e clar.

Problema majoră este că autoritățile sârbe nu sunt de acord cu termenul de român, ci numai de vlah, iar din acest motiv noi n-avem nicio cale de comunicare cu autoritățile sârbești. Ele nu acceptă faptul că *sinonimul* cuvântului *român* este *vlah*, și de aici avem toate problemele posibile. Nu mai este o noutate faptul dacă-ți spun că-cred că știi, n-avem școli în limba română, n-avem mass-media în limba română, n-avem biserici în care preoții să poată oficia slujbele în limba română. Părintele Bojanovici face și el ce poate, fiind mereu amenințat de Securitatea sârbă.

În acest context apărarea identității românești în *Valea Timocului* este extrem de dificilă. Anul trecut, în luna decembrie, am avut un Congres al românilor din *Valea Timocului*. După încheierea acestuia am întocmit o *Declarație* în care am menționat toate problemele noastre, pe care am trimis-o autorităților din Serbia și România. Crezi c-am primit vreun răspuns? Nici vorbă!

— Pedrag, cum colaborați cu celelalte asociații românești de acolo?

— Uite, îți spun despre una, care este subordonată statului sârb, probabil de aceea a și fost ea creată, deși ea pretinde că apără interesele… vlahilor! Este vorba de *Consiliul Național Vlah*, al cărui președinte este *Radișa Dragoevic*, care, de exemplu, atunci când vin în zonă reprezentanții OSCE, aceștia afirmă, prin vocea președintelui, că vlahii n-au nicio problemă în Serbia!! Asta, în timp ce noi, românii din Valea Timocului, prezentăm problemele

comunității noastre, care nu-s puține deloc, dar sunt reale.

— Vreo veste bună, totuși, spre finalul interviului?

— Aurele, am reușit, după multe intervenții la autoritățile din țară, să avem un nou consul la Zajecear, în persoana lui Marius Dilof, și un nou ambasador la Belgrad, pe doamna Ioana Popa. După o primă întâlnire cu ei, semnele-s încurajatoare pentru viitorul relațiilor noastre. Aș mai adăuga faptul că avem relații bune cu *Institutul Cultural Român* și cu *Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi”*.

— Pedrag, iată, începe un nou curs…

— Mergem, mergem!

Academicianul Vasile Tărâțeanu (Cernăuți, Ucraina): „Pe lângă faptul că avem probleme cu autoritățile ucrainiene, ne luptăm și cu cozile de topor dintre noi!” Cu *Vasile Tărâțeanu* mă știu demult, de la primele ediții ale *Congresului Spiritualității Românești* de la *Alba Iulia*, dar și de la cursurile *Universității de Vară* de la *Izvoru Mureșului*. Fiind la *Izvor*, n-am ratat ocazia de a sta de vorbă cu vechiul meu prieten.

— Vasile, iată, ne revedem după un an, aici, la Izvoru Mureșului. S-a schimbat ceva în bine de când nu ne-am văzut pentru comunitatea de români de acolo?

— Dragul meu, din păcate, nu! O să-ți explic de ce. Deși de ceva timp, de când România este *prietena* (?) Ucrainei, cel puțin așa spun cei de la Kiev, după izbucnirea conflictului din Ucraina autoritățile ne-au cam lăsat în pace! Cu toate acestea, este o realitate, drepturile românilor din comunitățile noastre îs tot mai puține, numărul școlilor românești scade dramatic, evident și al copiilor care învață în acestea.

— Parcă înainte de izbucnirea conflictului din Ucraina, cel puțin așa rețin eu, minoritatea română de acolo se bucura de ceva drepturi, nu?

— Nu pot să zic categoric, da, dar oricum înainte era un pic mai bine decât acum! Momentan, autoritățile de la Kiev au statuat faptul că Ucraina este un stat național, în care există o *singură limbă oficială de stat*, limba ucraineană. De aici, consecințele. Acum este greu de demonstrat că ni se încalcă drepturile…

— Dar…

— Stai să-ți mai zic ceva: acum există un *Proiect de lege*, inițiat de *Ministerul Învățământului* din Ucraina, în care se prevede

ca tot învățământul să se efectueze în limba ucraineană! Acest *Proiect* a trecut de prima Cameră, urmând să între în dezbaterile celei decizionale! Mai mult decât atâta: există într-o *Lege* niște prevederi din epoca stalinistă, conform cărora dacă vorbești de drepturile colective ale minorităților, despre autonomie, riști să faci închisoare! Practic, ni s-a pus pumnul în gură!

— În acest context ce se-ntâmplă cu copiii care învață acum în limba română?

— Uite, un lucru interesant, ca să vezi cât sunt de parșive autoritățile ucrainiene. Pe lângă faptul că numărul școlilor în care se învață în limba română a scăzut dramatic, *autoritățile statale au primit un sprijin de la cozile de topor din comunitatea noastră!* În timp ce noi ne luptăm ca numărul de clase în care se învață în limba română să crească ori măcar să rămână constant, s-au găsit, *eu cred că au fost găsiți*, destui conaționali de-ai noștri de etnie română care au cerut ca odraslele lor să învețe exclusiv în limba ucraineană, *„pentru ca copiii noștri să aibă viitor!!”* (Obs.: cacofonia nu-mi aparține nici mie, nici lui Vasile). În școli există un fenomen: în timp ce cota copiilor care învață în limba ucraineană crește, cea a copiilor care învață în limba română scade constant! Este o realitate, mulți români sunt convinși, *ori au fost convinși de alții*, că cea mai ușoară cale pentru copiii lor este de a-i da să învețe în școlile în care se predă exclusiv în limba oficială a țării. Apoi, cu diplomele obținute, în Ucraina banul rezolvă tot, tinerii se îndreaptă spre diverse facultăți, în speranța unei vieți mai bune mai târziu. Și uite așa, încet-încet, se pierde identitatea noastră etnică și culturală, inclusiv cu ajutorul conștient/inconștient al neamului meu! Pentru noi, românii, sintagma următoare, cuprinsă într-un text de lege, *„limba ucraineană se studiază în mod aprofundat”,* nu cred că ne va aduce bucurii…”

P.S. Între timp legea respectivă a intrat în vigoare, iar în semn de protest față de prevederile acesteia președintele României, Klaus W. Johannis, și-a amânat o vizită oficială în Ucraina, în 2017!

Obs. Interviurile au fost realizate în luna august 2017.

Hoteluri, pensiuni, vile, restaurante

Fiind situată de o parte și de alta a DN 12, stațiunea *Izvoru Mureșului* este ușor accesibilă turiștilor în cazul în care aceștia călătoresc cu mașina. La fel de ușor este transportul și cu trenul, gara CFR Izvoru Mureșului fiind situată la doi pași de Complexul Sportiv Național. Montaniarzii pot găsi locuri de cazare la singurul hotel din stațiune, de două stele, *„Bradul Argintiu”/„Ezüstfenyő”* (48 de locuri plus 54 în căsuțe), dar și la Complexul Sportiv Național (150 de locuri) ori la numeroasele pensiuni din localitate, cum ar fi:

Pensiunea „Kinga” (proprietari Fórika István și Maria).

-cazare-26 de locuri;

-servicii-acces la bucătărie, internet, TV, living, frigider în living, foișor în curte cu grătar, parcare;

-*Pensiunea „Irénke” (proprietar Simon Attila).*

-cazare-7 locuri; -servicii-acces la bucătărie, sala de mese, frigider, TV, foișor în curte, loc amenajat pentru joacă;

Pensiunea „Ghiocelul” („Hóvirág”); (proprietară Albert Piroska).

-cazare: 9 locuri;

-servicii: acces la bucătărie, internet, frigider în unitate, foișor în curte cu grătar, sanie trasă de cai, fermă proprie, loc de joacă, parcare;

Pensiunea „Hanna” (proprietară Angelica Dascălu).

-cazare: 12 locuri;

-servicii: frigider în unitate, TV în living, acces la bucătărie, sală de mese, terasă, foișor în curte, parcare;

Pensiunea „Moldovan” (proprietară Mirela Moldovan).

-cazare: 14 locuri;

-servicii: bucătărie utilată, living, TV, foișor în curte, parcare;

Pensiunea „Kaffai” (proprietară Kaffai Ildiko).

-cazare-16 locuri;

-servicii-acces bucătărie, internet, TV, frigider în unitate, foișor cu grătar, parcare;

Pensiunea „Szabó” (proprietară Szabó Elvira).

-cazare-9 locuri;

-servicii-acces la bucătărie, TV, frigider, foișor cu grătar, parcare;

Pensiunea „Floare de Colț” („Gyopár”); (proprietară Albert Ibolya).

-cazare-20 de locuri;

-servicii-acces la bucătărie, TV, frigider, foișor cu grătar, închirieri biciclete, sanie trasă de cai, parcare;

Pensiunea „Pârâiașul” („Csermely”); (proprietar Albert István).

-cazare-8 locuri;

-servicii-acces la bucătărie, TV, frigider, telefon, șemineu, foișor cu grătar în curte, sanie trasă de cai;

Pensiunea „Mureșul” (proprietară Görbe Katalin).

-cazare-16 locuri;

-servicii-bucătărie, sufragerie, internet;

Pensiunea „Sándor” (proprietar Sándor István).

-cazare-16 locuri;

-servicii-acces la bucătărie, internet, TV, frigider, foișor cu grătar, parcare;

Pensiunea „Viorica” (proprietară Viorica Petre).

-cazare-10 locuri;

-servicii-acces la bucătărie complet echipată, sala de mese, foișor cu grătar, parcare, loc de joacă pentru copii;

Pensiunea „Bianca” (proprietară-fam. Ileana).

-cazare-25 de locuri;

-servicii- sală de conferințe/sală de mese, saună, TV, parcare;

Pensiunea „Gențiana” (proprietar Gheorghe Stoica).

-cazare-30 locuri;

-servicii-TV, baie, bucătărie complet utilată, sală de conferințe, foișor cu grătar, parcare;

Pensiunea „Fészek” („Cuibul”); (proprietar Csorba György).

-cazare-20 locuri;

Pensiunea „Mária”

-cazare-14 locuri adulți + 10 locuri pentru copii;

-servicii-aer condiționat, TV, internet, acces la bucătărie, sală de mese, saună, jacuzzi, spălătorie, room service, foișor cu grătar, parcare;

Pensiunea „Fórika" (proprietar Fórika I. István).

-cazare-18 locuri (7 camere cu baie proprie);

-servicii-salon, bucătărie, grătar, parcare, terasă, loc de joacă pentru copii.

Posibilități de cazare există și la Mănăstirea Izvoru Mureșului, unde sunt 147 de locuri în camere cu două, trei, patru ori cu mai multe paturi, la prețuri accesibile. Tot acolo se poate lua și masa. Locuri de cazare mai există și în fosta vilă pe care o folosea Nicu Ceaușescu pentru „ghidușii", Vila *„Hășmaș"*, situată în imediata apropiere a Complexului Sportiv Național, administrată acum de Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Harghita. Vila dispune de 25 de locuri, fiecare cameră având grup sanitar propriu. Masa poate fi luata ori în locurile de cazare ori la celebrul restaurant din centrul stațiunii, *„Veverița"* (*„Mókus"*), care s-a inființat în anul 1991. Restaurantul are două săli cu 70 de locuri, o terasă cu 50 de locuri și un bar cu 24 de locuri. Meniul este unul specific zonei, în care gulașul este unul dintre cele mai căutate preparate culinare de către turiști ori trecători. Proprietarul restaurantului este un fost angajat al Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului, *Szabó Sándor*.

O masă deosebit de gustoasă se poate lua la cantina Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului. Despre aceasta, dar și despre altele, la *capitolul* Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului.

La Izvoru Mureșului s-a constituit, în urmă cu câțiva ani, o asociație a unor proprietari de pensiuni, *Asociația Pro Izvoru Mureșului* (președinte Fórika István), care are drept scop promovarea turismului din zonă. Asociația menționată numără 12 proprietari de pensiuni. Cu un buget redus, reprezentanții asociației au reușit totuși să participe la câteva târguri de turism, în țară și străinătate. Fiecare proprietar de hotel sau pensiune dorește ca turiștii să stea cât mai mult în unitatea lor de cazare, peste tot în lume, inclusiv în România.

Cum condițiile de cazare sunt cam aceleași peste tot, adică bune, acolo unde serviciile turistice sunt de calitate iar mâncarea este

gustoasă, hotelierii se dau de *„ceasul morții”* ca să le ocupe timpul liber turiștilor, antrenându-i în tot felul de activități, ținând cont de abilitățile oaspeților. Nu de puține ori aceștia vin însoțiți de copii. O grijă în plus, deci, pentru gazde. Cei care sunt ingenioși (inventivi) și știu să-i rețină pe turiști în „ograda” lor au numai de câștigat.

„Din păcate, în ultima perioadă, turismul a stagnat, fapt ce se vede mai ales iarna, dar și în perioadele în care altădată era plin, cum ar fi cu ocazia Rusaliilor, când este pelerinajul acesta catolic la biserica franciscană de la Șumuleu. Astfel, anul acesta (2013, n.a.) nu s-a reușit să se umple la capacitate toate pensiunile cu ocazia acestei manifestări religioase…. Vreau să mai subliniez o speranță pentru viitorul turistic al localității Izvoru Mureșului. Prin edificarea Mănăstirii Ortodoxe „Adormirea Maicii Domnului”, de o frumusețe de excepție, ctitorie a Î.P.S. Ioan al Munților, prin organizarea aici a hramului de sărbătoarea Sfintei Maria, la 15 august, localitatea a căpătat noi valențe, turismul religios fiind mult practicat în întreaga lume, fapt care ne face să privim cu încredere viitorul nostru.”[3]

Obs. În perioada 2000-2004, în timp ce Miron Mitrea era ministru al transporturilor, Ministerul Transporturilor a construit la Izvoru Mureșului un complex hotelier, denumit *„Centru de perfecționare și recuperare a capacității de muncă”*, ce cuprinde un hotel, săli de curs/conferințe, cabinete medicale, laboratoare, săli pentru fizioterapie, 3 piscine etc. Complexul este finalizat în proporție de cca. 80 %, încă de acum vreo 15 ani!, și este păzit permanent. Poate între timp s-o fi schimbat și proprietarul, cine știe?!

[3] Interviu cu primarul Dumitru Mihail Tinca, ziarul „Condeiul Ardelean”, 23.08.2013

Tradiții, obiceiuri

Ca în orice localitate din România, și aici la *Izvoru Mureșului* există evenimente legate, în primul rând, de sărbătorile religioase tradiționale, Paște, Crăciun, Sfânta Marie, Farsang, Rusalii.

În funcție de data din calendarul creștin, acestea se sărbătoresc fie împreună, românii și maghiarii, cum este, de exemplu, Crăciunul, ori, cel mai adesea, separat, cum este, de exemplu, Paștele. De obicei, la Voșlăbeni, în fiecare lună decembrie are loc un „Festival de datini și obiceiuri de iarnă", iar primăvara, înainte de intrarea în „Postul Paștilor", are loc „Farsang-ul „la Izvoru Mureșului. În data de 15 august, în fiecare an, are loc Hramul Mănăstirii „Maicii Domnului" de la Izvoru Mureșului, iar de „Rusalii" are loc trecerea pelerinilor care se îndreaptă spre Șumuleu Ciuc.

Firește, există și alte sărbători religioase trecute în calendarele creștine. Pe lângă acestea, *„Balul Strugurilor"* (Szűreti bál), din luna octombrie, *„Serbările Zăpezii"* (Hóűnnepek), din luna februarie, *Festivalul de dansuri populare: „Așa-i dansul pe la noi*" (Néptánc fesztiválok: „Mi így táncolunk"), din luna august, *„Zilele Izvorului Mureș"*, din luna august, „Festivalul Fanfarelor" ș.a. sunt evenimente care captează atenția locuitorilor, dar și a turiștilor.

Portul popular pentru românii din aceste localități este specific celui… moldovenesc (!), în timp ce maghiarii au costume populare… secuiești.

Portu' popular al românilor din Izvoru Mureșului (costumul popular):

Bărbații:

-poartă cămașă, cusută la guler, în față pe piept, la mâini și la bază cu modele frumoase și mărgele;

-cămașa-încrețită, cu dungi pe verticală, la bază cu cipcă;

-pantaloni-iarna, din cioareci albi din lână țesută în casă;

-la brâu- o baieră cusută cu modele de trandafiri ori în trei culori (tricolorul);

-bundiță din piele sau pieptar confecționat din piele de miel;

-pe cap-pălărie (vara) ori căciulă din piele de miel (iarna);

-în picioare-opinci (în trecut), iar mai târziu cizme, sandale ori pantofi;

Femeile:

-purtau o cămașă cusută cu modele de flori, de diferite culori, și mărgele (la fetele tinere);

-la femeile bătrâne cămașa era cusută cu negru;

-poale încrețite frumos pe verticală;

-catrința, netedă în față și încrețită în spate;

-la mijloc, brâu și baieră din tricolor;

-fetele purtau ghirlande;

-miresele purtau pe cap o coroană de flori;

-femeile măritate purtau o căiță, batic colorat (năframă).

Costumul popular al secuilor (maghiarilor) din Izvor:

Bărbații:

-căciulă, pălărie;

-cămașă albă;

-vestă neagră, cu diferite forme de cusături (*vitezkötes*); -suman din postav;

-cioareci albi băgați în cizme, cu o dungă neagră la exterior;

-cizme;

Femeile:

-cămasă albă;

-fustă albă, peste care se poartă o altă fustă țesută în diferite culori;

-șort alb ori de aceeași culoare cu fusta;

-vestă; -ciorapi albi sau negri;

-vara pantofi iar iarna cizme din piele;

-iarna peste baticul colorat purtau o broboadă neagră ori albă.

Românii din acest areal încearcă să-și păstreze identitatea culturală, obiceiurile și tradițiile, într-o zonă în care sunt vecini de jur împrejur cu localități în care majoritari sunt cetățenii români de etnie maghiară (secui). Gavril Chindea (Luțu) a reușit să culeagă, în 2018, niște *„Strigături de nuntă”* chiar de la mama lui, Maria Chindea (83 de ani), din satul Izvoru Mureșului.

Să ne descrețim frunțile...

Pe drum de la Mire la Mireasă:

Hai mire la cununie
Cu cine ți-a plăcut ție
Că cu cine ți-a plăcut
Te-a chemat și n-ai vrut
Mirele de om vestit
C-un grițar ne-a dăruit
Și acela l-a găsit
Într-o crâșmă de băut
Oarecine l-a pierdut
Mirele de om vestit
N-are-n pungă niciun ban
Numai ața mămăligii
Lipită de fundul pungii
Huiuiu pe dealu gol
Că mireasa n-are țol
Dar i-a face mirele
Când a tunde câinele
Când l-a tunde pe Dulău
Și i-a face-un sânirău
Când l-a tunde pe Bălan
Și i-a face și-un suman
Ieși afară soacră mare
Și scoate la lipideie
Lipideie cu cănaci
Ca-i avut timp ca să-i faci
Lipideie cu cipcă lată
Fecioria i se gată
Zece perini mari
Toate pline cu țânțari
Zece perini mici
Toate pline cu furnici
Ne ducem după mireasă
Dar mireasa nu-i acasă
Că-i la târg cu pitrinjăi
Țucă-i mire ochii ei.

Când ajungeau vornicii mirelui la mireasă strigau la druște:

Foaie verde de secară
Druștele pe ușă-afară

La care druștele de la mireasă răspundeau:

De când lumea druște-am fost
Niciodată pe ușă nu ne-au scos
Dumneavoastră v-ați aflat
Și pe ușă afar' ne-ați dat!

Când se mergea cu alaiul de nuntă pe drum și se ajungea la biserică:

Domnule părinte bun
Ieși afară până-n drum
Ia-ți în mână o cărticică
Și cunună o floricică
Ia-ți în mână un patrafir
Și cunună-un trandafir

Strigături de nuntă: mirelui, miresei, nașilor, starostelui, muzicanților:

Ionel de peste deal
Nu mi-ai dat gură de-un an
Nu ți-am dat că n-am putut
De grea boală ce-am zăcut
Am zăcut de-o boală grea
Și-am uitat de mândra mea
La mire cu pana verde
Doamne rău i se mai șade
De-ar avea cine să-i spuie
Pană verde să nu-și puie
Să-și pună una uscată
Fecioria i se gată
Fecioru care se ține
Ia fata care rămâne

Fecioru care se lasă
Ia fata care-i rămasă
Suim-aș Doamne sus la cer
Pe-o foiță de piper
Să-mi aleg unul și mie
Pe voia părinților
Pe placul neamurilor
Mult m-am rugat ochilor
Să nu fie lăcrimoși
La băieții cei frumoși
Ochii mei nu mă ascultă
Tot la cei frumoși se uită
Bagă mire seama bine
Pe cine iei lângă tine
Ai cunoscut-o din fetie
Trebuie să-i dai omenie
Nu astăzi s-o-nceluiești
Și mâine să ne-o-ntinești
Badea înalt cu trei frizuri
De mândru ce era
Frigurile-l scuturau
Măsa ține vinerile
Ca să-l lasă frigurile
Mândra ține vinerea mare
Ca să-l scuture mai tare
Nici aceia nu-i femeie
Care n-are la brâu cheie
Ca să-ncuie să descuie
Bărbatului să nu-i spuie
Ca să puie și să ieie
Bărbatului să nu-i deie
Frumos îi mirele nostru
Ca un trandafir frumos
Și l-om unge de ceaun
Și l-om face ca pe-un domn
Miresucă cu cunună

Îmi pare că vei fi bună
De pe cămașa că-ți sună
Îți sună ca hârtia
Bună-i fi ca maică-ta
Nici maică-ta n-a fost rea
Numai tu să fii ca ea
Duce nora la fântână
Cu cămașa soacri-n mână
Și-o trântește o dată-n apă
Na-o, soacră, că-i spălată
Starostele de la mine
Doamne bine se mai ține
Nici nu se uită la mine
La mine de s-ar uita
Tot mai bine i s-ar sta
Nuna mare de la noi
Are-un plug cu șase boi
Și-o teleagă zugrăvită
Și mânâncă găina friptă
Pe șură cu țiglă nouă
Șade nuna să se ouă
Nu știu ouă ori clocește
Ori cu unul se iubește
Asta-i roata rotolită
Ca și roata fără schițe
Nici o babă nu-i de loc
C-a pus-o moșu pe foc
Dracu a văzut cioară albă
Și la soacră noră dragă
Dracu a văzut cioară albă
Și la noră soacră dragă
Nu-i bun gardu cu scânduri late
Și drăguțu de departe
Că-i mai bun gardu din schini
Și drăguțul din vecini
Bată-vă picioare moi

Că nu pot juca cu voi
Eu vă joc să vă obliți
Voi mai tare vă suciți
Eu vă joc să vă-ndreptați
Voi mai tare vă strâmbați
Cine m-a făcut pe mine
I-a plăcut rachiul bine
Dar cine m-a botezat
L-a băut nemăsurat
Dragu'mi-i sticluța verde
Că tot beau și nu se vede
Din care se vede bine
Aș mai bea dar mi-e rușine
Dragu'mi-i paharu' plin
Badea tânăr, nu bătrân
Dragu'mi-i paharu' ras
Badea tânăr la obraz
Ceteraș cu strune bune
Cu tine m-aș duce-n lume
Dar cu ceterașul rău
N-aș ieși din satul meu.

Eroii din Izvoru Mureșului căzuți în Primul Război Mondial (1914-1918)

-Ilie Tinca
-Petru Tinca
-Mihai Tinca
-Petru Dandu
-Iacob Vaideș
-Toader Suciu
-Toader Tinca
-Tobi István
-Fórika Ignác
-Gheorghe Bota (dispărut)
-Dumitru Bota
-Dumitru Chindea
-Gheorghe Colceriu
-Gheorghe Vaideș
-Gheorghe Suciu
-Ioan Bota

Eroii din Izvoru Mureșului căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial (1940-1944)

-Mihai Tinca
-Ioan Tinca
-Toader Tinca
-Alexandru Suciu
-Fórika Petru
-Tóbi István
-Iacob Bota
-Dumitru Bota
-Petru Colcear
-Dumitru Colceriu
-Gavril Chindea
-Ion Vaideș
-László Iosif
-Borboly Ștefan

Panou sentimental

De-a lungul anilor din satul Izvoru Mureșului au plecat și s-au stabilit în alte localități destui săteni. Unii au ajuns „domni mari”, cum le mai spun localnicii, alții sunt oameni obișnuiți, ca și noi, care trăiesc departe de locul în care s-au născut. Fără să facem o ierarhizare a oamenilor cu care localnicii din Izvoru Mureșului se mândresc, îi nominalizăm totuși pe câțiva, spre aducere aminte...

Prof. univ. dr. Suciu Petru

Data și locul nașterii: 10 august 1941, Izvoru Mureșului. La acea dată Izvoru Mureșului aparținea administrativ de comuna Valea Strâmbă, județul Harghita; Starea civilă: Căsătorit cu Agata Luminița, născută Nicolescu, biochimistă, cercetătoare la Institutul de Medicină Internă al Academiei de Științe Medicale, Bucuresti. Copii: Ioan Alexandru, inginer, doi copii: Maria și Ioana; Dan Paul, preot-monah, superior al Mănăstirii Sfânta Familie-București; Domiciliul: București, sectorul 1, E-mail petruisuciu@gmail.com; Studii primare: Scoala generală din Izvoru Mureșului, 1948-1952; Studii gimnaziale și liceale: Liceul Mixt Gheorgheni, 1952-1959; Studii universitare: Facultatea de Fizică, Universitatea Bucuresti, 1959-1964; Doctorat: Institul de Fizică Atomică București, 1979, specialitatea Fizica Laserilor.

Activitatea profesională:

(a) Funcția: Cercetator la Institutul de Fizică al Academiei Române, Bucuresti (1964-1966), asistent universitar (1966-1974), șef de lucrări (1974-1990), conferențiar universitar (1990-1997) la Catedra de Fizică a Universității Politehnica din București. Din 1997, profesor universitar. (b) Funcții de conducere: A trecut prin toate functiile de conducere ale sistemului academic universitar. Între 1998-2002 a fost Rector al Universității „George Barițiu” din Brașov. În prezent: Rector onorific. (c) Realizările științifice deosebite: Inițierea cercetărilor în domeniul holografiei optice în

România, realizarea primelor holograme (1967/1968). Cercetări în domeniul interferometriei holografice și al microscopiei interferențiale-holografice, cercetări finalizate prin instalații performante de control nedistructiv. Cercetări în domeniul stocării, prelucrării și transmiterii informației prin metode optice.

Publicații:

A publicat patrusprezece cărți și cursuri universitare și peste șaizeci de lucrări științifice în reviste de specialitate din țară și străinătate. A participat la realizarea a douăzeci și patru contracte de cercetare științifică finalizate prin instalații complexe de analiză și control nedistructiv.

Premii și distincții importante

(a) Premiul Academiei Române, anul 1987, pentru lucrarea „Aplicații ale holografiei optice”;

(b) Premiul de excelență al Consiliului Județean Harghita-2008, pentru întreaga activitate.

(c) Ordinul „Merite pentru învațământ” în grad de cavaler conferit de Președintele României, anul 2004.

(d) Cetățean de Onoare al comunei Voșlăbeni începând cu 1 Decembrie 2010.

Alte date:

Membru activ al Societății Internaționale de Inginerie Optică-Statele Unite ale Americii; Membru activ al Societății Europene de Fizică; Membru activ al Societății Române de Fizică; Coordonator al lotului olimpic național de fizică, 1978-1982; Nu este angajat politic. Hobby-uri: Călătoriile, fotografia și alpinismul.

Arhimandritul Paisie Petru Tinca
(21.08.1931-25.02.2016)

S-a născut în data de 21 august 1931 în cătunul *Tincani* din localitatea *Izvoru Mureșului,* din părinții Elena și Gheorghe. A mers prima dată la școală în 1939, în clasa întâia, la Izvoru Mureșului. În anul 1946, la vârsta de 15 ani, a terminat Școala Elementară (7 clase)

și apoi a luat drumul *Mănăstirii Sâmbăta de Sus*. La mănăstire, pentru început, a lucrat la pregătitul lemnelor pentru iarnă, la îngrijirea vacilor, porcilor și găinilor. Începând cu anul 1948 a primit ascultare la bucătărie. În data de 4 mai 1951 a fost tuns ca monah, sub numele de *Pavel,* de Mitropolitul Nicolae Bălan. După 5 zile a fost chemat prin Ordin la Comisariatul Militar Gheorgheni. La întoarcerea de la Comisiariat a fost ridicat de Securitate, pus să dea declarații, insultat, urmărit, după care i s-a dat drumul. *„În anul 1962 monahul Pavel a fost promovat ieromonah și și-a văzut mai departe de ascultare în sala de la bucătărie, până în anul 1964, când cu aprobarea Mitropolitului Nicolae Colan s-a înscris la Institutul Teologic de la Sibiu. Acolo l-a cunoscut pe un tânăr căruia avea să-i devină duhovnic, actualul Episcop de Curtea de Argeș, Calinic!”* Părintele Paisie/Pavel a urmat cursurile Seminarului din Cluj între anii 1953 și 1958 și, apoi, între 1964 și 1968 a frecventat cursurile Facultății de Teologie din Sibiu, luându-și ulterior mântuirea la Mănăstirea „Brâncoveanu” din Sâmbăta de Sus. În data de 9 mai 1975 Mitropolitul Nicolae Mladin i-a acordat rangul de Protosinghel. La 23 aprilie 1982 Mitropolitul Antonie Plămădeală i-a acordat rangul de Arhimandrit. La invitația Î.P.S. Calinic Argeșeanul a slujit la Episcopia Argeșului și Muscelului. După 1996 s-a retras în localitatea natală, la casa părintească, și a început să construiască un cămin pentru călugării în vârstă. Iarna mergea la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, iar vara se întorcea la Izvoru Mureșului. A trecut la cele veșnice în anul 2016 și a fost înmormântat în cimitirul Mănăstirii Sâmbăta de Sus. Într-un interviu acordat ziarului „Lumina” Arhimandritul Paisie mărurisește că l-a cunoscut pe părintele Arsenie Boca.

— *„Ați avut fericita ocazie să-l cunoașteți pe părintele Arsenie Boca. Ce amintiri păstrați din acei ani în care părintele Arsenie viețuia aici?*

— Când am venit la Sâmbăta de Sus aveam o pravilă aspră. Țineam post negru încă dinainte de a veni la mănăstire, pentru că așa consideram că trebuie să facă un călugăr. Ajuns la mănăstire, m-am retras în pădure, unde m-am îmbolnăvit de la postirea aspră. Părintele Arsenie locuia în Arpașu de Sus și venea sâmbătă seara la mănăstire,

unde slujea sau stătea la strană. A cerut să fiu adus în fața monahilor și m-a întrebat: „Cine te-a pus să postești?”. Eu i-am răspuns că așa ne învață Biserica, să postim și să ne înfrânăm. Atunci, părintele Arsenie a arătat cu mâna în sus și a zis: „Dacă ai să mai postești așa, îți vor trage clopotul! Ai salvarea pentru că ești tânăr, că de nu erai gata!”. Era foarte iubit de călugări și era socotit a fi omul lui Dumnezeu, un profet. O vreme vorbea des la altarul din pădure. Prima predică pe care a spus-o și pe care o iubea foarte mult se chema „Din mărturiile unui sfânt”. Ne istorisea multe din viața Sfântului Efrem Sirul.

— *Cum îi îndemna părintele Arsenie Boca pe oameni și pe monahi?*

— Părintele Arsenie îi privea pe credincioși și le spunea câte ceva din viața lor. Îi îndruma pe credincioși cum să trăiască curat, mai ales pe cei căsătoriți. Mai târziu spunea că a greșit atunci când îi îndemna la abstinență totală și că unii n-au rezistat psihic unei asemenea vieți. Mai târziu a schimbat tactul pastoral și îi îndemna la echilibru. Pe noi, călugării, ne întreba: „Voi ați venit aici să vă mântuiți sau ca să aveți un adăpost?”. Fiecare dintre noi a avut acasă un adăpost așa că toți veneam la mănăstire ca să ne căutăm mântuirea. Atunci părintele Arsenie ne-a spus că ne va conduce starețul pus de Mitropolitul Nicolae Bălan, care nici el nu intervenea în treburile mănăstirii.

Sâmbăta și duminica veneau mulți oameni la mănăstire, mai ales când observau că a venit și părintele Arsenie Boca. Veneau grupuri multe la biserică. Nu mă miram când vedeam că era văzător cu duhul, pentru că eram obișnuit cu asta. Dar oamenii veneau și se închinau. Se ducea la peșteră destul de rar, pentru că era urmărit de comuniști. Credeau că face prietenie cu partizanii din munți. În 1948, Mitropolitul Nicolae Bălan l-a trimis pe părintele Arsenie Boca la Prislop pentru a-l scuti de anumite vizite.”[4]

[4] http://ziarullumina.ro/amintirile-celui-mai-batran-monah-de-la-sambata-de-sus-86072/29.10.2013/ȘtefanMărculeț

Dr. Ébner Jenö (1907-1989; călugăr lazarist-misionar

S-a născut în data de 22 aprilie 1907, la Budapesta, din părinții Ébner József și Széling Ottilia. În 27 aprili 1907 a fost botezat la Biserica călugărilor franciscani din Budapesta. După terminarea Gimnaziului *„Szent Imre”* din Budapesta, în 1927, a frecventat cursurile Institutului de Teologie din Budapesta, pe care l-a absolvit în anul 1930.

În același an a fost hirotonisit ca preot călugăr. În anul 1932 a obținut titlul de Doctor în Drept canonic (bisericesc). Între anii 1932 și 1940 a fost profesor de teologie la Viena, Linz și Budapesta. În perioada 1940-1944, s-a stabilit la Cluj, locuind în Cartierul „Iris”, unde a construit o parohie și o biserică. O perioadă de timp, între 1949 și 1953, a locuit, rând pe rând, lângă Oradea, la Biharsályi, Bikács, Cséfa și Săcele, iar în anul 1953 Securitatea i-a stabilit domiciliul forțat la Izvoru Mureșului! Începând cu anul 1960, a construit o casă misionară, pe care a folosit-o ca pe o capelă.

A oficiat slujbe la Biserica Romano-Catolică din Boteni și Heveder. A dus o viață modestă, în rugăciune, făcând multe acte de caritate.

S-a stins din viață în data de 26 decembrie 1989, la vârsta de 82 de ani, la Izvoru Mureșului, omorât de niște romi din Ghergheni, spun sătenii. S-a ghidat în viață după moto-ul: *„Întotdeauna să faci bine la fiecare om”* (*„Mindenkivel mindig jót tégy”*).

● Gavril Chindea (Luțu), director al Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului *(vezi CV-ul de mai jos).*

● ing. Dumitru Mihai Tinca, primarul comunei Voșlăbeni.

S-a născut, în data de 26 octombrie 1954, în localitatea Voșlăbeni. Unul dintre bunicii lui Dumitru Mihai Tinca, Dumitru Tinca, era originar din *Tincani*. Este căsătorit, din 1981, cu Mărioara. Împreună au 2 copii, pe Paul Mihai (30 de ani) și pe Ana Lucia (36 de ani).

Studii:

-Școala Generală Voșlăbeni (1961-1968);

-Liceul Ind. Nr. 1 Miercurea Ciuc (1968-1973);

-Facultatea de Mine din Baia Mare (1976-1979); Activitatea profesională: -inginer la Combinatul din Hoghiz (jud. Brașov);

-inginer la Exploatarea Minieră Harghita (1980-2008);

-primar la Voșlăbeni: din 2008 până în prezent (2018).

Este pasionat de vânătoare.

● Ioan Tinca (fost viceprimar și secretar al Primăriei Voșlăbeni).

S-a născut în data de 13 iulie 1948, la Izvoru Mureșului. Are două fete, Mirela și Adela, și doi nepoți, Bogdan Ionuț și Andrei. Este văduv. Studiile primare le-a făcut la Școala Generală din Izvoru Mureșului (1955-1959), iar apoi a urmat Liceul Teoretic din Gheorgheni (1959-1966). În perioada 1967-1968 a efectuat stagiul militar obligatoriu.

Activitate profesională:

-șef coloană la Autobaza Gheorgheni: 1969-1970;

-șef de schimb la Cariera Voșlăbeni: 1970-1977;

-viceprimar la Primăria Voșlăbeni: 1977-1982;

-șef de instalație la Cariera Voșlăbeni: 1982-1991;

-secretar la Primăria Voșlăbeni: 1991-2003.

Un om care a luptat mereu pentru bunăstarea locuitorilor din satul Izvoru Mureșului. În timpul liber se ocupă de creșterea animalelor și de cultivarea legumelor.

● Iuliu Bota (fost viceprimar al Primăriei Voșlăbeni).

S-a născut în data de 14 ianuarie 1959, în localitatea Izvoru Mureșului. Este necăsătorit. După ce a terminat Școala Generală din Izvoru Mureșului, a urmat cursurile Liceului Silvic din Gurghiu (1974-1978). În perioada 1978-1980 a fost în Armată.

Activitatea profesională:

-agent agricol, pădurar, viceprimar, referent, toate acestea în perioada 1982-2018, în cadrul Primăriei comunei Voșlăbeni. Un veșnic luptător pentru averea comunei. Este pasionat de vânătoare.

● Fórika István (viceprimar al comunei Voșlăbeni).

S-a născut în data de 12 septembrie 1963, la Gheorgheni. Este căsătorit cu Maria, născută Boroș, cu care are 2 copii, Kinga Melinda și Helga Agota. După absolvirea Școlii Generale din Izvoru Mureșului, a urmat cursurile Liceului de Electrotehnică din Miercurea Ciuc (1977-1981). Între 2010 și 2014, a frecventat cursurile Facultății de Științe Juridice și Administrație Publică din cadrul Universității „Spiru Haret" din București, filiala Brașov.

Activitate profesională:

-electrician la Întreprinderea Minieră Bălan: 1981-1998;

-instalator instalații electrice, activitate independentă (particular);

-viceprimar în comuna Voșlăbeni: 2004-2018;

Are drept pasiuni plimbările și excursiile în aer liber.

● Letiția Suciu (profesoară).

S-a născut, în data de 14 septembrie 1940, în localitatea mureșeană Idicel Pădure. În prezent este văduvă. Are doi copii, pe Marcela și pe Codrin. Locuiește în satul Izvoru Mureșului. A urmat cursurile Școlii Primare din Aluniș-Mureș, iar apoi ale Școlii Generale din Rușii-Munți (jud. Mureș). Este absolventă a Liceului Mixt „Petru Maior" din Reghin.

De asemenea, este absolventă a Institului Pedagogic de 3 ani din Tg.-Mureș, Facultatea de Filologie.

Activitate profesională:

-profesoară la Școala Elementară din Aluniș-Mureș;

-profesoară și directoare la Școala Generală din Izvoru Mureșului, în perioada 1972-1996. O profesoară respectabilă, căreia oamenii din sat îi spun *„Doamna de română"*. De-a lungul anilor, a pregătit multe generații de elevi la Școala Generală din Izvoru Mureșului, acum Școala Generală „Ion Creangă". În prezent, lucrează la o carte intitulată *„Povești din împărăția muntelui și a apei"*. Lectura și antichitățile sunt pasiunile domniei sale. Acasă are un mic muzeu, pe care-l numește *„Șura cu vechituri"*.

● Liviu Voaideș (profesor).

S-a născut în data de 10 iulie 1947, la Izvoru Mureșului. Este

căsătorit cu Ileana, născută Tușinean. Are doi copii, pe Carmen Mariana și Camelia Claudia. Domiciliază în orașul Miercurea Ciuc. Clasele I-IV le-a făcut la Școala Generală din Izvoru Mureșului, în perioada 1954-1958, iar studiile liceale la Școala Medie Mixtă din Gheorgheni, între 1958 și 1965. Este absolvent al Facultății de Matematică din Tg.-Mureș (1968-1972). În timpul satisfacerii stagiului militar a făcut Școala de ofițeri în rezervă (1974-1975).

Activitate profesională:

-profesor suplinitor și director al Căminului Cultural din Izvoru Mureșului: 1965-1971;

-profesor la Liceul Ind. Nr. 1 de Prelucrarea Lemnului din Miercurea Ciuc: 1971-1980;

-profesor și director adjunct la Școala Generală nr. 12 din Miercurea Ciuc: 1980-1988;

-director la Casa de Copii din Miercurea Ciuc: 1988-1990; -profesor și director adjunct la Liceul „Liviu Rebreanu” din Miercurea Ciuc: 1990-2011.

A fost un profesor și un pedagog devotat. Iubește voleiul și baschetul, dar și munca în aer liber.

● György Imre (om de afaceri). S-a născut în data de 9 aprilie 1970, la Izvoru Mureșului. Este căsătorit cu Zsuzsana (născută Madaras), cu care are 2 copii, Kriszta și Kristof. Locuiește în Izvoru Mureșului. Este absolvent al Școlii Generale din Izvoru Mureșului (1976-1984) și al Liceului Industrial nr. 1 din Gheorgheni, 10 clase (1984-1986). În perioada 1986-1988 a făcut Școala Profesională de tâmplărie din Gheorgheni. De asemenea, a frecventat cursurile serale ale Liceului „Salamon Ernö” din Gheorgheni.

Activitate profesională:

-muncitor la Fabrica de mobilă din Gheorgheni;

-administrator la S.C. Frank Art SRL(1994-2018). Conduce o firmă cu 9 angajați. Obiectul de activitate al firmei este fabricarea produselor din prelucrarea lemnului, geamuri și uși termopan, prototipuri și produse unicat de mobilă de diferite stiluri. Este unul dintre primii întreprinzători, de după 1989, din Izvoru Mureșului. Este o persoană de o corectitudine exemplară. În timpul liber îi place să tragă de fiare, în sala de forță!

● Szabó Sándor (om de afaceri).

S-a născut în data de 16 martie 1958, la Izvoru Mureșului. Este căsătorit cu Katalin (născută Fórika), cu care are 2 copii, Adorján și Lajos. Locuiește în Izvoru Mureșului. În perioada 1965-1972, a urmat cursurile Școlii Generale din Ditrău (jud. Harghita), apoi, între 1973 și 1975, a făcut Școala Profesională cu profil alimentar din Cluj, unde a deprins tainele meseriei de măcelar.

Activitate profesională:

-măcelar la Abatorul Gheorgheni: 1975-1976;

-carmangiu la I.L.V. Lacu Roșu: 1976-1977;

-carmangiu la Coop. de Consum Gheorgheni (Km. 4): 1977-1978;

-Armata: 1978-1979;

-carmangiu la Coop. de Consum, Hanul Izvoru Mureșului: 1980-1983;

-bucătar gestionar B.T.T. Izvoru Mureșului: 1983-1990;

-administrator SC Tourincom SRL Izvoru Mureșului: 1990-2018.

Este un om care iubește comerțul civilizat. Este administratorul și proprietarul cunoscutului restaurant din Izvoru Mureșului, „Veverița”. Este pasionat de plimbări în aerul liber și de dans.

● Erös Pall (întreprinzător).

S-a născut în data de 26 noiembrie 1971, la Gheorgheni. Este căsătorit. Are 2 copii, pe Szende și Zsanett. Locuiește în Izvoru Mureșului. După ce a urmat cursurile Școlii Generale din Izvoru Mureșului (1978-1986), a frecventat cursurile Liceului Agricol din Gheorgheni (1986-1990).

Activitate profesională:

-artificier la Cariera Voșlăbeni: 1990-2002;

-administrator SC Morzso SRL: 2002-2018. Este pasionat de schi și de fotbal.

● Hoszú Ioan (întreprinzător).

S-a născut în data de 17 decembrie 1952, la Izvoru Mureșului.

Este căsătorit cu Irma, cu care are 2 copii, Melinda și Melania. Domiciliază în localitatea Izvoru Mureșului. A studiat la Școala Generală Izvoru Mureșului (1959-1967), Școala Profesională de Mecanici Auto din Brașov (1968-1970), Liceul Economic de Drept Administrativ (1979-1982) și la Școala de Maiștri (1987-1989). În perioada 1972-1974 a fost în Armată.

Activitate profesională:

-sudor la D.C.M. Tg.-Mureș;

-lăcătuș-sudor la I.M. Bălan: 1971-1972;

-lăcătuș mecanic și șef de transport la Cariera Voșlăbeni: 1974-1991;

-activitate independentă, atelier particular de reparații auto: 1991-2018. Este pasionat de fotbal și de excursiile pe munte.

● Baricz Vincze (fost consilier local, tâmplar, instructor de dans).

S-a născut în data de 23 ianuarie 1970. Este căsătorit cu Erzsébet, născută Biró. Împreună au 2 copii, pe Norbert și pe Csongor. Locuiește la Izvoru Mureșului. Este absolvent al Școlii Generale din Izvoru Mureșului (1976-1984) și al Liceului Industrial nr. 1 din Miercurea Ciuc (1984-1988).

Activitate profesională:

-maistru la Întreprinderea de prelucrare a lemnului din Miercurea Ciuc: 1991-2003;

-tâmplar S.C. Frank Art SRL Izvoru Mureșului: 2007-2018. Ca dansator, a făcut parte din următoarele ansambluri:

-Formația Sindicatului Harghita;

-Clubul Tineretului din Miercurea Ciuc;

-Formația de dansuri populare Harghita. După reîntoarcerea acasă, la Izvoru Mureșului, s-a implicat în antrenarea tinerilor, ca instructor de dans, și a organizat unele spectacole cu caracter umoristic în localitatea harghiteană. Este vornic la nunți. Este pasionat de muzică și de dans.

● Ioan Colceriu (inginer).

S-a născut în data de 15 ianuarie 1958 și a decedat în data de

17 februarie 2011. A fost căsătorit, având doi copii. A fost elev al Școlii Generale din Izvoru Mureșului și al Liceului Industrial nr. 1 din Miercurea Ciuc (1974-1979). A fost absolvent al Facultății de Industrializare a Lemnului din Brașov (1979-1984). A fost inginer-șef la Fabrica „Hodoșana" și la I.P.L. Gălăuțaș (jud. Harghita).

Informații despre autori

Gavril Chindea

Date biografice: Educație și formare.

-s-a născut în data de 2 noiembrie 1961 în localitatea Izvoru Mureșului, com. Voșlăbeni, județul Harghita;

-este căsătorit cu Dana (fostă Colceriu). Andreea, fiica lor, este studentă la Facultatea de Științe Economice (Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca);

-după ce a frecventat cursurile Școlii Generale din Izvoru Mureșului, în perioada 1968-1976, a absolvit, 4 ani mai târziu, Liceul Industrial nr. 1 din municipiul Miercurea Ciuc, în perioada 1976-1980; -după satisfacerea serviciului militar s-a angajat, în 1982, ca agent fiscal (apoi contabil, contabil principal, secretar de primărie) la Primăria comunei Voșlăbeni, jud. Harghita, unde a stat până în anul 1990;

-între anii 1990 și 1996 a fost contabil-șef, apoi director executiv la Biroul de Turism pentru Tineret Izvoru Mureșului; -apoi, între anii 1996 și 2000, Gavril Chindea a urmat cursurile Facultății de Științe Economice din cadrul Universității „George Barițiu" din Brașov;

-în perioda 2004-2005 a făcut studii postuniversitare la Universitatea „George Barițiu" din Brașov, Departamentul pentru pregătirea personalului didactic;

-a urmat o serie de cursuri de perfecționare: Inspector personal salarizare (1996), contabil autorizat (2000), Administrarea programelor sportive naționale (2012), Managementul prin obiective (2006), Expert în achiziții publice (2010), Comunicare și relații publice (2007) și Managementul calității (2008).

Experiență profesională.

-1982-1990: Primăria comunei Voșlăbeni, agent fiscal,

contabil, contabil principal, secretar de primărie;

-1990-1994: B.T.T. Izvoru Mureșului, contabil-șef;

-1994-1996: director Complex Sportiv Izv. Mureșului;

-1996-2003: Complex Sportiv și de Tineret Izvoru Mureșului, șef serviciu finanțe -contabilitate, tehnic-aprovizionare, șef complex;

-2003-2004: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului, director general adjunct;

-2004-2009: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului, director general,

-2009-2010: Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului, director coordonator;

-2010-până în prezent (2018): Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului, director.

Lucrări publicate:

1) Izvoru Mureșului, satul de la izvoarele legendei, Gavril Chindea (coautor), Aurel Rațiu, Editura „Vatra Veche”, Tg.-Mureș, 2018.

Aurel Rațiu

Date biografice:

-1961-1969: elev, Liceul „Nicolae Bălcescu” Cluj;

-1970-1971: serviciul militar la Bacău și Dej;

-1972-1975: Facultatea de Educație Fizică și Sport Tg.-Mureș;

-1975-1978: profesor, Școala Generală Balda, jud. Mureș;

-1978-1985: antrenor de volei, Clubul Sportiv Școlar Tg.-Mureș;

-1985-1988: instructor, Consiliul Județean pentru Educație fizică și Sport Mureș (C.J.E.F.S.);

-1989: vicepreședinte al Clubului Sportiv „Mureșul” din Tg.-Mureș;

-1990-2015: redactor sportiv, Radio „România” Tg.-Mureș;

-1990: membru al Asociației Presei Sportive (A.P.S.);

-1991: membru al Asociației Internaționale a Presei Sportive (A.I.P.S.);

-1993: Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (U.Z.P.);

-2004: Diplomă din partea Asociației Presei Sportive din România (A.P.S.);

-2004: este inclus în Ghidul biobibliografic al scriitorilor din Radio România, 1928-2004 (pag. 283), Titus Vâjeu, Editura S.R.R., București, 2004;

-2005: Diplomă din partea Asociației Internaționale a Presei Sportive (A.I.P.S.);

-2011: membru fondator al Asociației Ziariștilor Sportivi de Radio și Televiziune din România;

-2012: este inclus în *Enciclopedia Who is Who*;

-2013: Premiul II al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (U.Z.P.) pentru reportajul *„Nevoia de mișcare”;*

-2015: a realizat, în 25 de ani de activitate la Radio România Tg.-Mureș, 1.051 de transmisiuni în direct: fotbal (diviziile A și B), sporturi și turism & evenimente deosebite;

-2016: Premiul *„Microfonul de aur”* din partea Primăriei Tg.-Mureș, pentru promovarea sportului mureșean la nivel național și internațional;

-2017: *„Cetățean de Onoare”* al orașului Sărmașu (jud. Mureș).

Cărți publicate

1)-*Sportul mureșean de-a lungul anilor*, Aurel Rațiu, Casa de Editură Mureș (1997) și Editura Nico (2003 și 2007);

2)- *Jurnal Olimpic Atena 2004, Torino 2006*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2006); 3)-*Povestiri din umbra cercurilor olimpice*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2009);

4)-*La vinclu*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2007);

5)-*Punct, set și meci cu Dana Sângeorgean-Țurcanu*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2011);

6)-*De la Hodac la Moscova și înapoi*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2013);

7)-*Dincolo de microfon. Mărturisiri*, Aurel Rațiu, Editura Nico (2012);

8)-*Dincolo de microfon. Confesiuni*, Aurel Rațiu și Tarfin Todea, coautor, Editura Nico (2009);

9)-*Jurnal al împlinirilor și dezamăgirilor*, Aurel Rațiu, Editura Vatra Veche (2015).

10)-*Fotbalul mureșean de-a lungul anilor (1902-2016)*, Aurel Rațiu, Editura Vatra Veche (2016);

11)-*Baschetul mureșean de-a lungul anilor (1926-2016)*, Aurel Rațiu, Editura Vatra Veche (2016).

12)-*Izvoru Mureșului, satul de la izvoarele legendei*, Aurel Rațiu, Gavril Chindea, Editura Vatra Veche, Tg.-Mureș, 2018.

Bibliografie

1)-ANSJHR, Fondul: Primăria și Sfat Popular al comunei Izvorul Mureș (1944-1968), Nr. Inventar 428 și 429;

2)-Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe Anul Domnului 1900, reeditată în 2017 la „Petru Maior" University Press Tg.-Mureș, Ediție anastatică de Dimitrie Poptămaș;

3)-ANSJHR, Fondul 685: Protopopiatul Greco-Catolic Gheorgheni (1748-1922), Nr. Inventar: 1028;

4)-Contribuții la istoria românilor din Giurgeul-Ciucului, Teodor Chindea, Editura Brăduț, Tg.-Mureș, 1995;

5)-Călător pe ulițele satului Voșlobeni, prof. Aurel I. Vița, Voșlobeni, 2007;

6)-Voșlobenii și Despărțământul Giurgeu al Astrei, Aurel I. Vița, Mirela Moldovan (Vița), Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2011;

7)-Istorie și identitate creștină românească la poalele Cocoșelului, Aurel I. Vița, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2014;

8)-Marosfő rövid egyházi története (Memoriile fostului consilier al Bisericii Romano-Catolice din Izvoru Mureșului, Albert József), manuscris;

9)-Ministerul de Interne, Împărțirea Administrativă a României, Legea pentru unificarea administrativă, 1926 (8?);

10)-Împărțirea administrativă a teritoriului Republicii Populare Române, 1965;

11)-Românii din scaunele Ciuc, Giurgeu și Casin în secolul al XIX-lea, Liviu Boar, Editura Universității „Petru Maior" Târgu-Mureș;

12)-Românii din Covasna și Harghita, Istorie. Biserică. Școală. Cultură., dr. Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan, Violeta Pătrunjel, Editura Grai Românesc, Miercurea Ciuc, 2003;

13)-ANSJMS, Fond personal Elie Câmpeanu, Nr. Inventar nr. 18;

14)- Românii din scaunele secuiești, 1567-1850, Vol. II, Editura Pax Historica, Tg.-Mureș, 1997;

15)- Harghita, Ion Pișota, Silvia Iancu, Dragoș Bugă, Editura Academiei R.S.R., București, 1976;

16)-Sfatul popular al comunei Izvorul Mureșului, Dosar I/i, 1950-1955, Vol. I, 285 de file; Dosar 1957, 361 de file;

17)-Transilvania de Nord-Est (1944-1952), Petre Țurlea, Editura „România Pur și Simplu”, București, 2005;

18)-Istoria românilor din Ardeal și Ungaria, Nicolae Iorga, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989;

19)-Mureșul superior-Vatră de cultură românească, Vasile Netea, Editura Cuvântul, București, 2006;

20)- Ziua, 18.08.1998;

21)- Colecția Formulei AS;

22)- Condeiul Ardelean, 23.08.2013;

23)- hotnews.ro;

24)- plecatdeacasa.net;

25)- wikipedia.org;

26)-voslobeni.ro;

27) https://www.google.ro/search?q=régi+fotók+marosfö&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=I3 el5 EC y5 qUhhM%253 A%252 CfqWNuss95 sTf5 M%252 C_&usg=__X K-GnMPr-Y4 x-_AOHjQqpgC5 b.

Ne-au ajutat cu informații și sugestii mai mulți oameni deosebiți: Grigore Chindea (92 de ani), Aurel Chindea (a lui Bujor, 86 de ani), Maria Chindea (86 de ani), Ioan Bota, Ioan Tinca (fost secretar al Primăriei), Iuliu Bota (fost viceprimar), prof. univ. dr. Petru Suciu (București), Erös Ioan, preotul Ovidiu Ioan Bidașcă, părintele Borka Ernö, Elisabeta Bota, Fórika Gelert, Baricz Vincze, Albert Mihály, György Lehel, Letiția Suciu, Balint Imre, Petru Țiriac, Voaideș Petru, Florin Borda, Ileana Borda, ing. Tinca Mihai Dumitru, Marcel Nucu Vaidoș, Claudiu Chindea, Maica Stareță Miriam Oprea, Szabó Sándor, Csiki Andrei, Colceriu Dandu Ioan, Ghiță Moldovan, Ștefan Danciu, Daniela Maria Chindea, Adina Micu, Sánta Rezsö ș.a. Mulțumirile noastre sunt adresate tuturor acestora.

Album fotografic

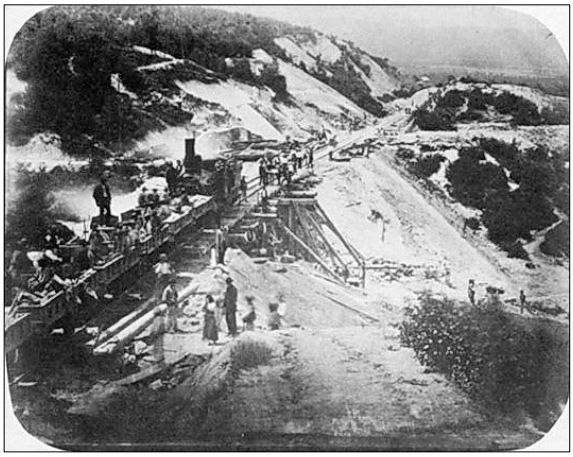

Construcția primei căi ferate din Ardeal, 1868-1869

Construcția căii ferate Gheorgheni-Izvoru Mureșului-Ciceu, 1905

Construcția căii ferate Gheorgheni-Miercurea Ciuc, 1904

Construcția căii ferate Gheorgheni-Izvoru Mureșului, 1905

Gara CFR Mureș-Izvor, odinioară

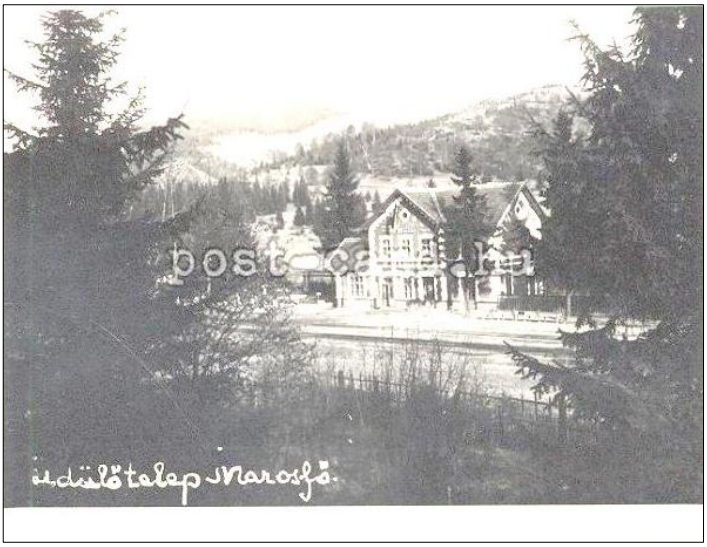

Gara CFR Izvoru Mureșului, altădată

Chindea Maria şi mama sa, Maria Bota

Hanul „Izvoru Mureşului”

Una dintre cele mai vechi case din Izv. Mureș
(a lui Ioan Șchiopu; are cca. 300 de ani)

Formații de dansuri populare din Izvoru Mureșului, de altădată

Sărbătoare câmpenească

Prof. Ioan Petraş, cu elevii din Izv. Ms, în 1935

Prof. Ioan Petraș, cu elevii din Izv. Ms, în 1935

Chindea Toader, al 3-lea din stg., participant la Marea Unire din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia

Cununia religioasă a lui Grigore Chindea cu Maria Chindea, în 1956

Cariera Bridițel/Voşlăbeni

Chindea Ioan (Onu Tomii) la 100 de ani

Balint Iosif și Balint Maria, primii doi din stânga

La clacă, în 1937

Albert Béla, cu maşina „Taberei de copii” din Izvoru Mureşului, în 1951

Comentatorul radio Ion Ghițulescu, la „Sebările Zăpezii”
de la Izv. Ms, în 1979

Verișorii lui Ion Țiriac de la Izvoru Mureșului, fotografiați în 1961:
Petru, Emil, Ion, Iuliu și Iacob, alături de părinții Anghelina și Petru

Dr. Ébner Jenö (1907-1989)

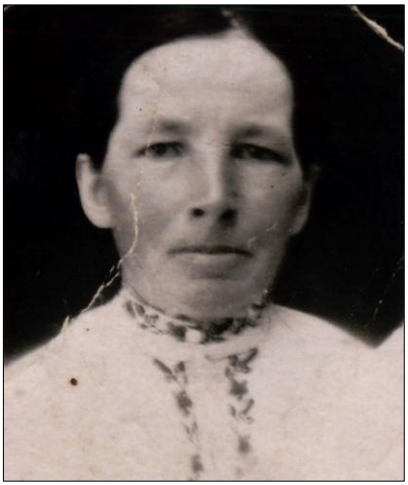

Maria Bota

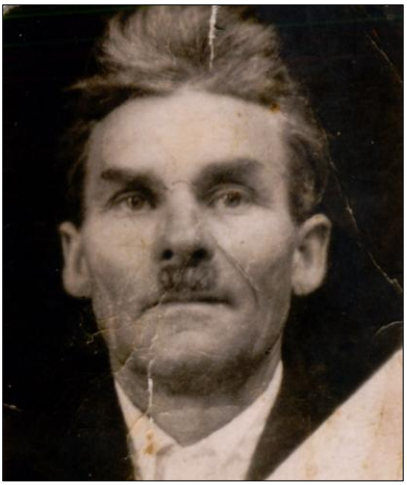

Petru Bota

Maria Chindea și Maria Țepeluș, la Predeal, la Școala Profesională, în 1953

Chindea Maria, Grigore, Ioana, Gavril, Maria, în anul 1971

Angajații cantinei B.T.T. de la Izvoru Mureșului, în 1978

Chindea Grigore, Voaideș Ionică, Ioan Bota și Fórika Augustin, în 1947

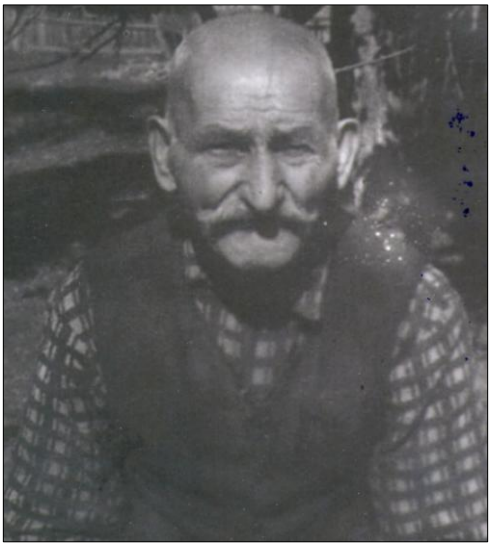

Erös János, în 1964

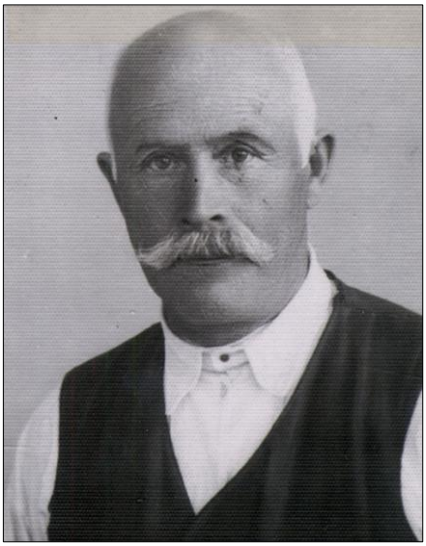

Ágoston István (1883-1948)

Suciu Gheorghe, Țepeluș Paraschiva

Albert Béla și Emerka

Concurs de schi fond la Izvoru Mureșului

Protopopul districtului Giurgeu, Elie Câmpean (1859-1937), preot la Gheorgheni (1898-?), al cincilea din stânga șezând

Biserici

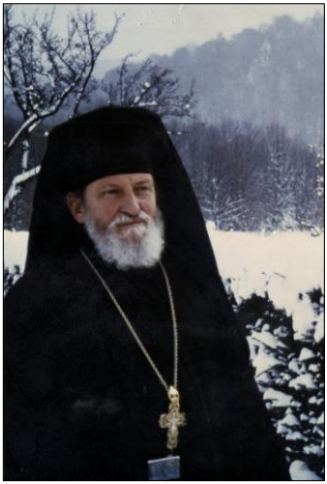

Arhimandritul Paisie Petru Tinca (Mănăstirea Sâmbăta de Sus)

Maica Stareţă Miriam Oprea

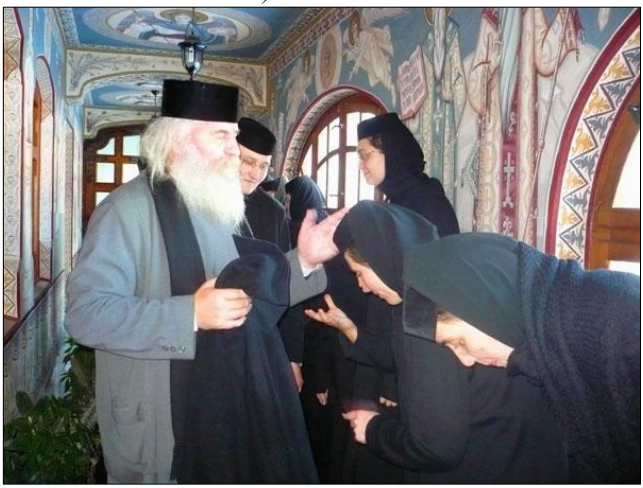

ÎPS Ioan, Episcop al Covasnei şi Harghitei, în vizită la Mănăstirea Izvoru Mureşului

Mănăstirea Izvoru Mureșului

Biserica Romano-Catolică din Izvoru Mureșului

Capela Reformată din Izvoru Mureșului

Î.P.S. Ioan, episcop al Covasnei și Harghitei, în vizită la Voșlăbeni

Părintele Borka Ernö

Clopotnița din Boteni, construită în anul 1901

Clopotnița din Tincani

Copilul Marcel Vaidoș pe treptele Bisericii Mănăstirii Izvoru Mureșului, în 2009

Preotul Ioan Ovidiu Bidașcă și Î.P.S. Andrei,
episcop al Covasnei și Harghitei

P.F. Teoctist și Î.P.S. Ioan, la Catedrala din Miercurea Ciuc, în 1994

Biserica Ortodoxă din Izvoru Mureşului

Biserica Mănăstirii Izvoru Mureşului

Mănăstirea Izvoru Mureșului, văzută de pe munte

La Hramul Mănăstirii Izvoru Mureșului, 2017

Complexul Sportiv Național

La antrenament pe terenul sintetic

Vila „Cloșca” din cadrul C.S.N.

Angajații Complexului Sportiv Național Izvoru Mureșului, în 2018

Directorul C.S.N., Gavril Chindea

Vila „Izvor” din cadrul C.S.N.

Stagiu de pregătire pentru practicanţii de Tai Chi, la Izvoru Mureşului, în 2012

Evenimente

Colegii de la Radio Tg.-Mureș, la Revelion 2006, la Izvoru Mureșului

Cea mai numeroasă familie din Izvoru Mureșului,
Erös Márton și Erös Mária, în 2013

Generația celor născuți în 1961 din Izvoru Mureşului

Familia Chindea Gavril (Luțu, Grigore, Dinu)

2001
VIZITA PRESEDINTELUI
ROMÂNIEI ION ILIESCU la
MĂNĂSTIRE și LA PRIMĂRIE

7 IULIE 2001
ÎNTÎLNIREA DE 40 de ani
Generația 1961

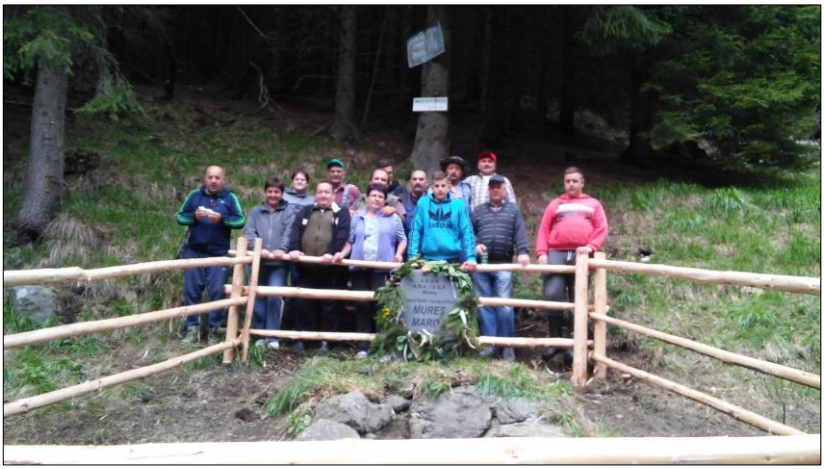

Izvorul natural al Mureşului

Frații din Valea Timocului (Serbia) la Izvoru Mureșului (2017)

Dans popular la Izvoru Mureșului

Familia Chindea: Luțu, Dana, Alesia, Lidia, Dinu, Andreea, Grigore, Maria, Cosmin

„Festivalul Fanfarelor” la Izvoru Mureșului

Transmisiune în direct la Radio Tg.-Mureș, de la Izvoru Mureșului, cu Cornel Coman, Csiki Andrei, Aurel Rațiu, Gavril Chindea

„Gala sportului transilvan" la Izvoru Mureșului, în 2007, în direct la Radio Tg.-Mureș

Jocuri populare

Cântece și jocuri populare

Jocuri populare

Jocuri populare

Prof. univ. dr. Petru Suciu, la pupitrul Academiei Române

În direct la Radio Tg.-Mureș, de la Izvoru Mureșului

Prof. univ. dr. Petru Suciu, un mare iubitor al muntelui

Prof. Letiția Suciu (n. 1940)

Restaurantul „Veverița” din Izvoru Mureşului

La Universitatea de Vară, 2017

Iarna

Căminul Cultural din Izvoru Mureșului

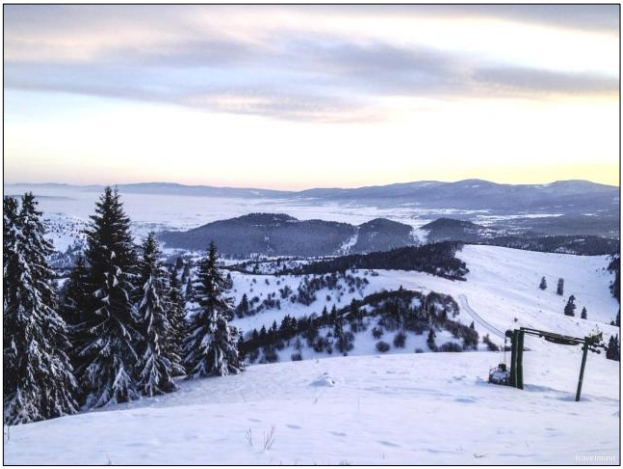

Peisaj de iarnă

Vila „Crişan” din C.S.N. Izvoru Mureşului

Vila „Horea” din cadrul C.S.N.

Biserica Mănăstirii Izvoru Mureșului

Pârtia de schi de la Izvoru Mureșului

Peisaj de iarnă din Izvoru Mureșului

Gazdele „Serbărilor Zăpezii”, 2018

Peisaje

Hanul Izvoru Mureșului, înainte de anul 1989

Vedere din Izvoru Mureșului

Peisaj montan din Izvoru Mureşului

Sus pe munte, la izvor...

Spre vârful „Arama Neagră" („Fekete Réz"), 1538 m

Peisaj montan din Izvoru Mureșului

Universitatea de vară

Gavril Chindea, Eugen Popescu, Septimiu Roman, Dorin Toma, Aurel Rațiu la Universitatea de Vară, în 2007

Președintele Traian Băsescu la Univ. de Vară de la Izvoru Mureșului, în 2015

Dr. Pedrag Balasevic (Valea Timocului/Serbia) și Aurel Rațiu, la Izvoru Mureșului, în 2017

Mihai Suciu, dr. Pedrag Balesevic, Ștefan Danciu, Mihail Groza, Aurel Rațiu

Î.P.S. Ioan, episcop al Covasnei și Harghitei, la Univ. de Vară de la Izvoru Mureșului, în 2013

Ing. Dumitru Tinca, Eugen Popescu, Gavril Chindea, Aurel Rațiu

Cuprins

Prefața 5
Cuvânt înainte 14
Izvoru Mureșului, casa mea de-acasă 16

IZVORU MUREȘULUI, SATUL DE LA IZVOARELE LEGENDEI 19

Izvoru Mureșului 21
Așezare 22
Vecinii 24
Etnii existente 28
Istoric 32
Ce știm până acum 38
Ce am aflat noi 39
Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” Izvoru Mureșului 71
Biserica Ortodoxă „Buna Vestire” Izvoru Mureșului 75
Biserica Romano-Catolică din Stațiune 77
Biserica Romano-Catolică de la Boteni (Izvoru Mureșului) 78
Școala Primară Izvoru Mureșului 79
Biblioteca Sătească Izvoru Mureșului 81
Gara C.F.R. Izvoru Mureșului 82
„Complexul Sportiv Național” Izvoru Mureșului 84
Parcul Național „Cheile Bicazului-Hășmaș” 92
Trasee turistice 93
Serbările Zăpezii 103
Universitatea de Vară Izvoru Mureșului 105
Hoteluri, pensiuni, vile, restaurante 113
Tradiții, obiceiuri 117
Eroii din Izvoru Mureșului căzuți în Primul Război

Mondial (1914-1918) 124
Eroii din Izvoru Mureșului căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial (1940-1944) 124
Panou sentimental 125
Informații despre autori 135
Bibliografie 138
Album fotografic 140
Biserici 157
Complexul Sportiv Național 165
Evenimente 168
Iarna 180
Peisaje 184
Universitatea de vară 187

Cuprins 191